

ДЖЕРЪМ К. ДЖЕРЪМ

РАЗГОВОРИ
СЛЕД ВЕЧЕРЯ

ФАМА

ДЖЕРЪМ К. ДЖЕРЪМ РАЗГОВОРИ СЛЕД ВЕЧЕРЯ

Превод: Йордан Костурков, Милен Русков, Владимир Молев

chitanka.info

РАЗГОВОРИ СЛЕД ВЕЧЕРЯ

ВЪВЕДЕНИЕ

Беше нощта на Рождество Христово.

Започвам по този начин, защото така е уместно, редно и благоприличие да се започне, а аз съм възпитаван да се държа уместно, редно и благоприличие, като съм научен винаги да върша уместни, редни и благоприлични неща и този навик ми е останал.

Естествено, дори съвсем информативно, не е изобщо нужно да споменавам датата. Опитният читател добре знае, че ще да е нощта на Рождество и не е необходимо аз да му го казвам. Всичко това винаги се случва в нощта на Рождество — историите за призраци.

Нощта на Рождество е гала-вечер за призраците. В нощта на Рождество те устройват годишното си празненство. В нощта на Рождество всеки в Страната на призраците, който *представява* нещо... (макар че що се отнася до призраци, според мен е по-правилно да се каже — всяко нищо, което действително представлява нищо) излиза да се покаже, той или тя, да види другите, те да го видят, да се поразходи насам-натам, да парадира със савана си и покрова си пред другите, да се изкаже критично за маниерите на другите и да се подиграе с цвета на лицето им.

„Парадът в навечерието на Рождество“, предполагам, че така го наричат самите те, без съмнение е церемония, за която всички с желание се готвят, в очакване да направят впечатление в Страната на призраците, особено по-шикозните от тях, като например убитите барони, покварените графини, графовете, пристигнали тук с Уилям Завоевателя, избили родствениците си и сами умрели в пълно умопомрачение.

Глухи стонове и сатанински кикот най-енергично се упражняват там, това е извън всякакво съмнение. Смразяващи кръвта писъци и вледеняващи чак костния мозък жестикулации вероятно биват репетирани дълги седмици. Ръждиви вериги и кървави ками биват щателно оглеждани и привеждани в пълна изправност, а покровите и

саваните, грижливо скътани след шествието от предишната година, биват изваждани, изтърсвани, изкърпвани и проветрявани.

О, нощ на силни вълнения е нощта на 24 срещу 25 декември в Страната на призраците!

Призраците, както сигурно сте забелязали, никога не излизат навън в нощта след Коледа. Предполагаме, че нощта срещу Рождество им идва твърде много, те не са свикнали на тъй силни усещания. В продължение на около седмица след Бъдни вечер господата призраци без съмнение се чувстват така, сякаш са станали много разсъдливи и се залавят да вземат тържествени решения да сложат край на всичко това още от следващата година, а пък дамите призраци са непоследователни и сприхави, предразположени да избухнат в сълзи и да излизат от стаята бързешката, без каквато и да било основателна причина, когато някой ги заговори.

Призраците без някаква специална позиция, която да отстояват — обикновените призраци от средната класа, — периодично, струва ми се, витаят по-малко през свободните си от задължения нощи: на Все светии, на Средилето, а някои се отбиват и на редовите местни празници да отбележат, примерно, годишнината от обесването на нечий дядо, или да предвещаят някое нещастие.

Средният английски призрак наистина обича да вещае нещастия, пристрастен е към това. Пратиш ли го да предрече неприятности на някого, остава много доволен. Дай му само да нахлуе в нечий мирен дом и да обърне цялата къща с главата надолу, като пророкува погребения или банкрути, или пък подмята, че позор или друга някоя беда не са далечни, макар че никой, който е със всичкия си, не иска и да знае за това, ако не е в състояние да го предотврати, а предварителното знание не може да бъде полезно с никаква цел изобщо — докато призрактът има чувството, че съчетава дълга си с удоволствието. Той никога не си би простил, ако с някого от семейството се случи нещастие, а той не се е явил там два месеца предварително да прави глупави номера по моравата или да пази равновесие върху таблите на нечие легло.

Иначе има и съвсем млади или крайно добросъвестни призраци без собствена воля, а също и неуточен брой умствено изтерзани такива, които витаят постоянно през цялата година; има още и суетливи призраци, възмутени, задето са били погребани на бунището

или в селския водоем — те не дават мира на цялата енория нощем, докато някой не плати за първокласното им погребение.

Ала както рекох по-преди, те са изключения. Средният, праволинеен призрак си изпълнява номера в нощта срещу Рождество и това му стига.

Защо точно в нощта срещу Рождество измежду всички други в годината, аз самият така и не успях да разбера. Тя винаги е била една от най-мрачните нощи, през които можеш да останеш навън — студена, кална, влажна. А пък и по Коледа на всички им се налага да изтърпят пълните си с роднини къщи, та едва ли е нужно и призраците на мъртвите да им се мотаят в краката. Сигурен съм в това.

Навярно има нещо призрачно във въздуха по Коледа — нещо в душната и тежка атмосфера, което привлича призраците, както влагата на летните дъждове привлича жабите и охлювите.

Ала Бъдни вечер бележи не само появата на призраци — в тази нощ и живите хора винаги сядат да говорят за призраци. Всеки път, щом петима или шестима англичани се съберат край камината в навечерието на Коледа, те започват да си разказват истории за призраци. Тогава нищо друго не може да ни достави такава наслада, както да слушаме и разказваме истински случки за привидения. В тези весели, празнични мигове ние обичаме да потъваме в размисли за гробове, трупове и кръв.

В нашите истории с духове се случват доста много подобни неща, но това естествено не е по наша вина, а на калпавите привидения, които така и не се опитват да извадят някой нов номер, а все си карат всичко по старому, без да поемат никакви рискове. В резултат, когато отиде на шест коледни тържества и чуе шестима души да разказват за приключенията си с духовете, на човек му се отщява да слуша още подобни истории. Да чуеш някакви други истории с призраци сетне, е все едно да изгледаш открай докрай две комедии, или да си купиш две хумористични списания — повторението е скучно и уморително.

Винаги се описва случка с млад мъж, който отива да прекара Коледа в някаква къща в провинцията, а преди празника го настаняват да спи в западното крило на зданието. След което посред нощ вратата на стаята се отваря тихо и някой — най-често дама по нощница — бавно влиза в стаята му и присяда на леглото. Младият мъж решава, че

ще да е някоя от гостенките или пък роднина на домакините, макар че не си спомня да я е виждал преди това; навярно не е могла да заспи, чувствала се е самотна и е дошла в стаята му да си побъбрят. Младият мъж си няма и представа, че това е привидение и не подозира нищо. Ала гостенката не продумва дума, а когато той пак поглежда нататък, тя е изчезнала!

Младият мъж разказва за случилото се сутринта на закуска и пита всяка от присъстващите дами поред дали някоя от тях не го е навестила през нощта. Всички те обаче го уверяват, че не са, а домакинът, побледнял като смъртник, започва да го моли да не говори повече по въпроса, която молба се вижда на младия мъж доволно странна.

След закуска домакинът отвежда младия мъж в един ъгъл и му обяснява, че видяното от него е призракът на една дама, която била убита точно в това легло, или която била убила друг човек пак там — без значение е точно какво е станало: човек може да стане призрак или като убие някого, или като сам бъде убит, по желание. Призракът на убит вероятно е по-популярен, ала от друга страна, можеш да изплашиш хората по-силно, ако сам си убитият, защото си в състояние да си покажеш раните и да демонстрираш стонове.

Има и истории за госта скептик — между другото, винаги става така, че най си пати именно гостът. Призраците много не ги е еня за собствените им семейства: те предпочитат да спохождат госта, който, като изслушва някой разказ за привидение в нощта срещу Коледа, се изсмива и заявява, че не вярва да има такива неща като призраци изобщо и че е готов да преспи в обитаваната от духа стая, ако му позволят.

Всички започват да настояват да не постъпва безразсъдно, ала той упорства в необмислената си храброст и се качва в Жълтата спалня (обитаваната от духа спалня може да е и в друг цвят), без да му мисли много, със свещ в ръка, като пожелава на всички лека нощ и затваря вратата на стаята.

На следващата сутрин косата му е бяла като сняг.

Той не казва на никого какво е видял: твърде ужасно е.

Има и гости-храбреци, които видят ли призрак, знаят, че е призрак, гледат го как влиза в стаята и изчезва през ламперията, след което, понеже призракът явно няма намерение да се върне и

следователно не могат да спечелят нищо от това будуване, си лягат да спят.

Такъв гост не споменава пред никого, че е видял призрак, защото го е страх, че ще изплаши околните — има хора, които се изнервят от призраци, — а решава да изчака и слепващата нощ, за да види дали привидението пак ще се появи.

То се появява и този път гостът става от леглото, облича се, сресва се и тръгва да го проследи — тогава открива тайния проход, който води от спалнята към избата, дето държат бирата — проход, който несъмнено често е бил използван отколе, в лошите стари времена.

Следват други истории — за младия мъж, който се събужда посред нощ със странно усещане и съзира богатия си чичо-ерген, изправен до леглото му. Богатият чичо се усмихва с някаква чудновата усмивка и изчезва. Младият мъж веднага скача от постелята и поглежда часовника си. Часовникът е спрял на четири и половина, защото младият мъж е забравил да го навие.

На следващия ден той започва да разпитва едно-друго и установява, че колкото и да е странно, богатият му чичо, чийто едничък племенник той се явява, се бил оженил за някаква вдовица с единайсет деца точно в дванайсет без четвърт само преди два дни.

Младият мъж не прави опит да си изясни случилото се. Той само потвърждава верността на разказа си.

Освен това, нека споменем още един случай — за господина, който се прибирал късно през нощта у дома от вечеря на франкмасони и, като забелязал светлината, излъчвана от руините на абатството, промъкнал се там и погледнал през ключалката. Вътре видял привидението па монахиня-карамелитка в сиво да целува призрака на монах-доминиканец в кафяво и останал толкова неописуемо потресен и изплашен, че припаднал на място и бил открит на следващата сутрин да лежи, както се бил строполил, все така онемял и здраво стиснал в ръка верния си секретен ключ.

Всички тези неща се случват в нощта срещу Рождество. Да се разказват истории за призраци през някоя друга нощ, а не на 24 декември, в английското общество, такова, каквото понастоящем то е устроено, би било невъзможно. Тъй че като ви представям скръбните, ала автентични разкази за призраци, които следват по-на-татък, струва

ми се ненужно да пояснявам на изучаващия англосаксонската литература, че времето, по което те се разказват и през което произшествията се случват, е нощта срещу Рождество.

Ала въпреки това го правя.

КАК СЕ РАЗКАЗАХА ТЕЗИ ИСТОРИИ

Беше настъпила нощта срещу Рождество! Нощта срещу Рождество у чичо ми Джон, нощта срещу Коледа (Твърде много се повтаря тази „нощ срещу Рождество“ в тази книга. И сам го разбирам. Дори на мен започва да ми става досадно. Не виждам обаче как мога да го избегна вече) на Лабърнъм Гроув № 47, в предградието Ту-тинг на Южен Лондон.

Беше нощта срещу Рождество, в мъждиво осветената предна гостна (служителите от газовата компания стачкуваха), където трептящата светлина от камината хвърляше странни сенки върху ярките цветове на тапетите, докато навън, на пустата улица, бурята безмилостно бушуваше, а вятърът като необуздан дух летеше и стенеше над площада, заобикаляйки с тревожни викове млекарницата.

Ние бяхме вечеряли и седяхме в гостната, като разговаряхме и пушихме.

Вечерята беше много добра — наистина много добра. Впоследствие по повод на това празненство възникнаха търкания в нашето семейство. Тръгнаха слухове изобщо и в частност по повод на моето участие в събитията, размениха се реплики, които не ме изненадаха особено, защото знам какво представлява семейството ни, но все пак се огорчих. Що се отнася до леля ми Марая например, нямам представа кога бих пожелал пак да я видя. Смятах, че леля ми Марая по-добре ме познава.

Но при все че с мен се постъпи несправедливо — както ще обясня по-късно, крайно несправедливо, — това не може да ме възпре да отдам дължимото на другите, дори на онези, които ме оклеветиха най-грубо. Ще отдам дължимото на горещите воловани с телешко на леля ми, както и на печените омари, последвани от нейния специалитет — чийзкейк с извара, сервиран топъл (според мен с безсмислено да се сервира студен чийзкейк, защото целият аромат се губи), всичко това полято с отлежалата тъмна бира на чичо ми Джон — ще призная, че

беше крайно вкусно. Аз и тогава му отдадох дължимото, самата леля Марая не може да не го потвърди.

След вечерята чичо приготви пунш с уиски. На него също отдадох дължимото, чичо ще потвърди. Той каза, че се радва, защото установил, че напитката ми харесва. Скоро след вечеря леля отиде да си легне, но помощникът на местния енорийски свещеник, старият доктор Скръбълс, господин Самюъл Кумс, член на нашия общински съвет, Теди Бифълс и моя милост останахме да правим компания на чичо. Бяхме единодушни, че още е твърде рано да се предаваме, ето защо чичо приготви още една купа пунш и, мисля, всички отдадохме дължимото и на него — поне за себе си съм сигурен. За мен е истинска страст желанието да отдавам дължимото на всичко.

Поседяхме още доста време, като докторът забърка по-късно и пунш с джин, за разнообразие, макар че аз лично не усетих голяма разлика във вкуса. Но беше много приятно, ние бяхме щастливи и всички бяха извънредно мили.

Чичо Джон ни разказа една много смешна история същата тази вечер. Ама действително смешна история.

Сега съм забравил за какво ставаше дума, но знам, че тогава ми стана много забавно — мисля, че през целия си живот не съм се смял толкова. Странно е обаче, дето не мога да си я спомня въпросната история, при положение, че той ни я повтори четири пъти. А вината да не се стигне до пети си е изцяло наша.

После пък докторът изпя една много остроумна песничка, като по време на изпълнението ѝ имитираше различните животни в стопанския двор. Малко ги пообърка обаче. Изрева като магаре, когато имитираше петела, и изкукурига, когато имитираше прасето, но ние много добре разбрахме какво има предвид.

Аз започнах да разправам един крайно интересен анекдот, но докато говорех, с лека изненада установих, че никой не ми обръща ни най-малко внимание. Това ми се стори доста грубо, но внезапно ми просветна, че през цялото време съм си говорил наум, сам на себе си, а не на глас, тъй че те естествено не бяха разбрали изобщо, че им разказвам нещо, и вероятно се бяха озадачили, като не разбираха причината за оживлението, изписано на лицето ми, нито на красноречивите ми жестикулации. Крайно необичайно е някой да

допусне такава грешка. Не помня и на мен самия да ми се е случвало подобно нещо преди.

Малко по-късно помощникът на енорийския свещеник ни показа фокуси с карти. Попита ни дали сме запознати с играта, наричана „фокус с три карти“. Обясни, че представлявала ловък номер, с помощта на който долни и безскрупулни мъже, чести посетители на конните надбягвания, с измама ограбвали глупави млади хора. Номерът бил много прост: всичко зависело от бързината на ръцете. Точно тази бързина подвеждала окото.

Той заяви, че ще ни покаже мошеническия трик, за да можем да сме информирани и да не ни измамат, след което взе колодата карти на чичо Джон от кутийката за чай и като избра три карти, две от две до десет и една дама, седна на килима пред камината и ни обясни какво се готви да направи.

— Сега ще взема тези три карти, ето така — каза той, — и ще ви дам възможност да ги видите. После полекичка ще ги поставя върху килима обърнати и ще ви подканя да посочите дамата. Вие ще си мислите, че знаете коя карта е дамата... — И той извърши каквото бе описал.

Старият господин Кумс, който е и един от нашите църковни настоятели, заяви, че дамата е по средата.

— Само си мислите, че е така — с усмивка каза помощникът на енорийския свещеник.

— Изобщо нищо не си мисля — отвърна господин Кумс.

— Казвам ви, че е средната карта. Залагам пет шилинга на средната карта.

— Ето на, точно това ви обяснявах — рече помощникът на енорийския свещеник, обръщайки се към останалите от нас, — именно по този начин глупавите младежи се подвеждат и губят парите си. Убедени са, че са видели къде е картата, но само си въобразяват. Не могат да проумеят, че бързината на ръката е измамила окото им.

Той разправи, че му било известно как някои млади хора тръгвали на състезание по гребане или на игра на крикет с доста лири в джоба, а се връщали още рано следобед без пукната пара, защото са прахосали всичко на тази безнравствена игра.

Той заяви също и че ще вземе половината от петте шилинга на господин Кумс, защото така ще му даде добър урок и вероятно по този

начин господин Кумс ще си спести бъдещи загуби; а другата половина щял да предостави за помощ на бедните.

— Не берете грижа за тях — отвърна му господин Кумс. — И не пипайте монетата, това е всичко.

След което той постави парите си върху средната карта и я обърна.

Действително се оказа дамата!

Ние всички останахме много изненадани, особено помощникът на енорийския свещеник.

Той обясни, че понякога и това ставало — можело човек най-случайно да заложил на вярната карта.

Помощникът на енорийския свещеник обясни, че това е най-голямата беда, която човек може сам да си навлече, ако съзнава какво върши, защото когато се пробва и спечели, развива вкус към така наречената игра и се подмамва да продължава да рискува, дотогава, докато не му се наложи да се откаже, разорен и съсипан.

След това той повтори номера. Господин Кумс заяви, че този път дамата е до кофата за въглища и искаше да заложил пет шилинга на тази карта.

Ние му се изсмяхме и се опитахме да го разубедим. Той не искаше да слуша никакви съвети и настоя да заложил.

Помощникът на енорийския свещеник каза: така да бъде, бил го предупредил и друго не можел да стори. Ако той (господин Кумс) бил решил да изглупява, то тогава нека същият (господин Кумс) да прави каквото ще.

Помощникът на енорийския свещеник каза, че трябва да вземе петте шилинга, с което да се възстанови положението с помощта за бедните.

И тъй, господин Кумс поставил две монети върху картата до кофата за въглища и я обърнал.

И пак беше дамата!

Сетне чичо Джон заложил два шилинга и също спечелил.

След което всички ние играхме и всички спечелихме. Тоест, всички без помощника на енорийския свещеник.

Той изживя много тежки мигове. Не познавам друг човек, който да е имал толкова лош късмет на карти. Губеше всеки път.

След това пихме още пунш, а чичо направи страшно смешна грешка, когато го смесваше: забрави да сложи уиски. Ах, колко му се смяхме — накарахме го после да сложи двойна доза, за неустойка.

Ех, колко забавно ни беше онази вечер!

След което, по един или друг начин, явно сме стигнали до призраците, защото следващият ми спомен е, че си разказвахме взаимно истории за привидения.

РАЗКАЗЪТ НА ТЕДИ БИФЪЛС

Първата история разказа Теди Бифълс и ще го оставя тук да я повтори със своите собствени думи.

(Не ме питайте как така мога да помня неговите собствени думи точно — дали съм си ги записал със стенографски знаци, или той е носел историята си черно на бяло и после ми е дал ръкописа, за да го публикувам в тази книга, защото и да ме питате, няма да ви кажа. Това е фирмена тайна.)

Бифълс нарече историята си

ДЖОНСЪН И ЕМИЛИ ИЛИ ПРЕДАНИЯТ ПРИЗРАК

— Бях едва-що станал юноша, когато срещнах за пръв път Джонсън. Пристигнал си бях у дома за Коледа и понеже въпросната вечер бе нощта срещу Рождество, позволиха ми да остана до късно. Когато отворих вратата на малката си спалня, за да вляза вътре, оказах се лице в лице с Джонсън, който излизаше оттам. Привидението мина през мен и издавайки продължителен и тих страдалчески стон, изчезна навън през прозореца на стълбището.

За миг се стреснах — по онова време бях още ученик и никога дотогава не бях виждал призрак — и изпитах известна боязън да си легна. Ала като поразмислих, спомних си, че привиденията причиняват зло само на грешниците, завих се добре и заспах.

На сутринта споделих с баща си какво бях видял.

— А, да, това е бил старият Джонсън — отвърна той. — Не се плаши от него, той си живее тук. — След което ми разказа историята на клетото същество.

Оказа се, че Джонсън, когато бил още жив, на младини се влюбил в дъщерята на един някогашен обитател на нашата къща, много красиво момиче, което се наричало Емили. Баща ми не знаеше второто име.

Джонсън бил твърде беден, за да се ожени за момичето, затова я целунал за сбогом, заявил, че скоро ще се върне, и заминал за

Австралия, за да спечели богатство.

Австралия тогава не била каквато станала по-късно. В онези далечни времена из пустинните ѝ местности рядко се срещали пътници и дори когато някой бивал сполетян от невъзвратимото, то преносимото имущество, намерено у него, най-често се оказвало недостатъчно конвертируемо и стойността не стигала да се заплатят най-обикновените погребални разноски от първа необходимост. Тъй че на Джонсън му били необходими почти двацет години, докато натрупа богатство.

Задачата, която сам си бил определил, най-сетне била изпълнена, след което, успявайки да се изплъзне от полицията и да избяга от колонията, той се прибрал в Англия, изпълнен с надежда за щастие, та да си потърси невестата.

Пристигнал в къщата, но я заварил тиха и безлюдна. Единственото, което съседите могли да му кажат, било, че скоро след като той отпътувал, семейството изчезнало тихомълком през една мъглива нощ и никой не ги бил виждал, нито бил чувал нещо за тях оттогава, макар че хазяинът и повечето от собствениците на магазини наоколо усилено се опитвали да научат нещо повече.

Клетият Джонсън обезумял от мъка. Търсил своята изгубена изгора по целия свят. Ала така и не я намерил и след дълги години на безплодни усилия се прибрал да завърши самотния си живот в същата тази къща, където през някога щастливите отминали дни бил прекарал тъй много блажени часове с възлюбената си Емили.

Живял там напълно сам, обикалял пустите стаи, ридаел и призовавал своята Емили да се върне при него. Когато клетият човек умрял, призракт му продължил да изпълнява задълженията си.

— Той беше там — обясни баща ми, — когато аз оглеждах къщата, а посредникът отстъпи десет лири от годишния наем заради призрака.

Сетне продължих да срещам Джонсън из къщата по всяко време на нощта, а и всички останали също. Ние или го заобикаляхме, или се отдръпвахме, за да му направим път, но след като посвиквахме с него, ни се стори, че не е нужно толкова да се церемоним, та преминавахме и направо през него. Не бих казал, че срещяхме някакво съпротивление.

Старото привидение беше хрисимо и безобидно и ние всички много му състрадавахме. Известно време жените в семейството си го имаха съвсем като домашен любимец. Бяха дълбоко затрогнати от неговата преданост.

С времето обаче той започна малко да ни поомръзва. Работата е там, че беше изпълнен с безкрайна тъга. Нищо весело, нищо жизнерадостно нямаше у него. Човек го съжаляваше, но се и дразнеше. Привидението присядаше на стълбището и по цели часове без прекъсване плачеше и когато и да се събудехме нощем, винаги го чувахме как броди из коридорите и как със стонове и въздишки влиза в различни стаи, после излиза, а сетне и ние не можехме лесно да заспим. Когато пък имахме гости, то пристигаше, сядаше до вратата на дневната и хлипаше през цялото време. Не че причиняваше някакво зло на когото и да било, но помрачаваше цялото прекарване.

— Ох, този стар глупак започва да ми омръзва — заяви една вечер баща ми (моят баща, както знаете, може да бъде доста безцеремонен, когато някой му досажда), след като Джонсън беше нахалствал повече от обичайно и бе провалил една партия вист с това, че седя върху камината, надавайки вопли, дотогава докато никой вече не помнеше дори кое беше коз и с кой цвят се бе тръгнало. — Ще се наложи да се отървем от него по един или друг начин. Чудя се как да постъпя.

— Ами — обади се майка ми — можеш да бъдеш сигурен, че няма да се отървеш от него, докато не открие гроба на Емили. Ето какво търси той. Намери му гроба на Емили, посочи му го и той ще се махне отук. Само това може да се направи. Помни ми думата.

Предложението изглеждаше смислено, ала трудността за изпълнението му се състоеше в това, че никой от нас не знаеше къде се намира гробът на Емили, както не го знаеше и призракът на Джонсън. Баща ми предложи да пробутаме на клетника гроба на някоя друга Емили, ала за нещастие, оказа се, че няма никаква друга Емили, погребана в радиус доста мили от нас. Никога не ми се беше случвало да попадам в област, така изцяло лишена от всякакви покойници на име Емили.

След като поразмислих малко, осмелих се и аз да предложа нещо.

— А не може ли да изфабрикуваме нещо за стария симпатяга? — попитах. — Вижда ми се простодушен дъртак. Може и да се хване на номера. Нека поне пробваме.

— Дявол да го вземе, така и ще направим! — възкликна баща ми и още на следващата сутрин повикахме майстори, които издигнаха в дъното на овощната градина могилка с надгробен камък на нея, с издълбан следния надпис:

В памет
на Емили,
чиито последни слова бяха:
„Кажете на Джонсън,
че го обичам“

— Това няма как да не го привлече тук — мечтателно рече татко, оглеждайки завършеното дело. — Дано не греша, но съм убеден, че така ще стане.

Така и стана!

Още същата нощ го примамихме на гроба и — о, това бе една от най-покъртителните гледки, на които съм присъствал! — Джонсън се хвърли връз надгробния камък и избухна в сълзи. Виждайки това, баща ми и старият Скуибинс, градинарят, се разплакаха като деца.

Оттогава насетне Джонсън никога повече не ни е безпокоил в къщата. Сега прекарва нощите на гроба, ридае и изглежда много щастлив.

Дали е още там? О, да. Ще ви заведе всички и ще ви го покажа следващия път, когато дойдете у дома: приемното му време е от десет часа вечерта до четири сутринта, в неделя от десет до два.

ИНТЕРЛЮДИЯ

РАЗКАЗЪТ НА ДОКТОРА

Историята, която младият Бифълс ни разказа тъй прочувствено, ме разплака. След като я изслушахме, всички ние се умислихме и забелязах, че дори старият доктор скришом изтри една сълза. Но чичо Джон забърка още една купа пунш и ние полека-лека се примирихме с положението.

След малко докторът даже почти се развесели и ни разказа за призрака на един от своите пациенти.

Този разказ аз не мога да ви предам. Бих искал да можех. Впоследствие всички заявиха, че бил най-хубавият от досегашните — най-страшният и най-ужасяващият, — но аз лично не можах да го проумея изобщо. Стори ми се някак незавършен.

Той започна добре, след което нещо, изглежда, се случи, а докторът вече го приключваше. Не успях да разбера какво точно направи със средната част на историята.

Краят ѝ беше — това все пак го разбрах, — че някой намери нещо, а то подсети господин Кумс за една особено любопитна случка, възникнала в някаква стара мелница, на която някога шурейт му бил собственик.

Господин Кумс заяви, че щял да ни разкаже тази история, и преди някой да успее да го спре, вече се бе впуснал в нея.

РАЗКАЗЪТ НА ГОСПОДИН КУМС

Господин Кумс съобщи, че разказът му се наричал

ОБИТАВАНАТА ОТ ДУХОВЕ МЕЛНИЦА ИЛИ РАЗРУХАТА НА ЕДНА КЪЩА

— Е, вие познавате моя шурей, господин Паркинс — започна господин Кумс, като извади дългата си глинена лула от устата и я пъхна зад ухото си; не познавахме шурей му, но казахме, че го познаваме, за да спестим време, — и естествено знаете, че той преди време нае една стара мелница в графство Съри и отиде да живее в нея.

Трябва да знаете още, че преди години същата тази мелница била обитавана от някакъв зъл стар скъперник, който умрял и оставил — според слуховете — всичките си пари, скрити някъде там. И разбира се, всеки, който впоследствие се настанявал в мелницата, се опитвал да намери съкровището, но дотогава никой не бил успял, а местните всезнайковци твърдяха, че никой никога няма и да го открие, освен ако призракът на мелничаря скъперник някой ден не си хареса някого от наемателите и не му разкрие тайната.

Моят шурей не бе обърнал голямо внимание на тази история, смятайки я за бабини деветини, и за разлика от предшествениците си не правеше никакви опити да намери скритото имане.

— Освен ако някога тази дейност не е била доста по-доходоносна, отколкото е сега — твърдеше шурейт ми, — не си представям как един мелничар е можел изобщо да спести нещичко, независимо от това колко голям скъперник е бил: във всеки случай, едва ли е било толкова, че да си заслужава труда да го търси човек.

Ала и той не бе в състояние напълно да се отърси от мисълта за съкровището.

Една нощ отишъл да си легне. В това нямало нищо необичайно, трябва да призная. Той често си лягал нощем. Странното обаче било, че точно когато часовникът на селската църква отбил последния удар от дванайстия час, шурейт ми се стреснал от сън и почувствал, че няма да може да заспи отново.

Джо (малкото му име било Джо) седнал в леглото и се огледал.

В долния край на постелята имало нещо, което стояло съвсем неподвижно, забулено в сянка.

Нещото се помръднало към лунната светлина и тогава шурейт ми видял, че това било съсухрен дребен старец с брич до коленете и с коса на плитка.

В миг историята за скритото съкровище и стария скъперник проблясвала в съзнанието му.

Дошъл е да ми покаже къде е скрито, помислил си шурейт ми и решил, че няма да похарчи всичките пари само за себе си, а ще отдели една малка част, за да направи добрини и на други хора.

Привидението се придвижило към вратата: шурейт ми обул панталоните си и го последвал. Призракът слязъл долу в кухнята, неусетно пристъпил към огнището, изпуснал въздишка, а сетне изчезнал.

На сутринта Джо извикал двама зидари и ги накаран да изместят готварската печка и да сринат комина, а той в това време стоял настрана с чувал за картофи, с който възнамерявал да прибере златото.

Зидарите срутили половината стена, но не намерили нищо друго освен една дребна монета. Шурейт ми бил в недоумение.

Следващата нощ старецът пак се появил и пак го завел до кухнята. Този път обаче вместо да отиде при огнището, изправил се по средата на стаята и там изпуснал въздишка.

Аха, сега разбирам какво иска да каже, рекъл си наум шурейт ми — под пода е. И защо този дърт глупак по-рано застана до печката, та да ме подведе да мисля, че имането е някъде в комина?

През целия следващ ден майсторите се занимавали с пода, но единственото, което намерили, била тризъба вилица, при това със счупена дръжка.

На третата нощ призракът отново се появил най-невъзмутимо и за трети път се отправил към кухнята. Влязъл там, погледнал към тавана и изчезнал.

— Пфу! Тоя не е поумнял много там, където е бил — изсумтял Джо, докато се отправял обратно към леглото си. — От самото начало трябваше да се досетя какво е направил.

Тъй като вече било вън от съмнение къде се намира съкровището, веднага след закуска майсторите се заловили да събарят

тавана. Свалили го целия, парче по парче, извадили и дъските на стаята над него.

Колкото може да се намери съкровище в халба за бира, толкова намерили и те там.

Четвъртата нощ, когато призракът се появил както обикновено, шурейт ми бил тъй бесен, че го замерил с обувката си, която преминала през тялото му и счупила огледалото.

На петата нощ, когато Джо се събудил, както вече редовно му се случвало в дванайсет, призракът седял в поза на отчаяние и видът му бил много окаян. Едрите му тъжни очи гледали така умоляващо, че шурейт ми се трогнал.

В края на краищата, рекъл си той, тоя глупак сигурно полага много усилия. Може би е забравил къде всъщност го е сложил и се опитва да си спомни. Ще му дам още една възможност.

Призракът изглеждал признателен и щастлив, виждайки, че Джо се готви да го последва; сега го отвел до таванското помещение, посочил нагоре и изчезнал.

Дано този път е улучил, искрено се надявам да е така, рекъл си моят шурей, а на следващия ден майсторите се заловили да свалят покрива на постройката.

Нужни им били цели три дни, за да махнат целия покрив, но единственото, което намерили, било птиче гнездо; след като укрепили гнездото, майсторите покрили къщата с насмолена мушама, за да не влиза влага.

Човек ще си рече, че това е трябвало да накара клетия човек да престане да търси съкровището. Но не би.

Джо решил, че не може да няма нищо в това, иначе призракът не би упорствал да се появява по този начин, и че след като е стигнал дотук, трябвало да продължи докрай и да разреши загадката, каквото и да му струвало.

Нощ след нощ той ставал от леглото си и сподирял стария мошеник привидението из цялата къща. Всяка нощ старецът посочвал различно място, а на всеки следващ ден шурейт ми продължавал да руши мелницата според указанията му и да търси съкровището. В края на третата седмица в мелницата вече не останало място за живеене. Всички стени били бутнати, всички подове — разбити, всички тавани — изтърбушени. И тогава, също така внезапно, както били започнали,

посещенията на призрака секнали и шурейт ми бил оставен на мира да възстановява спокойно сградата.

Кое е накарало стария таласъм да изиграе такъв номер на един добър съпруг и данъкоплатец? Е, точно това не мога да ви кажа.

Някои твърдят, че призракът на злия старец постъпил така, за да накаже шурей ми, задето в началото не вярвал в него; други смятат, че този призрак е бил вероятно на споминал се местен водопроводчик или стъклар, за когото е естествен интересът да види как къщата се събаря и съсипва. Никой обаче не знае със сигурност каква е истината.

ИНТЕРЛЮДИЯ

Пихме още пунш, след което помощникът на енорийския свещеник ни разказа своята история.

Нищо не разбрах от тази негова история, затова и не мога да ви я преразкажа. Никой от нас не разбра нищичко от тази история. Тя не беше никак лоша, що се отнася до включения в нея материал. Съдържаше огромна по обем фабула с достатъчно случки за десетина романа. Никога дотогава не бях слушал история с толкова много случки, нито с тъй много и различни герои.

Трябва да поясня, че нямаше нито едно човешко същество, което помощникът на енорийския свещеник да бе познавал или срещал, или само да бе чувал за него, и то да не бе включено в тази история. Тя включваше стотици участници. На всеки пет секунди той въвеждаше в разказа си свършено нов набор от герои, а заедно с тях и чисто нова серия случки.

Ето какъв бе разказът:

— Та тогава вуйчо ми отишъл в градината и си взел пушката, но, естествено, нея я нямало там и Скрогинс заявил, че не ѝ вярва.

— На кого не вярва? Кой е тоя Скрогинс?

— Скрогинс ли? А, да, това е другият мъж, нали разбирате — а тя е съпругата.

— Коя на кого е съпруга — и какво общо има тя с всичко това?

— Ами нали това ви разправам. Тя именно намерила шапката. Пристигнала с братовчедка си в Лондон — братовчедка ѝ е моята снаха, а пък другата племенница се беше омъжила за един на име Евънс, а Евънс, след като всичко свърши, занесе кутията в магазина на господин Джейкъбс, защото бащата на Джейкъбс пък беше видял онзи човек, още докато беше жив, а когато умря, Джоузеф...

— Слушай, я зарежи Евънс и кутията и кажи какво е станало с вуйчо ти и с пушката.

— Пушка ли? Каква пушка?

— Ами пушката, дето вуйчо ти я държал в градината, ама всъщност я нямало там. Какво направил с нея? Убил ли някого от тия там Джейкъбсовци и Евънсовци, Скро-гинсовци и Джоузефовци? Защото, ако го е направил, било е добро и полезно дело и ние с радост ще чуем как е станало.

— Не... о, не... и как би могъл... та той бил зазидан жив в стената, нали разбирате, а когато Едуард Четвърти разказал това на абата, сестра ми заяви, че в това си здравословно състояние тя не би могла и не би искала, тъй като животът на детето щял да бъде изложен на опасност. Та те го кръстили Хорейшо, на нейния син, който бил убит при Ватерло, преди той да се роди, а самият лорд Нейпиър заяви...

— Виж какво, ти изобщо наясно ли си за какво говориш? — попитахме го ние в този момент.

Той отговори:

— Не.

Знаел обаче, че всяка дума от разказа му била истина, защото вуйна му лично била видяла всичко. При което ние го завихме с покривката за маса и той потъна в сън.

И тогава моят чичо ни разказа своята история.

Чичо заяви, че историята му е истинска.

РАЗКАЗЪТ НА ЧИЧО

ПРИЗРАКЪТ ОТ СИНЯТА СТАЯ

— Приятели, не искам да ви разстройвам нервите — започна чичо с един особено впечатляващ, да не кажа смразяващ кръвта глас, — та ако предпочитате да си замълча, ще го сторя, ала всъщност точно тази къща, в която сега си седим, е обитавана от призраци.

— Не може да бъде! — възкликна господин Кумс.

— Какъв е смисълът да ми казвате дали може или не може да бъде, когато аз току-що ви съобщих, че е така? — отвърна чичо ми леко обидено. — Това са глупости. Заявявам ви, че къщата е обитавана от духове. Най-редовно в нощта срещу Рождество в Синята стая — (На стаята до детската в дома на чичо ми й казват „Синята стая“, тъй като по-голямата част от тоалетните аксесоари са в този тон.) — витае духът на греховен човек — човек, който някога убил един коледар с буца въглища.

— И как го е направил? — попита господин Кумс, изгаряйки от нетърпение да разбере. — Трудно ли е било?

— Не знам как го е направил — отговори чичо ми, — той не е разяснил технологията. Коледарят бил заел позиция точно от вътрешната страна на входната врата и изпълнявал балада. Предполага се, че когато отворил уста да вземе си бемол, грешникът запратил буцата въглища от един от прозорците, тя влязла в гърлото на коледаря и го задушила.

— Нужен е точен мерник, но си заслужава да се опита — замислено пророни господин Кумс.

— Уви, това не било единственото му престъпление! — добави чичо ми. — Преди това убил някакъв соло корнетист.

— Ами! Това удостоверен факт ли е? — възкликна господин Кумс.

— Естествено, че е факт — отвърна чичо ми сприхаво, — поне доколкото може да се очаква нещо да е факт в случаи от този род.

Колко сте заядливи тази вечер! Косвените улики били съкрушителни. Онзи клетник, корнетистът, живеел в квартала от едва месец време. Старият господин Бишъп, тогавашният съдържател на „Веселите продавачи на пясък“, от когото чух тази история, твърдеше, че не познавал друг тъй усърден и енергичен корнетист. Той знаел само две песни, но според господин Бишъп не би могъл да свири по-мощно или по-дълго, дори и да знаел четирийсет. Двете песни, които той умее да свири, били шотландската „Ани Лори“ и „Дом, свиден дом“ (чийто автор също се нарича Бишъп, Хенри Бишъп), а що се отнася до изпълнението на самата мелодия на първата песен, господин Бишъп твърдеше, че и малко дете можело да разбере смисъла ѝ.

Музикантът — клет и самотен човек на изкуството — често заставал на улицата, точно отсреща, и свирел по два часа всяка вечер. Веднъж го видели да влиза в къщата, очевидно отзовавайки се на отправена покана, но никой не го видял да излиза от нея!

— Не се ли опитали гражданите да предложат възнаграждение за издирването му? — попита господин Кумс.

— И половин пени не дали — отговори чичо ми и продължи: — През следващото лято един германски оркестър пристигнал тук и членовете му оповестили намерението си да останат до есента. На втория ден от престоя си цялата трупа, напети и здрави мъже, да им се не-нагледаш, били поканени на обяд от нашия злодей, а сетне прекарали двайсет и четири часа на легло, след което си заминали от града, до един страшно отпаднали и с разстроено храносмилане. Енорийският лекар, който се погрижил за тях, изразил мнение, че е твърде съмнително дали занапред който и да е от тях ще може някога пак да изсвири каквото и да било.

— А... а вие знаете ли рецептата? — попита господин Кумс.

— За съжаление, не — отговори чичо ми, — но се говори, че основната съставка била пай със свинско от закусвалнята на гарата. Забравил съм останалите престъпления на този човек — добави чичо ми. — Едно време ги знаех всичките, ала паметта ми не е каквато беше. Едва ли обаче петня неговата с твърдението, че той не е бил лишен от някаква връзка със смъртта и последвалото погребение на един господин, който свирел на арфа с пръстите на краката си; а също и че не е изключено да носи известна отговорност за самотния гроб на останал безименен за нас млад италиански селянин латернаджия.

Всяка година в нощта срещу Рождество — продължи чичо ми, разцепвайки с тихия си и внушителен глас странната, изпълнена със страх тишина, която като сянка сякаш се бе прокрадвала и настанила в стаята — призракът на този порочен човек витае в Синята стая, тук, в тази къща. От полунощ до първи петли, сред неистови задавени вопли и степания, сред грозен кикот и глух екот от жестока схватка, той води яростна нетленна битка с духовете на соло корнетиста и на убития коледар, които от време на време получават подкрепление от сенките на германските музиканти, а през това време духът на удушения арфист изпълнява безумни призрачни мелодии с призрачните пръсти на краката си върху призрака на строшена арфа.

В заключение чичо заяви, че в нощта срещу Коледа Синята стая била твърде непригодна за спално помещение.

— Ето, чуйте! — възкликна той, като вдигна предупредително ръка към тавана, а ние притаихме дъх и се заслушахме. — Чуйте! Мисля, че вече се е почнало — те са в Синята стая!

Тогава аз се изправих и заявих, че ще спя в Синята стая.

Преди да ви разкажа обаче своята история — историята за това, което се случи с мен в Синята стая, бих искал да предложа едно встъпление към нея.

ЛИЧНО ОБЯСНЕНИЕ

Изпитвам доста големи колебания дали да ви доверя собствената си история. Работата е там, че тя не е като другите истории, които ви разправих — или по-точно, разправиха ги Теди Бифълс, господин Кумс и чичо ми. Моята история е истинска. Тя не е разказ на някой си, разположил се пред камината в нощта срещу Коледа, който си пие пунша с уиски, а отразяване на действителни събития.

Всъщност това изобщо не е „история“ в общоприетия смисъл на думата: това е свидетелство. И то, така си мисля, е почти неуместно в книга като настоящата. Повече би подходило за биографически или исторически труд.

Има и още нещо, което ме затруднява да ви разкажа случката, а то е, че в нея става дума единствено за мен. Разказвайки ви я, ще ми се наложи да говоря само за себе си, а ние, съвременните автори, остро възразяваме срещу тази практика. Ако ние, литераторите от новата школа, имаме някакъв достоен стремеж, който да стои над всичко в съзнанието ни, то това е стремежът никога и по никакъв начин да не се проявяваме като егоисти.

Аз лично, така са ми казвали, притежавам скромност, свян и въздържаност по отношение на всичко, свързано с личността ми, и то вероятно в твърде висока степен, защото хората чак недоволстват. Те идват при мен и ми заявяват:

— Е, добре де, а защо не говориш за себе си? Ние искаме това да прочетем. Разкажи нещо за самия теб.

Аз обаче винаги съм отговарял: „Не!“ И не защото смятам темата за безинтересна. Лично аз не съм в състояние да измисля друга тема, която би се оказала по-вълнуваща за света като цяло или поне за покултурната част от него. Ала отказвам да го направя от принципни съображения. Това е лишено от художествен усет и дава лош пример на по-младите мъже. Други писатели, макар и малцина, го правят, знам, ала аз самият отказвам — заради принципа.

Тъй че при други обстоятелства аз изобщо не бих разказал тази история. Бих си рекъл: „Не! Историята си е добра, поучителна е, необичайна е, чудата, завладяваща, а обществото, знам това, би желало да я чуе и аз би трябвало да я споделя, но в нея става дума единствено за мен самия — какво съм казал, какво съм видял, как съм постъпил. Ето защо не мога да го сторя. Моята сдържана, лишена от себичност натура не ми позволява да се само-изтъквам.“

Ала обстоятелствата около тази история са необикновени и ми дават основания, които при цялата моя скромност ми внушават по-скоро да приветствам така откритата се възможност да я разкажа.

Както посочих в началото, в нашето семейство възникнаха известни недоразумения във връзка с въпросното празненство и, що се отнася по-специално до мен и до моя дял в събитията, на които сега се готвя да дам словесен израз, станах жертва на несправедливост.

Като способ да представя личността си в правдива светлина — разпръсвайки облаците на лъжливите обвинения и опетнилите ме недоразумения, смятам, че най-правилният подход е да изложа простичко и достойно фактите, такива, каквито са, и оставя всеки сам и непредубедено да си състави преценка. Основната ми цел, признавам го най-откровено, е да изчистя името си, което е несправедливо очернено. Подтикван от този мотив — а смятам, че той е почтен и основателен, — установявам, че съм в състояние да преодоля вътрешната си съпротива да говоря за себе си. Ето защо мога да продължа с разказа за самата случка.

МОЯТ РАЗКАЗ

Едва-що чичо ми завърши разказа си, аз, както вече споменах, се изправих и заявих, че искам да пренощувам в Синята стая.

— В никакъв случай! — извика чичо ми, като скочи на крака. — Не ще допусна да се изложиш на тази смъртна опасност. Пък и леглото не е оправено.

— Леглото няма значение — отвърнах аз. — Живял съм в мебелирани квартири за ергени и съм свикнал да спя в легла, които биват оправяни само веднъж годишно. Не се опитвайте да ме разколебаете. Аз съм млад и вече повече от месец съвестта ми е чиста. Призраците няма да ми сторят зло. Възможно е дори да им окажа положително влияние и да ги склоня да се поукротят и да се махнат оттам. Пък и искам да присъствам на спектакъла.

След тези думи си седнах обратно на мястото. (Как стана така, че господин Кумс се оказа седнал на моя стол, а не от другата страна на масата, където беше седял през цялата вечер, и защо и не понечи да се извини, когато седнах връз него; защо младият Бифълс трябваше да ми се представя като чичо ми Джон и вследствие на това погрешно впечатление аз да му стискам ръката почти цели три минути, твърдейки че винаги съм го чувствал като баща — тези въпроси до ден днешен не съм успял напълно да си избистря.)

Всички се опитаха да ме разубедят от начинанието, което нарекоха дръзко и безразсъдно, ала аз останах непоколебим и се позовах на привилегированото си положение. Аз бях „гост“. А гостът винаги спи в обитавана от духове стая в нощта срещу Рождество — това е неговият прерогатив.

Отвърнаха ми, че щом поставям нещата на тази основа, то те, естествено, нямало какво да възразят — след което ми дадоха запалена свещ и вкупом ме придружиха до стълбището към горния етаж.

Било защото се чувствах в приповдигнато настроение, задето щях да извърша благородно дело, или защото ме окриляваше съзнанието за справедливост — трудно ми е да преценя, — но в онази

нощ се качих на горния етаж изпълнен с удивителна жизнерадост. Само за кратко поспрях на стълбищната площадка, когато стигнах горе — усещах в себе си желание да продължа още по-нататък, да се кача на самия покрив. С помощта на парапета обаче обуздах амбицията си, пожелах на всички лека нощ, влязох и затворих след себе си.

Всичко тръгна на зло от самото начало. Свещта падна от свещника, докато пръстите ми още бяха върху дръжката на вратата. Тя продължи да пада всеки път щом я вдигнех и сложех обратно на мястото ѝ: никога не съм виждал такава хлъзгава свещ. Накрая се отказах от опитите да я закрепя в свещника и я взех направо в ръка — но дори и тогава тя не искаше да стои права. Тъй че аз побеснях, изхвърлих я през прозореца, съблякох се и на тъмно се проснах в леглото.

Не можах да заспя — изобщо не ми се спеше, лежах по гръб и гледах към тавана, като си мислех за разни неща. Бих искал да мога да си спомня някои от идеите, които ми дойдоха наум, защото бяха много забавни. Смеех се така, че чак леглото се люлееше.

Лежах така някъде около час и половина и съвсем бях забравил за призрака, но когато случайно обходих с поглед стаята, за пръв път съзрях някакво доволно на вид привидение, което седеше в креслото пред камината и пушеше призрачна глинена лула с дълъг мундщук.

Както би се случило с мнозина при такива обстоятелства, в първия миг ми хрумна, че сигурно сънувам. Надигнах се в леглото и разтърках очи.

Но не! Беше си призрак, без никакво съмнение. През тялото му виждах облегалката на креслото. Той погледна към мен, извади призрачната лула от устата си и кимна.

Най-изненадващото нещо в цялото явление беше, че не се чувствах ни най-малко тревожен. По-скоро ми беше приятно присъствието му. Щеше да ми прави компания.

Казах:

— Добър вечер. Днеска беше студено!

Той отвърна, че лично той не бил забелязал, но положително съм имал право.

Няколко секунди помълчахме, сетне реших да обобщя положението вежливо, та попитах:

— Навярно имам честта да разговарям с призрака на господина, комуто се е случило премеждието с коледаря?

Той се усмихна и каза, че било много мило от моя страна, дето помня случая. Някакъв си коледар не бил особен повод за хвалба, но все пак и най-дребният принос бил ценен.

При този негов отговор аз леко се стъписах. Бях очаквал да чуя вопли на разкаяние. Напротив, духът май суетно се ласкаеше от деянието си. Помислих си, че след като тъй спокойно бе приел забележката ми за коледаря, едва ли щеше да се обиди, ако го разпитам за латернаджията. Любопитно ми беше да науча подробности за клетия момък.

— Вярно ли е — попитах, — че имате пръст в смъртта на някакъв млад италианец, който дошъл в града и свирел шотландски мелодии?

Призракът направо се разсърди.

— Да съм имал пръст ли! — възкликна възмутено. — Кой има нахалството да претендира, че ми е помагал? Аз лично убих младежа. Никой не ми е съдействал. Собственоръчно свърших всичко. Посочете ми кой е този, дето твърди, че не е така.

Успокоих го. Уверих го как дълбоко в себе си никога не съм се усъмнявал, че той е истинският и единствен убиец, и продължих с въпроса какво е направил с трупа на корнетиста, когото е умъртвил.

Той ме запита:

— Кого точно имате предвид?

— А, значи не е бил един, така ли? — заинтересувах се аз.

Той се усмихна и леко се покашля. Заяви, че не обичал да изглежда като самохвалко, но ако се смятали и тромбонистите, общо били седем.

— О, Боже! — реагирах аз. — Сигурно доста работа ви се е отворила, както и да гледаме на нещата.

Той отвърна, че вероятно не нему се полагало да прави подобно изявление, но наистина, ако се има предвид обикновената средна класа, според него крайно малко на брой били призраците, способни в ретроспекция да обозрат един тъй издържан и успешен живот.

Няколко секунди той мълчаливо изпускаше кълба дим, докато аз седях и го наблюдавах. Никога дотогава, доколкото си спомнях, не бях виждал призрак да пуши лула и ми беше интересно.

Попитах го какъв тютюн използва и той отговори:

— По принцип призрачен, подсладен с меласа.

Обясни, че призракът на всичкия тютюн, който един мъж е изпушил през живота си, му принадлежал и след смъртта му. Каза, че той лично приживе бил изпушил доста голямо количество подсладен с меласа тютюн, тъй че сега разполагал с доволно голям запас от призрака на въпросния тютюн.

Отбелязах, че е полезно да се знае това, и вътрешно взех решение да изпуша колкото мога повече тютюн, преди да умра.

Помислих си и че бих могъл веднага да пристъпя към действие, и споделих намерението си да му правя компания, при което той рече: „Бива, старче!“ и аз се пресегнах, извадих необходимите принадлежности от джоба на палтото си и запалих лулата си.

Сетне още повече се сближихме и той ми описа всичките си престъпления. Разказа как някога живеел в съседство с млада дама, която се учела да свири на китара, а отсреща имало един господин, който се упражнявал да свири на контрабас. Та той със сатанинско коварство запознал двамата нищо неподозиращи млади хора и ги убедил да избягат заедно против волята на родителите си, като вземат със себе си музикалните си инструменти — те така и направили, но още преди да изтече меденият им месец тя счупила главата на господина с контрабаса му, а той се опитал да натика китарата в гърлото ѝ и я осакатил за цял живот.

Моят приятел ми разправи още как примамвал продавачи на кифли във входа и след това ги тъпчел със собствената им стока дотогава, докато не се пръсвали и умирали. Заяви, че по този начин бил накарал осемнайсет души да замлъкнат завинаги.

Младите мъже и жени, които рецитирали дълги и скучни стихотворения по разни вечеринки, младежите, които се разхождали по улиците късно нощем и нескопосано свирели концертини, всички тях той събирал заедно и тровел на партиди от по десет, за да съкрати разходите, докато ораторите от парковете и лекторите, проповядващи трезвеност, затварял по шестима в тясна стаичка с по чаша вода и кутия за събиране на волни пожертвувания за всекиго, а сетне ги оставял да си говорят взаимно до последен дъх.

Полезно беше да го слуша човек.

Попитах го кога очаква останалите призраци — на коледаря, на корнетиста и на германските оркестранти, за които беше споменал чичо Джон. Той се усмихна и рече, че те повече нямало да се выяснат, ни един от тях.

— Нима не е истина, че те идват да се срещнат с вас всяка година в нощта срещу Коледа и влизате в схватка?

Отвърна, че така било в миналото. В продължение на двайсет и пет години в нощта срещу Коледа той се биел с тях в тази стая, но те повече нямало да безпокоят нито него, нито когото и да било друго. Един по един ги бил изритал навън, разпердушинени и напълно неподходящи за всякакви привиденчески цели. Видял сметката на последния призрак от германския оркестър малко преди аз да се кача горе и изхвърлил каквото било останало от него през пролуката между стъклото и рамката на прозореца. Поясни, че той повече не заслужавал да бъде наричан призрак.

— Но вие ще продължите да се явявате като досега, нали? — попитах аз. — В противен случай ще липсвате на тукашните обитатели, знам го със сигурност.

— О, чудя се — отговори той. — Сега вече няма причина да идвам. Освен ако *вие* не сте тук — добави любезно. — Ще дойда пак, ако преспите тук и през следващата коледна нощ. Допаднахте ми — продължи той, — защото като видите, че има посетител, не хуквате да бягате с крясъци и косата ви не се изправя от ужас. Нямате си представа колко противна ми е гледката на хора, на които им се изправя косата от ужас.

Обясни, че това го нервирало.

Точно тогава до нас достигна някакъв слаб звук откъм двора долу. Призракът се сепна и цял почерня.

— Прилоша ли ви? — извиках аз и се втурнах към него. Кажете, какво мога да направя за вас? Дали да изпия малко бренди и да ви предам призрака му?

Той помълча, послушвайки се напрегнато за миг, после въздъхна с облекчение и страните му си възвърнаха призрачния цвят.

— Всичко е наред — промълви. — Уплаших се да не е петелът.

— А, рано е — казах аз. — Още е едва полунощ.

— Хм, за тези проклети пернати това е без значение — с горчивина отвърна той. — Те най-спокойно си кукуригат и посред

нощ, и преди това — подраняват, за да ти провалят разходката. Сигурен съм, че го правят нарочно.

Разказа ми, че негов приятел, призрак на човек, който бил убил един инкасатор на сметки за вода, някога обитавал къща на улица „Лонг Ейкър“ в Уестминстър, където хората си държали в зимника домашни птици; всеки път когато полицаи минел оттам и светнел с фенерчето си през решетката, старият петел вътре си въобразявал, че това е слънцето и започвал да кукурига неистово, при което, естествено, на клетия призрак се налагало да се маха и да се прибира вкъщи, понякога още в един сутринта, ругаейки ужасно, защото разходката му била продължила едва час.

Съгласих се, че това е явна несправедливост.

— О, цялото споразумение е нелепо — продължи той доста ядосан. — Не знам какво си е мислил нашият старец, когато го е сключил. Все му повтарям: „Трябва да има установен график и всеки да се придържа към него — да речем, четири часа през лятото и шест през зимата. Тогава ще има яснота.“

— Как се справяте, когато няма петел под ръка? — заинтересувах се аз.

Той тъкмо се готвеше да ми обясни, когато пак се стресна и заслуша. Този път и аз ясно чух как петелът на съседа господин Боулс изкукурига два пъти.

— Ето на — рече той, стана и се пресегна да вземе шапката си, — ето с какви неща се налага да се примиряваме. И колко е часът?

Погледнах часовника си и установих, че е три и половина.

— Така и предполагам — тихо рече той. — На тоя петел, ако го пипна, ще му извия гръцмуля. — И се приготви да си тръгне.

— Ако ме изчакате половин минутка — рекох аз, като станах от леглото, — ще ви поизпратя малко.

— Много любезно от ваша страна — отговори той и се спря, — но ми се струва неучтиво да ви измъквам навън.

— Ни най-малко — възразих аз. — Ще ми е приятно да се разходя. — След което се пооблякох и си взех чадъра, а той ме хвана подръка и двамата излязохме заедно.

Току до входната врата срещнахме Джоунс, един от местните полицаи.

— Добра нощ, Джоунс — поздравих го аз (по Коледа винаги съм много вежлив).

— Добра да е, сър — отговори полицаят някак троснато, както ми се стори. — Мога ли да ви попитам какво правите навън?

— А нищо особено — отвърнах аз като махнах с чадъра. — Просто излязох да изпратя приятеля си донякъде, той си отива у дома.

— Какъв приятел? — попита Джоунс.

— Хм, вярно! — изсмях се аз. — Забравих. За теб той е невидим. Той е призракът на онзи господин, който убил коледаря. Ще го изпровода до ъгъла.

— Сър, на ваше място бих се въздържал — строго рече Джоунс. — Послушайте съвета ми: сбoguвайте се с приятеля си тук и се прибирайте. Вероятно не си давате сметка, че сте излезли само по нощна риза, обувки и сгъваем цилиндър. Къде са ви панталоните?

Никак не ми хареса начина, по който този човек се държеше с мен. Казах му:

— Джоунс! Не ми се иска да ми се наложи да подавам жалба против теб, но ми се струва, че си пил. Панталоните ми са си там, където са панталоните на всеки мъж — на краката. Много ясно си спомням, че ги обух.

— Е, да, но сега сте без панталони — нахално отвърна той.

— Моля? — рекох аз. — Казах ти, че съм ги обул. Струва ми се, че би трябвало да знам това.

— И на мен така ми се струва — отговори той, — но очевидно не сте си ги обули. Хайде сега, тръгвайте с мен да се прибирате и да прекратим всичко това.

Тъкмо тогава чичо Джон излезе на вратата, събуден, предполагам, от препирнята, а в същия миг и леля Марая се появи на прозореца с нощната си шапчица.

Обясних на двамата грешката на полицаия, като описах случилото се възможно най-безобидно, за да не навлека неприятности на блюстителя на реда, и се обърнах към призрака за подкрепа.

Него го нямаше! Беше ме изоставил, без да каже ни дума — без дори да ми каже довиждане!

Видя ми се толкова неучтиво, че е изчезнал по такъв начин, та се облях в сълзи, а чичо Джон излезе и ме отведе в къщата.

Когато стигнах стаята си, установих, че Джоунс е бил прав. В крайна сметка не си бях сложил панталоните. Те продължаваха да си висят на таблата на кревата. Предполагам, че бях ги забравил, загрижен да не карам призрака да ме чака.

Такива са голите факти във връзка със случката и е извън всякакво съмнение, че никой здрав и великодушен разум не би могъл да ги използва за каквато и да било клевета.

Но точно това стана.

Някои личности — ще ги нарека „личности“ — не се оказаха в състояние да проумеят простите явления, описани по-горе, освен в светлината на едно тълкуване и лъжливо, и оскърбително. Бях засипан със злословия и очернен от най-близките си, хора, с които сме от една кръв и плът.

Ала аз не храня лоши чувства. И както вече заявих, единственото ми съображение да изложа тези събития, е да изчистя репутацията си от несправедливи подозрения.

УРОКЪТ

Доколкото си спомням, за пръв път го видях на вмирисан параход със само един комин, който по онова време се движеше между Лондон и Антверпен. Вървеше по палубата, хванат подръка с една може би твърде ярко облечена, но определено привлекателна млада дама, като двамата говореха и се смееха шумно. Стори ми се странно, че той е мой спътник на този параход. Пътуването продължаваше осемнайсет часа, а билетът за отиване и връщане струваше една лира, дванайсет шилинга и шест пенса, което включваше по три яденета в двете посоки. Както брошурата добросъвестно поясняваше, питиетата се плащаха отделно. Аз печелех по трийсет шилинга седмично като счетоводител във фирма на търговски посредници на Фенчърч Стрийт. Купувахме срещу комисиона различни артикули за нашите клиенти в Индия, тъй че аз бях станал експерт по цените. Поръбеното с боброва кожа палто, което той носеше (защото, макар да беше късно лято, вечерта бе студена), със сигурност струваше няколкостотин лири, а дискретно изложените му украшения спокойно можеха да бъдат заложени за хиляда и повече.

Бях се вторачил в него и докато двамата минаваха край мен, той отвърна за момент на погледа ми.

След вечеря, както се бях облегал с гръб на планшира на десния борд, той излезе от единствената лична каюта, с която корабът можеше да се похвали, и като застана срещу мен с широко разтворени крака и пура между дебелите устни, започна хладно да ме разглежда, сякаш ме оценяваше.

— Отивате на малка ваканция на Континента? — поинтересува се.

Не бях съвсем сигурен, преди да заговори, но неговото съскане, макар и съвсем леко доловимо, издаваше, че е евреин. Чертите му бяха груби, почти брутални; но неспокойните му очи така блестяха, цялото му лице до такава степен внушаваше власт и силен характер, че общото чувство, което той извикваше, бе възхищение, примесено с

известен страх. Тонът на гласа му излъчваше хладно пренебрежение — тон на човек, който често открива, че превъзхожда останалите и е дотам свикнал с това откритие, че то вече не го прави самомнителен.

Зад този глас се долавяше нотка на властност, която не ми хрумна да оспорвам.

— Да — отвърнах аз, като добавих, че никога преди не съм бил в чужбина и съм чувал, че Антверпен е интересен град.

— Колко дълго ще останете? — попита той.

— Две седмици — отговорих аз.

— Но бихте искали да видите нещо повече от Антверпен, ако можете да си го позволите, нали така? — предположи той. — Например очарователната малка страна Холандия. Две седмици са достатъчно време, за да я обиколите цялата. Впрочем аз съм холандец, холандски евреин.

— Говорите английски като англичанин — казах му аз. Някак си ми се искаше да му се харесам. Трудно бих могъл да обясня защо.

— И още половин дузина езици не по-зле — засмя се той. — Напуснах Амстердам осемнадесетгодишен като пътник в трета класа на един емигрантски кораб. Оттогава не съм се връщал.

Той затвори вратата на каютата зад себе си и като пресече палубата, сложи силната си ръка на рамото ми.

— Ще ви направя едно предложение — каза. — Моят бизнес е такъв, че човек не може да престане да мисли за него дори за няколко дни, а по ред причини — тук той хвърли поглед през рамо към вратата на каютата и се засмя кратко — аз не искам да водя с мен хора от своя персонал. Ако ви интересува една кратка обиколка, при която ще ви бъдат платени всички разноски в първокласни хотели, а накрая добавка и банкнота от десет лири в джоба, можете да го получите срещу два часа работа на ден.

Предполагам лицето ми е изразявало съгласие, защото той не изчака да отговоря и веднага продължи:

— Имам само едно условие: да не си бъркате носа и да си държите устата затворена. Пътувате сам, нали?

— Да — казах аз.

Той написа нещо на един лист от бележника си, който после откъсна и ми даде.

— Това е вашият хотел в Антверпен — каза той. — Вие сте секретарят на мистър Хорейшо Джоунс. — Той се подсмихна, докато произнасяше името, което очевидно не му подходеше. — Почукайте на вратата ми утре в девет часа сутринта. Лека нощ!

Той прекъсна разговора толкова рязко, колкото го беше и започнал, и се върна в своята каюта.

Зърнах го за момент на следващата сутрин, докато минавах през рецепцията на хотела. Той говореше с управителя на френски и очевидно му беше дал някакви инструкции по мой адрес, защото изведнъж пред мен се появи сервилно пиколо, което ме заведе до очарователен апартамент със спалня на втория етаж, а „английската закуска“, която получих по-късно в кафенето на хотела, беше с количество и качество, на които в онези дни не се радвах често. Относно работата той също си изпълни думата. Рядко бивах зает повече от два часа на сутрин, като задълженията ми се състояха главно в това да пиша писма и да изпращам телеграми. Той лично запечатваше и отнасяше в пощата писмата, така че аз не научих истинското му име — не и през тези две седмици, — но все пак разбрах достатъчно, за да си дам сметка, че това е човек с грамаден бизнес, който се разпростира върху целия свят.

Той така и не ме запозна с „мисис Хорейшо Джоунс“ и след няколко дни, изглежда, се отегчи от нея, тъй че аз започнах да заемам мястото ѝ като негов спътник в следобедните разходки.

Не можех да не харесвам този човек. Силата винаги изтръгва възхищението на младостта, а освен това имаше в него нещо могъщо и героично — дързостта, бързите му решения, пълната му безскрупулност и на моменти жестокост, когато обстоятелствата явно налагаха. Човек би могъл да си го представи в отколешни времена като роден водач на диви орди, любител на битките заради самите тях, посрещаш всички трудности с бурна радост, човек, който със сила си пробива път напред, безразличен към злощастията и разрухата, които оставя след себе си, с очи, които никога не се отклоняват от целта; но не и лишен от чувство за сурова справедливост, не лишен от известна любезност, когато може да си я позволи, без това да го застрашава с нещо.

Един следобед той ме взе със себе си в еврейския квартал на Амстердам и като си пробиваше без колебание път сред лабиринта от

отвратителни порутени коптори, спря пред тяхна къща на три етажа, обърната към застинало в неподвижност благо.

— Тук съм роден — обясни той. — В стаята с прозореца със счупено стъкло на втория етаж. Така и никога не го поправиха.

Погледнах го крадешком — лицето му издаваше не разнежване, а по-скоро учудване. Предложи ми пура, която приех с радост, защото смрадта на плуващите във водата зад нас отпадъци беше отвратителна, и известно време двамата пушихме мълчаливо, той с полузатворени очи — имаше такъв навик, когато обмисляше някой делови проблем.

— Любопитно е, че съм направил такъв избор — отбеляза той. — Помощник-касапин за баща и охтичава шивачка на илици за майка. Предполагам, съм усещал какво ми предстои. Това е било най-доброто нещо, което е трябвало да върша тогава, както впоследствие се оказа.

Гледах го и се чудех дали говори сериозно, или това е своеобразна горчива шега. Той обичаше да прави понякога странни забележки. Имаше някаква фантастична жилка в него, която редовно се появяваше на повърхността и винаги ме удивляваше.

— Било е малко рисковано, струва ми се — предположих аз. — По-добре следващия път изберете нещо по-безопасно.

Той рязко извъртя глава към мен и понеже не бях съвсем сигурен в какво настроение е, предпочетох да си придам сериозно изражение.

— Може би си прав — съгласи се той със смях. — Някой ден трябва да поговорим на тази тема.

След това посещение в Гоортгасе той вече не беше толкова съдържан с мен и често ми говореше за неща, които никога не бих допуснал, че го интересуват. Като човек той представляваше наистина много любопитна смесица и зад хитрия, циничен бизнесмен аз често зървах визионера.

Разделих се с него в Хага. Той ми плати билета обратно до Лондон и ми даде допълнително една лира за пътни разноски, заедно с банкнотата от десет лири, която по-рано ми беше обещал. Няколко дни по-рано той беше отпратил „мисис Хорейшо Джоунс“ — за облекчение, струва ми се, и на двама им — и сега продължи пътя си сам към Берлин. Не очаквах да го видя никога повече, макар че през следващите няколко месеца често мислех за него и дори се опитах да го открия, като поразпитах тук-там из Сити. Но имах много малко

информация, на която да се опра, и след като напуснах Фенчърч Стрийт и влязох в литературата, забравих за него.

Един ден получих писмо, адресирано до моите издатели, но предназначено за мен. Марката беше швейцарска; след като го отворих и погледнах подписа, известно време се чудих откъде ми е познато името „Хорейшо Джоунс“. И тогава си спомних.

Оказа се, че той лежи с тежки натъртвания и множество счупвания в къщата на един дървосекач по склоновете на Юнгфрау. Бил постъпил като глупак, по собствените му думи, въобразявайки си, че на неговата възраст може да изкачва върхове. Щели да го свалят в Лаутер-брюнен веднага, щом това станело безопасно за него, но в момента той нямал с кого да говори, освен с болногледачката и с швейцарския лекар, който се качвал да го посети веднъж на три дни. Молеше ме, ако мога да се освободя, да отида да при него за една седмица. Беше приложил чек за сто лири за пътните ми разходи, без да дава допълнителни обяснения. Изказваше комплиментите си за първата ми книга, която четял в момента, и ме молеше да му телеграфирам отговора си, при това ми даваше истинското си име, което, както и предполагах, се оказа едно от най-известните във финансовите среди. Понеже вече разполагах с времето си, телеграфирах му, че ще пристигна при него следващия понеделник.

Когато пристигнах в късния следобед, след тричасово изкачване по планината, следван от носача с малкото ми багаж, той лежеше на слънце пред хижата на дървосекача. Не можеше да вдигне ръка, но странно блестящите му очи издадоха задоволството му от моето идване.

— Радвам се, че успя да дойдеш — каза той. — Аз нямам близки роднини, а приятелите ми — ако това е вярната дума — са бизнесмени, които биха били отегчени до смърт от моята молба. А и те не са хората, с които бих искал да говоря сега.

Той беше изцяло примирен с мисълта, че ще умре. В действителност имаше моменти, в които оставяше у мен впечатлението, че очаква смъртта с известно нетърпение и със страхопочитателно любопитство. Следвайки конвенционалната представа, че трябва да го ободря, аз му повтарях, че ще остана при него, докато бъде в състояние да се върне в цивилизацията, но той само се смееше.

— Няма да се върна — казваше той. — Не и по този начин. Какво ще направят после с тези потрошени кости, малко засяга и теб, и мен. Но това е хубаво място да умреш — продължаваше той. — Тук човек може да мисли.

Беше трудно да го съжаляваш, при положение, че собствената му съдба му беше толкова безразлична. Светът все още му беше много интересен, макар и не неговото собствено ъгълче в него — това, както ми даде да разбера, той си беше изяснил и отстранил от съзнанието си. Бъдещето — с неговите настъпващи проблеми, нови възможности и нови тенденции — беше онова, за което му се искаше да говори. Сякаш беше млад човек с много години пред себе си.

Една вечер — беше вече към края — бяхме останали сами. Дърварят и жена му бяха слезли в долината да видят децата си, а болногледачката го бе оставила на моите грижи и бе излязла да се разходи. Бяхме го изкарали навън, от любимата му страна на хижата, откъдето се виждаше издигащата се в небето грамада на Юнгфрау. С удължаването на сенките върхът сякаш идваше по-близо до нас, а ние стояхме и го гледахме мълчаливо.

Постепенно усетих, че неговите пронизващи очи бяха втренчени в мен и в отговор се обърнах и го погледнах.

— Чудя се дали ще се срещнем отново — каза той, — или, което е по-важно, дали ще си спомним един за друг.

В първия миг останах озадачен. Бяхме обсъждали неведнъж различните религии на човечеството и неговото отношение към ортодоксалните убеждения бе винаги на учудено презрение.

— Това ме занимава все повече през последните няколко дни — продължи той. — Премина през ума ми още първия път, когато те видях на кораба. Ние бяхме състуденти. Нещо, и аз не знам какво, ни свързваше много тясно. Имаше някаква жена. Те я изгаряха. Сетне ни заля вълна от хора, внезапно настъпи тъмнина и твоите очи близо до моите...

Предполагам, това беше някаква форма на хипноза, защото, докато той говореше с вперен в мен изпитателен поглед, в ума ми пробягна видението на тесни улици, изпълнени с някаква странна тълпа, с боядисани къщи, каквито никога не бях виждал, и натрапчив страх, който сякаш се криеше зад всяка сянка. Отърсих се от видението, но не без усилие.

— Ето какво си имал предвид — казах аз — онази вечер в Гоортгасе. Вярваш ли в това?

— Като бях дете, ми се случи нещо странно — рече той. — Нямах още шест години. Бях отишъл в Гент с родителите си. Струва ми се, че трябваше да посетим някакъв роднина. Един ден отидохме в замъка. По това време той беше в руини, макар че по-късно го реставрираха. Бяхме застанали в някогашната заседателна зала. Аз отидох до другия край на голямото помещение и без да знам защо, натиснах някаква пружина, скрита в зидарията, и тогава една врата се отвори с остър, скърцащ звук. Спомням си как се вглеждам в отвора. Другите хора бяха обърнати с гръб към мен, никой не ме забеляза, тъй че аз се вмъкнах и затворих вратата зад себе си. Сякаш инстинктивно знаех пътя. Изтичах надолу по едно стълбище и после минах по някакъв тъмен коридор, през който трябваше да вървя опипом, докато стигнах до малка врата в един ъгъл. Знаех коя е стаята от другата страна. Нейна фотография беше публикувана години по-късно, когато стаята бе открита, и тя беше точно такава, каквато си я представях, с нейния подземен коридор и изход под градските стени през къщица на Аусермаркт. Но тогава не можех да отворя вратата. Няколко камъка бяха паднали пред нея, и понеже се страхувах да не ме накажат, се върнах обратно в заседателната зала. Но когато стигнах там, тя беше празна. Търсеха ме в другите помещения. Никога не им казах за моето приключение.

При всеки друг случай бих се засмял, чувайки такава история. По-късно, спомняйки си неговите думи от онази вечер, стигнах до извода, че цялата история е просто самовнушение, плод на детското въображение; но в онзи момент тези странно блестящи очи ме бяха завладели. Те продължаваха да бъдат вперени в мен, докато седях на ниския парапет на верандата и гледах неговото побеляло лице, по което сякаш вече пропълзяваха сенките на смъртта.

Имах чувството, че през тях той се опитва да ме накара до си спомня. Целият той — самата му душа — като че ли бе концентрирана в тях. Нещо безформено и все пак отличимо започна да се очертава пред мисловния ми взор. Почувствах едва ли не физическо облекчение, когато пристъп на болка го накара да отклони поглед от мен.

— Ще намериш едно писмо, след като умра — продължи той след миг. — Опасявах се, че може да дойдеш твърде късно или че аз няма да имам достатъчно сила да ти кажа. Някак си усещах, че измежду малцината хора, които съм срещал извън бизнеса, най-вероятно е ти да не отхвърлиш цялата тази история просто като безсмислица. Радвам се и бих желал да запомниш, че аз умирам в пълно съзнание и яснота на ума. Единственото, от което съм се страхувал през живота си, е старостта, с постепенния ѝ умствен упадък. Винаги ми се е струвало, че ми се е случвало да умра малко или повече внезапно, докато все още съм имал власт над волята си. Винаги съм благодарил на Бог за това.

Той затвори очи, но не мисля, че заспа; малко по-късно се върна болногледачката и го внесохме в къщата. Нямах следващ разговор с него, въпреки че по негово желание продължих да му чета през следващите два дни, а на третия той издъхна.

Намерих писмото, за което той ми беше споменал. Беше ми казал къде ще го остави. То съдържаше пачка банкноти, които той ми даваше със съвета да се отърва от тях колкото се може по-скоро.

Ако не те обичах — пишеше той, — щях да ти оставя постоянен доход и ти щеше да ме благославяш, вместо да ме проклинаш — както би трябвало да направиш! — заедто съм отровил живота ти.

Този свят е училище, смяташе той, за направата на човека; и единственото важно за човека нещо било силата на духа. Писмото му създаваше впечатлението, че той е бил дълбоко религиозен. В наше време той без съмнение би бил смятан за теософ; но своите убеждения той беше създал за себе си и ги беше приспособил към своя характер — към своя пламенен, властен темперамент. Бог, смяташе той, се нуждае от хората, за да му служат, да му помагат. Затова през много промени, през много епохи Бог продължава да дава живот на хората — за да могат чрез самопреодоляване и борба те да стават все по-силни; на тези, които се показват най-достойни, се пада най-трудната задача, най-скромното начало, най-големите препятствия. А висшата награда за добротворството винаги е победата. Изглежда, той беше убедил себе си, че е един от избраните, че е бил предопределен за велики дела. Пишеше, че е бил роб във времената на фараоните; свещенослужител във Вавилон; катерил се е по възжените стълби при завземането на Рим;

пробил си е път до съветите на вождовете по времето, когато Европа е била бойно поле на враждуващите племена; възкачил се е на власт по времето на Борджиите.

У повечето от нас, предполагам, понякога се появява натрапчивото усещане, че определени далечни неща са ни по странен начин познати; и човек се чуди дали зад това чувство се крие спомен или своеобразно видение. Постепенно, с напредването на възрастта, ние отхвърляме това чувство и трупащите се грижи на настоящето накрая го заглушават; но на млади години то е по-осезаемо. Изглежда, у моя приятел това чувство се бе запазило, придобивайки все по-плътна реалност. Неговото последно съществуване, секнало под белия чаршаф в хижата зад мен, беше само една глава от историята; сега той очакваше следващата.

По-нататък в писмото той се питаше дали ще има някакво право на избор при определянето ѝ. Но и в единия, и в другия случай бе любопитен за резултата. Това, което той уверено предчувствуваше, бяха нови възможности, по-широк опит. Но в каква форма щяха да се изправят те пред него?

Писмото свършваше със странна молба. Той ме молеше да продължа да мисля за него и след като се върна в Англия: не за мъртвия мъж, когото познавах — банкера евреин с познатия ми глас, с цялата тази измама на речта и обноските (понеже всичко това, казваше той, са само дрехи, които човек облича и съблича), — а за самия човек, за душата му, която желае и може би ще успее да ми се разкрие.

Писмото завършваше с послепис, на който тогава не обърнах внимание. Той ми съобщаваше, че е купил къщата, в която е умрял. След изнасянето на тялото му тя щяла да остане празна.

Сгънах писмото, сложих го сред другите си книжа и минавайки през къщата, хвърлих прощален поглед към неговото едро, набръчкано лице. Изражението му можеше да послужи на някой скулптор като възплъщение на силата на духа. Той оставяше чувството, че е победил смъртта и после е потънал в сън.

Направих каквото ме беше помолил. Всъщност и да исках, не можех да постъпя иначе. Мислех за него постоянно. Може би това е обяснението на случилото се по-късно.

Един следобед, докато карах велосипед през Норфолк и за да избегна приближаващата се буря, почуках на вратата на самотна къща

в края на общинската мера. Любезна, оживена жена ме покани да вляза; и като ме помоли да я извиня, защото тъкмо в момента гладела, отиде в съседната стая. Мислех, че съм сам и се загледах през прозореца към леещия се дъжд. След малко, без сам да зная защо, се обърнах. Тогава видях едно дете, седнало на висок стол зад масата в тъмния край на стаята. Пред него беше отворена книжка с картинки, но то гледаше към мен. Чувах звука, който жената издаваше с ютията, докато гладеше в съседната стая. Навън продължаваше да вали. Детето ме гледаше с големи, кръгли очи, пълни с бездънен патос. Забелязах, че нещо не е наред с тялото му. Момчето изобщо не помръдваше, не издаваше звук, но аз имах странното чувство, че тези очи искат да ми кажат нещо. Нещо придобиваше форма пред мен, макар и невидимо. Но то беше тук, в стаята. Това беше човекът, когото бях погледнал веднъж, докато седеше зад мен умиращ в хижата под Юнгфрау. Ала нещо се беше случило с него. Воден от някакъв инстинкт, отидох до стола и повдигнах момчето, а то с въздишка обви малките си съсухрени ръце около врата ми и се притисна към мен с плач — жален, нисък, протяжен плач.

Чувайки плача му, жената се върна — хубава, здрава на вид жена. Тя го взе от ръцете ми и го успокои.

— Той понякога започва малко да се самосъжالياва — обясни ми тя. — Или поне така си мисля. Както виждате, не може да тича като другите деца или да направи каквото и да било, без да изпита болка.

— Някаква злополука ли е станала? — попитах аз.

— Не — отвърна тя, — и баща му е толкова здрав и прав мъж, колкото изобщо можете да намерите на един ден път оттук. Просто такава е била божията воля, както се казва. Разбира се аз не знам защо. Никога не е имало тъй добро и умно момченце като това, когато не го боли. Рисува чудесно.

Бурята беше отминала. Момчето се успокои в обятията на жената и когато му обещах да се върна и да му донеса нова книга с картинки, кратка благодарна усмивка пробяга по измъченото му лице, но той не продума.

Продължих да поддържам връзка с него. Дори простото любопитство би ме накарало да го направя. Здравословното му състояние донякъде се нормализира с годините и постепенно видението, което ме бе споходило при първата ни среща, избледня.

Понякога, използвайки езика от писмото на моя мъртъв приятел, аз говорех на момчето, чудейки се дали случайно няма да го осени някакъв проблясък на паметта и един-два пъти дори ми се стори, че в меките, жални очи се появяваше поглед, който бях виждал преди, но чувството отминаваше и действително беше трудно да свържеш тази тъжна малка странност в човешка форма, с нейната трогателна безпомощност, и онзи силен, бърз, властен дух, който бях гледал как си отива сред тишината на планината.

Единственото, което му носеше радост, беше рисуването. Не мога да спра да мисля, че ако не беше лошото му здраве, той би се прославил. Рисунките му бяха винаги умни и оригинални, но бяха рисунки на инвалид.

— Никога няма да стана велик — каза ми той веднъж. — Имам чудесни идеи, но когато трябва да ги осъществя на практика, непременно се появява нещо, което ме възпрепятства. Сякаш в последния момент някаква ръка се протяга и ме хваща за глезена. Ще ми се да имах сила, но нямам. Ужасно е да бъдеш от слабите.

Тази негова дума направо се прилепи за мен. Да знае човек, че е слаб... Звучи като парадокс, но всъщност човек трябва да е силен, за да го знае. И докато мислех за това и за неговото търпение и благ нрав, внезапно се сетих за онзи послепис, чието значение навремето не бях разбрал.

По онова време той беше млад човек на двайсет и три-четири години. Баща му беше починал и той живееше в бедно жилище в южния край на Лондон, издържайки себе си и майка си с напрегната, лошо платена работа.

— Искам да дойдеш с мен на няколкодневна ваканция — казах му веднъж аз.

Доста се затрудних, докато го накарам да приеме помощта ми, защото той беше много горд по своя чувствителен, отбранителен начин. Но накрая успях, като го убедих, че ще се отрази добре на работата му. Във физическо отношение пътуването трябва да му е струвало скъпо, защото той не можеше да се движи без известна болка, но променящите се пейзажи и непознатите градове го възнаградиха щедро; и когато една сутрин го събудих рано и той за пръв път видя далечните планини, обвити в светлината на зората, в очите му се появи непознат дотогава блясък.

Стигнахме до хижата късно следобед. Уредих нещата така, че да бъдем сами там. Нуждите ни бяха простички и при различните си скиталчества аз се бях научил да бъда независим. Не бях му доверил защо съм го довел тук, освен заради красотата и спокойствието на мястото. Умишлено го оставях дълго време сам в къщата, използвайки като извинение все по-дългите си разходки, и макар че той винаги се радваше на завръщането ми, чувствах, че у него расте желанието да бъде сам.

Една вечер, след като се бях изкачил по-високо, отколкото възнамерявах, се изгубих. В тази местност не беше безопасно да пробваш нови пътища в тъмнината и затова щом попаднах на един изоставен заслон, реших да остана там и да спя върху сламата.

Когато се върнах, го сварих да стои пред хижата. Поздрави ме така, сякаш ме беше очаквал точно в този момент и нито миг по-рано. Каза ми, че се е досетил какво се е случило и не се е разтревожил. През деня усещах как той ме наблюдава и вечерта, като седнахме на любимото му място пред хижата, той се обърна към мен:

— Мислиш ли, че това е истина? — попита. — Че аз и ти сме седели тук преди години и сме говорили като сега?

— Не знам — отговорих аз. — Знам само, че той умря тук, ако изобщо има такова нещо като смърт, и че никой не е живял в къщата оттогава насам. Съмнявам се, че някой изобщо е отварял вратата, преди да дойдем.

— Те винаги са били с мен, тези сънища — продължи той. — Но винаги съм ги отхвърлял. Изглеждаха толкова абсурдни. Винаги сънувах богатство, сила, победа. Животът беше толкова лесен.

Той сложи мършавата си ръка върху моята. Странен нов поглед се появи в очите му — обнадежден, почти радостен поглед.

— Знаеш ли какво си мисля? — каза. — Може би ще се засмееш, но тук горе ми хрумна, че Господ ми е дал нещо от голяма полза за мен. Успехът ме беше направил слаб. Затова Той ми прати слабост и страдания, за да се науча на сила. Голямото нещо е да бъдеш силен.

СИЛВИЯ ОТ ПИСМАТА

Стария Аб Херик, така го наричаха повечето хора. Не че беше наистина стар; думата изразяваше по-скоро топло отношение, отколкото действителната му възраст. Той живееше в старовремска къща — старовремска, искам да кажа, за Ню Йорк — от южната страна на Западна Двайсета улица. Някога, но наистина много отдавна, това беше доста моден квартал. Къщата, заедно с мисис Тревърс, му беше завещана от една негова неомъжена леля. Разбира се, обикновен апартамент би бил по-подходящ за ерген с прости навици, но местоположението на къщата беше удобно от журналистическа гледна точка, затова в продължение на петнайсет години Абнър Херик живя и работи там.

Една вечер Абнър Херик се върна на Западна Двайсета улица след тридневно отсъствие, водейки със себе си малко момиче, увито в голям шал. Носеше и дървено сандъче, овързано с въже. Щом влезе, той остави сандъчето на масата; а младата дама, след като развърза шала си, отиде до прозореца и после седна с лице към стаята.

Мисис Тревърс взе малкото сандъче от масата, остави го на пода и зачака.

— Тази млада дама — обясни Абнър Херик — е мис Ан Кавана, дъщеря на... на един мой стар приятел.

— О! — отрони мисис Тревърс и продължи да чака.

— Мис Кавана — продължи Абнър Херик — ще остане при нас за... — Но той, изглежда, не беше сигурен колко точно ще продължи посещението на мис Кавана. Затова остави изречението недовършено и потърси спасение в някои по-належащи въпроси: — Какво става със спалнята на втория етаж? Приготвена ли е? Имам предвид — проветрени ли са завивките и тям подобни?

— Мога да я приготвя — отговори мисис Тревърс. Тонът свидетелстваше за премълчано неодобрение.

— Ако не възразявате, мисис Тревърс, ние бихме искали да си легнем колкото се може по-скоро. — По силата на навика Абнър Херик

употребяваше и в обикновен разговор формата „ние“ от уводните статии. — Пътувахме цял ден и сме много уморени. Утре сутринта...

— Аз бих искала нещо за вечеря — каза мис Кавана от своя стол до прозореца, без да помръдне.

— Разбира се — съгласи се нейният домакин с неубедителната преструвка, че тъкмо това е предстояло да каже. В действителност той напълно бе забравил. — Можем да вечеряме тук, докато стаята бъде приготвена. Например малко...

— Рохко сварено яйце и чаша мляко, ако обичате, мисис Тревърс — прекъсна го мис Кавана, все още от стола до прозореца.

— Ще видя какво мога да направя — рече мисис Тревърс и излезе от стаята, отнасяйки сандъчето.

Така влезе в тази история Ан Кавана, на осем години; или, както самата мис Кавана би отговорила, ако въпросът бе поставен на нея, осем години и седем месеца — защото Ан Кавана беше точна млада дама. Тя не беше красива — не още. Имаше твърде остри черти; малката ѝ заострена брадичка беше опасно дълга. Единствената черта, която я спасяваше, бяха големите ѝ черни очи. Но гладките вежди над тях бяха твърде готови да се намръщят. Бледният тен на лицето и безцветната коса я лишаваша от онова очарование на свежестта, на което младостта в общи линии може да разчита за своята привлекателност, каквито ѝ да са недостатъците на нейната фигура. Не би било вярно да се каже също, че това се компенсираше от благ нрав.

— Твърдоглаво, своенравно малко дяволче, така я наричам аз — беше коментарът на Тревърс, изразен след един от многото сблъсъци помежду им, от който, както обикновено, мис Кавана бе излязла победител.

— Баща ѝ беше такъв — обясни Абнър Херик, чувствайки се неспособен да ѝ противоречи.

— Много жалко — отвърна мисис Тревърс, — независимо каква е причината.

Към самия чичо Аб, както малката Ан започна да го нарича, тя беше понякога отстъпчива и обичлива; но това, както мисис Тревърс се погрижи да ѝ обясни, не беше кой знае какво от нейна страна.

— Ако имаше инстинктите на християнско дете — поясни ѝ мисис Тревърс, — щеше да мислиш по двайсет и четири часа на ден какво можеш да направиш, за да му се отблагодариш за цялата му обич

към теб; вместо да му причиняваш — както знаеш, че правиш — по дузина главоболия седмично. Ти си една неблагодарна маймунка и когато той си отиде, ще...

В подобни случаи мис Кавана, без да чака да чуе нещо повече, изтичваше на горния етаж, заключваше се в своята стая и се отдаваше на рев и разкаяние. Но внимаваше да не излезе, преди да почувства, че лошият ѝ нрав се е върнал и че е способна при възможност да продължи борбата с мисис Тревърс, без да бъде възпрепятствана от някой сантимент. Но думите на мисис Тревърс бяха потънали дълбоко в Ан, отколкото дори добрата стара дама се бе надявала; и една вечер, когато Абнър Херик седеше пред бюрото си и съчиняваше унищожителна критика срещу президента заради липсата на твърдост и решителност по въпроса за митата, Ан, като обвини тънките си ръце около врата му и потърка бледото си лице в десния му бакенбард, го подхвана на тази тема:

— Ти не ме възпитаваш добре, не и така, както би трябвало — каза тя. — Твърде много ми отстъпваш и никога не ми се караш.

— Не ти се карам! — възкликна Абнър с нотка на горещо негодувание. — Защо, правя всичко...

— Не и това, което аз наричам каране — продължи Ан. — Това е много лошо от твоя страна. Ще порасна ужасна, ако не ми помогнеш.

Както Ан много ясно му обясни, нямаше никой друг, който да се заеме с тази работа с какъвто и да е шанс за успех. Ако Абнър излъжеше очакванията ѝ, тогава, предполагаше тя, за нея нямаше никаква надежда — тя щеше да стане лоша жена и всеки, в това число и тя самата, щеше да я мрази. Това беше тъжна перспектива и от мисълта за нея очите на Ан се наляха със сълзи.

Той осъзна, че има известна справедливост в нейната критика и обеща да обърне нова страница. Искрено възнамеряваше да го направи; но като много други разкайващи се грешници, и той се усети слаб пред трудностите на задачата. Може би щеше да постигне по-голям успех, ако не бяха нейните меки дълбоки очи под гладките вежди.

— Не приличаш много на майка си — каза ѝ той един ден, — освен в очите. Като гледам очите ти, сякаш виждам нея.

В този момент той пушеше лула, седнал до огнището, а Ан, която отдавна трябваше да е в леглото, бе кацнала на едното облегало на

креслото му и се опитваше да пробие дупка в изтърканата кожа с малките си токчета.

— Тя е била много красива, моята майка, нали? — предположи Ан.

Абнър Херик изпусна облак от лулата си и се загледа замислено в къдрещия се дим.

— В известен смисъл да — отвърна той. — Доста беше хубава.

— Какво имаш предвид с това „в известен смисъл“? — попита Ан малко враждебно.

— Красотата на майка ти беше духовна — обясни Абнър. — Душата ѝ прозираше в очите ѝ. Човек не може да си представи похубав характер от нейния. Винаги, когато мисля за нея — продължи Абнър след известна пауза, — се сещам за стиховете на Уърдзуърт.

Той промърмори цитата под носа си, но все пак достатъчно силно, за да бъде той чул от нечий остър слух. Мис Кавана се успокои.

— Ти си обичал майка ми, нали? — попита го тя мило.

— Да, предполагам, че да — отвърна Абнър, все така загледан във виещия се дим.

— Какво искаш да кажеш с това „предполагам, че да“? — сопна се Ан. — Не знаеш ли със сигурност?

Тонът ѝ го изтръгна от замечтаното настроение.

— Обичах майка ти много — поправи се той, като се обърна усмихнат към нея.

— Тогава защо не си се оженил за нея? — попита Ан. — Тя ли не искаше?

— Никога не съм я питал — отвърна Абнър.

— Защо не си? — упорстваше Ан, в чийто глас се бе върнала враждебността.

Той помисли за миг.

— Няма да разбереш — каза ѝ той.

— Ще разбере — отвърна Ан.

— Не, няма — възрази ѝ той кратко. И двамата започваха да губят търпение един към друг. — Никоя жена не може да разбере.

— Аз не съм жена — отговори Ан — и съм много умна. Ти сам си го казвал.

— Не толкова умна, че да разбереш това — възрази Абнър. — Пък и вече е време да си лягаш.

Гневът ѝ към него бе толкова силен, че я направи много учтива. Понякога той се проявяваше така. Тя се плъзна от облегалото и застана неподвижно до него — строга фигура на ледената женственост.

— Мисля, че си съвсем прав, чичо Херик. Лека нощ! — Но на вратата не успя да устои на изкушението да отправи един изстрел на раздяла: — Ти можеше да бъдеш мой баща и тогава тя може би нямаше да умре. Според мен си постъпил много жестоко.

След като тя излезе, Абнър остана загледан в огъня, лулата му угасна. Накрая наченки на усмивка се прокраднаха до ъгълчетата на устните му, но преди да успее да се оформи изцяло, той я отстрани с въздишка.

През следващите един-два дни Абнър се страхуваше този разговор да не бъде подновен, но Ан сякаш бе забравила за него и с течение на времето той избледня от паметта му. До една вечер след доста време.

Сутринта той беше получил пощата си от Англия. Тя пристигаше сравнително редовно и Ан беше забелязала, че Абнър винаги я отваря преди другата си кореспонденция. Едно писмо той прочете два пъти поред и Ан, която се преструваше на вгълбена във вестника, усети погледа му.

— Мислех си, скъпа — каза Абнър, — че сигурно се чувстваш доста самотна тук, като си сама през цялото време.

— Щях да се чувствам така, ако наистина бях сама — отвърна Ан.

— Имам предвид — поясни Абнър — без друг млад човек, с когото да говориш и... и да играеш.

— Забравяш — каза Ан, — че вече съм почти на тринайсет години.

— Мили Боже! — възкликна Абнър. — Как лети времето!

— Коя е тя? — попита Ан.

— Не е „тя“ — отговори Абнър, — а е „той“. Бедният хлапак загуби майка си преди две години, а сега е починал и баща му. Мислех си... хрумна ми, че можем да го вземем при нас за известно време. Да се погрижим малко за него. Ти какво мислиш? Това би могло да пооживи къщата, не е ли така?

— Би могло — потвърди Ан.

Тя замълча и Абнър, чиято съвест го мъчеше, я гледаше малко притеснено. След малко тя вдигна очи.

— Що за човек е той? — попита тя.

— Точно това се чудя и аз — призна Абнър. Ще видим. Но майка му... майка му беше най-красивата жена, която съм виждал. Ако той поне малко прилича на нея, когато беше момиче... — Абнър остави изречението недовършено.

— Ти не си я виждал откакто... откакто е била млада? — предположи Ан.

Абнър кимна.

— Тя се омъжи за един англичанин и той я взе със себе си в Лондон.

— Не харесвам англичаните — каза Ан.

— Е, и те си имат своите добри страни — опита се да й внуши Абнър. — А и се твърди, че момчетата приличат на майките си. — След тези думи той стана и събра писмата си.

Ан остана много замислена през целия ден. Вечерта, докато Абнър за момент беше оставил писалката, за да запали лулата си, Ан дойде при него и седна на ъгъла на бюрото.

— Предполагам — започна тя, — че затова не си се оженил за майка.

Но в този момент умът на Абнър беше много зает с Панамския канал.

— Каква майка? — попита той. — Чия майка?

— Моята майка — отвърна Ан. — Предполагам, че мъжете са такива.

— За какво говориш? — попита Абнър, напълно забравил за Панамския канал.

— О, ти си обичал майка ми страшно много — отвърна Ан с хладна преднамереност. — Тя винаги ти е напомняла за свършената жена от стихотворенията на Уърдзуърт.

— Кой ти каза всичко това? — поиска да знае Абнър.

— Ти самият.

— Аз?

— Това беше в деня, когато ме взе от мис Кару, защото тя казваше, че не може да се справи с мен — напомни му Ан.

— Мили Боже! Това трябва да е било преди цели две години! — учуди се Абнър.

— Три — поправи го Ан. — Без няколко дни.

— Бих желал да използваш така паметта си за нещата, които трябва да научиш — изръмжа Абнър.

— Ти каза, че никога не си й предлагал да се омъжи за теб — продължи Ан непоколебимо. — Но не ми каза защо. Твърдеше, че няма да разбере.

— Грешката е моя — промърмори Абнър. — Забравих, че си дете. Задаваш всякакви въпроси, които изобщо не би трябвало да те интересуват, а аз съм достатъчно глупав да ти отговарям.

Една ситна сълза, сякаш незабелязана от Ан, се стичаше надолу по бузата ѝ. Той я изтри и взе една от малките ѝ лапички в двете си ръце.

— Обичах майка ти много — изрече той тъжно. — Обичах я още от дете. Но никоя жена не може да разбере каква власт има красотата над един мъж. Ние просто сме създадени така. Така е пожелала Природата. Разбира се, с течение на времето можеше да го надживее; но тогава чувството беше неустойчиво. Можеш ли да ми простиш?

— Но ти още обичаш тази жена — отвърна Ан през сълзи, — иначе не би искал онова момче да дойде тук.

— Беше ѝ много трудно тогава — заоправдава се Абнър. — Нещата станаха малко по-поносими за нея, като ѝ дадох дума, че винаги ще се грижа за момчето. Ще ми помогнеш ли?

— Ще се опитам — отговори Ан. Но в тона ѝ не личеше особен ентузиазъм.

А и Матю Поул, след като пристигна, не направи кой знае какво, за да улесни нещата. Той беше така безнадеждно английски. Или поне Ан формулираше по този начин проблема. Матю беше срамежлив и чувствителен. Това е мъчително съчетание, което го караше да изглежда едновременно глупав и самотнителен. Самотното му детство го бе направило необщителен и неадаптивен. Мечтателният му, погълнат от въображението темперамент му налагаше настроения, при които той потъваше в дълги мълчания — разположение на духа, подходящо може би за продължителни самотни разходки. И ето че за пръв път Ан и мисис Тревърс бяха в съгласие.

— Намръщено младо пале — беше коментарът на мисис Тревърс. — Ако бях на мястото на чичо ти, щях да му потърся някакво занимание чак в Сан Франциско.

— Англия е такава мъглива страна, нали разбираш — каза Ан в опит да оправдае донякъде Матю. — Тя прави хората такива.

— Много жалко, че не могат да го преодолеят — отвърна мисис Тревърс.

Пък и най-сетне шестнайсет години е особена възраст за едно момче. Добродетелите все още изкристализират, опитвайки се да избягат от своите родители — пороците. Гордостта, едно великолепно качество, допринасящо за куража и търпението, все още се проявява в обвивките на арогантността. Искреността все още се изразява с езика на грубостта. Любезността все още доста лесно може да бъде сбъркана с учудващо нахалство и склонност да се бъркаш в чуждите работи.

Тъкмо любезността — тоест искреното желание да бъде полезен — го накара да посочи на Ан несъмнените й грешки и недостатъци, подтикна го да й покаже пътя, по който тя би трябвало да върви. Мисис Тревърс отдавна бе вдигнала ръце. Чичо Аб, както Матю също го наричаше, се бе оказал твърде слаб. На Матю му се струваше, че едва ли не самото провидение бе чакало нетърпеливо неговото появяване. Отначало Ан си мислеше, че това е някакъв нов вид хумор. Когато разбра, че той е сериозен, тя реши да го поправи. Но така и не успя. Той беше твърде добросъвестен. Предразположенията на водача, философа и изобщо приятеля на човечеството бяха твърде силни у него. Дотам, че понякога Абнър почти желаше Матю Поул Старши да бе живял малко по-дълго.

Но все пак той не губеше надежда. В периферията на съзнанието му се мержелееше мисълта, че тези две деца на неговите възлюбени ще заживеят заедно. Никой на света не е толкова сантиментален като един здрав стар ерген. Той си ги представяше как превръщат неговата разпиляна любов в едно здраво цяло; чуваше във въображението си как по стълбите топуркат детски крачета. Той наистина би могъл да стане чудесен дядо. Горд със своята хитрост, той пазеше тези мечти за себе си, или поне така си мислеше, но силно подценяваше съобразителността на Ан.

По цели дни наред тя следеше Матю с поглед, наблюдавайки го изпод дългите си мигли, слушаше мълчаливо всичко, което той

казваше, и напразно се опитваше да намери някакви положителни страни в него. Той не разбираше нейните честни намерения. По-скоро имаше смътното чувство, че е подложен на критика. Това го изпълваше с възмущение дори по онова време.

— Настина се опитвам — каза Ан една вечер без какъвто и да е повод. — Никой не знае колко силно се опитвам да престана да не го харесвам.

Абнър вдигна поглед към нея.

— Понякога — продължи Ан — си казвам, че почти съм успяла. И тогава той се появява и прави нещо, което разваля всичко.

— Какво прави? — попита Абнър.

— Ох, не мога да ти кажа точно — призна Ан. — Ако ти кажа, ще прозвучи така, сякаш вината е моя. Всичко е толкова глупаво. Освен това той има толкова високо самомнение! Да се чуди човек защо. Той самият не може да ти отговори, ако го попиташ.

— Ти питала ли си го? — поинтересува се Абнър.

— Искан да зная — обясни Ан. — Мислех си, че у него може да има нещо, което да харесам.

— Защо искаш да го харесаш? — попита Абнър, чудейки се каква част от плановете му е отгатнала тя.

— Знам — проплака Ан. — Ти се надяваш, когато порасна, да се омъжа за него. Но аз не искам. А това е толкова неблагоприятно от моя страна.

— Е, ти още не си пораснала — опита се да я утеши Абнър. — И докато изпитваш такива чувства, аз не бих пожелал да се омъжиш за него.

— Това би те направило толкова щастлив — изхлипа Ан.

— Да, но трябва да помислим и за момчето, не забравяй — засмя се Абнър. — Той може и да възрази.

— Ще възрази. Знам, че ще възрази — извика Ан убедено. — И той мисли като мен.

— Питала ли си го? — Абнър скочи от стола си.

— Помолих го да не се жени за мен — отвърна Ан. — Но му казах, че трябва да е някакъв противоестествен малък звяр, за да не се опита поне да ме хареса, като знае колко ме обичаш ти.

— Хубав начин да го кажеш — промърмори Абнър. — И какво отговори той?

— Призна си — изчерви се Ан. — Каза, че се е опитвал. Абнър успя да я убеди, че пътят на достойнството идобродетелта минава п рез изискването тя напълно да прогони тези мисли от ума си.

Каза си, че е направил грешка. Старостта може да бъде привлечена от контраста, но младостта няма влечение към своята противоположност. Трябваше да прати Матю някъде по-далеч. Можеше да се връща за уикендите. Понеже постоянно бяха толкова близо един до друг, Ан и Матю виждаха само отрицателните си страни и недостатъците си; няма красота без известна отдалеченост на гледната точка. Трябваше просто да се позагледят ръбовете на Матю, това беше всичко. Като се смеси малко с хора, те ще се надсмеят над самодоволството му и така той ще се отърси от него. Иначе той беше достоен младеж с чист ум и високи принципи. Беше и умен — често правеше доста неочаквани изявления. Ан пък постепенно се превръщаше в жена и се променяше. Виждайки я всеки ден, човек не го забелязваше; но понякога, когато тя стоеше пред него зачервена от разходката, или се навеждаше да го целуне, преди да го покани на танц, Абнър примигваше и оставаше изненадан — слабите й ръце се закръгляха и ставаха по-силни, бледното й лице помургавя, някога пъстреещите, с преобладаващ миши цвят коси сега потъмняваха в богатата хармония на кафявото. Под гладките вежди очите й бяха все така очарователни и продължаваха да напомнят на Абнър за майка й; но имаше в тях и повече светлина, повече опасност.

„Ще отида до Олбъни да говоря с Джефсън за него — реши Абнър. — Може да си идва вкъщи в събота.“

Замисълът можеше и да успее, човек никога не знае. Но една нюйоркска снежна буря му сложи край. Трамваите се повредиха и Абнър, прибирайки се вкъщи с тънките обувки, с които бе ходил на една сбирка, хвана простуда, на която не обърна внимание и тя се оказа фатална.

Една представа мъчеше Абнър, докато пазеше леглото. Веднъж, когато децата седяха мълчаливи до прозореца, той изпрати Матю навън да предаде едно съобщение и после кимна на Ан да дойде при него. Той обичаше и момчето, но Ан му бе по-близка.

— Не си мислила повече — прошепна той — за...

— Не — отговори Ан. — Ти искаше да не мисля за това. — Недей да смяташ — заяви той, — че си длъжна да покажеш любовта

си към моята памет, като сториш каквото и да било, което няма да те направи щастлива. Ако съм някъде наоколо — продължи той с усмивка, — ще ме е грижа за твоето благо, не за моето. Ще запомниш ли това? Той възнамеряваше да стори нещо повече за тях, но краят дойде много по-скоро, отколкото очакваше. На Ан той остави къщата (мисис Тревърс вече се бе оттеглила със скромна пенсия) и известна сума, която, внимателно инвестирана, щеше, по думите на един негов приятел адвокат, да бъде достатъчна за нейните нужди, дори в случай, че... — Тук приятелят адвокат, като спря за миг и погледна овалното лице с тъмните очи, остави изречението недовършено.

На Матю той написа сърдечно писмо, в което сложи хиляда долара. Знаеше, че Матю, който вече можеше да си изкарва сам хляба като журналист, по-скоро не би взел нищо. На тези пари трябваше да се гледа просто като на подарък на раздяла. Матю реши да ги похарчи за пътешествия. Това щеше да е добре за журналистическата му кариера, или поне така обясни той на Ан. Но в сърцето си той таеше други стремежи. Пътуването щеше да му позволи да ги подложи на проверка.

Така дойде вечерта, в която Ан размахваше кърпичката си, докато големият презокеански лайнер вдигаше котва. Тя го гледа известно време, докато светлините му се изгубиха, после се прибра на Западна Двайсета улица. На сутринта в къщата щяха да се нанесат други хора.

Ан вечеря в кухнята в компанията на болногледачката, която беше останала в къщата по нейна молба; а през нощта, като се измъкна безшумно от стаята си, легна на пода и сложи глава на облегалката на креслото, където Абнър обичаше да седи и да пуши вечерната си лула. Това някак я успокояваше.

В същото време Матю крачеше под звездите по тихата палуба на лайнера и се опитваше да състави план за бъдещето си. Той беше доверявал мечтите си само на още един човек — майка му, която лежеше в гробището; не бе останало нищо, което да му даде кураж, освен собственото му сърце. Но той не се съмняваше, че ще стане голям писател. Двестата лири щяха да му стигнат да се издържа, докато си стъпи на краката. Сетне бързо щеше да се изкачи на върха. Бе постъпил правилно, казваше си той, като бе обърнал гръб на

журналистиката — тя е смърт за литературата. Сега му предстоеше да види различни градове и хора и да пише, докато пътува.

Години по-късно, гледайки назад, той можеше да се поздрави, че е избрал правилния път. Мислеше, че този път ще го отведе бързо до слава и богатство; но той дари нещо по-добро на Матю — прекара го през бедност и самота, през излъгани надежди и страдания, през дълги нощи на страх от бъдещето, когато гордостта и увереността му изневеряваха и му оставяха само куража да продължи.

Неговите великолепни стихотворения и брилянтните му есета биваха отхвърляни толкова често, че дори на него му отмиляха. По предложение на един по-любезен от другите редактор и притиснат от нуждата, той написа няколко кратки разказа с не толкова амбициозен характер. Започна ги с горчиво разочарование, възприемайки ги като нещо, писано само за пари. Нямаше да сложи под тях истинското си име. Подписа ги като „Астън Роуънт“ — името на селото в Оксфордшир, където бе роден. Това му хрумна случайно и беше толкова добро за целта, колкото и всеки друг псевдоним. Но в хода на работата тя започна повече да му харесва. Пишеше разкази за случките и хората, които бе виждал, за всекидневните комедии и трагедии, сред които бе живял, за нещата, които бе почувствал; и когато след публикуването им в списанието се появи един издател, който пожела да ги издаде в книга, надеждата се възроди у него.

Но тя се оказа краткотрайна. Няколкото рецензии, които се появиха, не съдържаха нищо друго, освен подигравки. Така че той нямаше място дори като литературен черноработник.

По онова време той живееше в Париж на една шумна, зле миришеща улица, пряка на „Ке Сен Мишел“.

Мислеше за Чатъртън и скиташе по мостовете, загледан долу в реката, където премигваха потъналите светлини.

Един ден получи писмо, препратено му от издателя на неговата книга. То беше подписано „Силвия“, нищо повече, и нямаше обратен адрес. Матю разгледа плика — пощенската марка беше от Лондон.

Беше детинско писмо. Някой проспериращ и добре нахранен гений, свикнал с такива, сигурно би му се надсмял. Но за Матю в неговото отчаяние то беше същински лек. Силвия беше намерила книгата в един празен вагон и, оставяйки настрана моралните скрупули, я бе взела вкъщи. Там я забравила за известно време, докато

по случайност не се натъкнала отново на нея. Тя си представяла, че някакъв добър малък скитащ дух — може би духът на някой, който знае какво е да си самотен, много тъжен и почти напълно отчаян — е наредил цялата работа. Струвало ѝ се, че сякаш някаква добра и силна ръка я е подкрепила в тъмнината. Вече не се чувствала без приятели. И така нататък.

Той си спомни, че книгата съдържаше отпратка към списанието, където очерците му се бяха появили за пръв път. Тя сигурно я беше забелязала. Затова той щеше да ѝ прати отговор чрез списанието. Взел това решение, той дръпна стола си до клатещата се маса и писа цяла нощ.

Не му се налагаше да мисли. Думите идваха сами и за пръв път от самото начало той не се страхуваше, че написаното няма да бъде прието. То беше главно за него, останалата част — за нея, но на повечето от тези, които го прочетоха два месеца по-късно, изглеждаше писано за тях. Редакторът му благодари с мило писмо. Но по това време главното, което интересуваше Матю, бе дали „Силвия“ е видяла отговора му. Той чака напрегнато няколко седмици и тогава получи второто ѝ писмо. За разлика от първото, то беше по-скоро писмо на жена, не на девойка. Тя беше проумяла написаното и благодарствените ѝ думи почти нагледно му предадоха онова поруменяване от удоволствие, с което я бе чела. Неговото приятелство, признаваше тя, би ѝ било много скъпо, а още по-приятна ѝ с мисълта, че той е имал нужда от нея — мисълта, че и тя може нещо да даде. Тя ще му доверява, както той е пожелал, истинските си мисли и чувства. Те никога няма да се видят и това ще ѝ даде смелост. Те ще бъдат приятели, които се срещат само в страната на сънищата.

Така започна страният роман на Силвия и Астън Роуънт — защото вече бе станало твърде късно да променя името; това беше името, с което трябваше да се слее. Разказите, стихотворенията и есетата излизаха сега безотказно. Напрегнато очакваните писма стигаха до него редовно. Те ставаха все по-интересни и по-полезни за него. Бяха редове на една много разумна, с широк ум, мислеща жена — проникателна жена с точна преценка. Похвалите в тях бяха достатъчно редки, за да бъдат скъпоценни. Често те съдържаха само критики, смекчени от симпатия и озарени от хумора ѝ. За своите неприятности, скърби, страхове тя започна да пише все по-малко и по-малко, и дори в

такъв случай не и преди те да са приключили и тя да може да им се надсмее. Най-тънкото ласкателство, което тя му отправи, беше предположението, че той я е научил да поставя нещата на точните им места. Колкото и интимни и откровени да бяха писмата ѝ, любопитно бе, че той никога не успя да придобие от тях някаква ясна представа за образа на техния автор.

Смела, мила, нежна жена, неегоистична и бързо прощаваща, многостранна жена, която можеше да отговори на радостта и на смеха — весела понякога. Но в никакъв случай не и свършена. Долавяше се, че понякога тя може да прояви гневливост, много често — странна неразумност, нерядко — остър език. Мила и обичлива жена, на която може да се разчита, но все пак жена, това не биваше да се забравя. Така си я представяше той от писмата ѝ. Но очите, косата, устните ѝ, нейният глас, смях и усмивка, ръцете и краката ѝ — те винаги му убягваха.

Една пролет, в Аляска, където бе отишъл да събира материали за следващата си книга, той получи последното писмо от нея. Никой от тях не знаеше, че то ще бъде последно. Послеписът го уведомяваше, че тя напуска Лондон и заминава следващата събота за Ню Йорк, където смятала да живее в бъдеще.

Този послепис го разтревожи. Дълго не можеше да разбере защо. Изведнъж, безкрайната снежна пустош, обяснението проблесна в ума му. Силвия от писмата беше жива жена! Тя можеше да пътува — с куфар, предположи той, може би с два или три, с пакети... Можеше да купува билети, да се изкачва по подвижното мостче, да залита по палубата, чувствайки може би пристъпи на морска болест. През всичките тези години, през които той бе живял с нея в страната на сънищата, тя е била мис Еди-коя си, която навярно е стояла всяка сутрин пред огледалото с фиби в уста. Той никога не си я беше представял да прави тези неща и сега бе шокиран. Не бе в състояние да преодолее чувството, че това е било неделикатно от нейна страна — да оживее по такъв внезапен, неочакван начин.

Той се бори известно време с новата си представа за нея и почти ѝ беше простил, когато друга и още по-стряскаща мисъл започна да го мъчи. Щом тя бе жива, защо той да не може да я види, да говори с нея? Докато тя пребиваваше в скрития си храм, стаен в смътните недра на Лондон, нейните писма го удовлетворяваха. Но сега, когато тя се бе

раздвижила, когато бе не просто глас, а жена? В края на краищата би било интересно да и иди каква е. Във въображението си виждаше как го запознават с нея: „Мис Еди-коя си, позволете ми да ви представя мистър Матю Поул.“ Тя не би имала понятие, че той с Астън Роуънт. Ако се окажеше млада, красива, приятна във всяко отношение, той можеше да ѝ се разкрие. Колко удивена, колко радостна би била тя!

Но ако не? Ако беше възрастна, безлична? Известно е, че най-мъдрите, най-умни жени са имали наболи мустачки. Един красив дух може и понякога наистина гледа от опулени очи. Тя можеше да страда от лошо храносмилане и да има зачервен нос! Щяха ли тогава нейните писма да имат същия чар за него? Не би трябвало да нямат. Но дали?

Рискът бе твърде голям. След като обмисли дълго и внимателно въпроса, той реши да я изпрати обратно в страната на сънищата.

Но някак си тя не се връщаше там, упорито оставаше в Ню Йорк — жива жена от плът и кръв.

Дори да е така, как би могъл да я намери? Можеше, да речем, в някое стихотворение да ѝ съобщи желанието си да се срещнат. Щеше ли тя да се съгласи? И ако да, каква щеше да бъде неговата позиция в случай, че резултатът от срещата им се окажеше неблагоприятен за нея? Можеше ли той накрая просто да ѝ каже: „Благодаря ти, че ми позволи да те видя. Това е всичко, което исках. Довиждане.“

Тя трябваше, непременно трябваше да остане в страната на сънищата. Той щеше да забрави нейния послепис; в бъдеще щеше да хвърля пликовете на писмата ѝ в кошчето за боклук, без да гледа адреса. След като с това просто упражнение на волята я върна в Лондон, самият той замина за Ню Йорк — по пътя обратно за Европа, както той си казваше. А дошъл веднъж в Ню Йорк, нямаше причина да не остане там известно време, пък ако ще и просто за да опресни старите си спомени.

Разбира се, ако наистина искаше да намери Силвия, по датата на писмото лесно можеше да разбере кой е корабът за Ню Йорк, „който отплава следващата събота“. От пасажерите се изискваше да посочват пълните си имена и къде смятат да отидат, след като пристигнат в Америка. Силвия не беше често срещано име. А после с помощта на пет-десет долара... Странно, но идеята не му беше хрумвала преди. Той се опита да я забрави и потърси някой по-спокоен хотел в нетърговската част на града.

Ню Йорк се беше променил по-малко, отколкото той очакваше. Специално Западна Двайсета улица беше точно такава, каквато той я беше видял зад себе си преди десет години, подал глава през прозореца на таксито. Бизнесът все повече я завладяваше, но засега не бе променил вида ѝ. Когато сви зад ъгъла, съвестта започна да го мъчи, задето нито веднъж през всичкото това време не беше писал на Ан. От само себе си се разбира, че бе смятал да го направи, но през онези първи години на борба и неуспехи гордостта му го възпираше. Тя винаги го бе мислила за глупак, той знаеше това. Искаше да почака, докато може да ѝ пише за победа, за успех. А после, когато той дойде бавно, почти неусетно... Сам се чудеше защо така и не ѝ писа. Тя беше чудесно момиче, поне в някои отношения. Само да не беше толкова самотнителна, толкова твърдоглава... А имаше и признаци, че ще стане доста хубава. Понякога... — Той си спомни една вечер, преди в къщата да запалят лампите. Тя беше заспала свита на кълбо в креслото на Абнър, малката ѝ ръчица бе положена на страничната облегалка. Тя винаги бе имала много хубави ръце — може би малко по-тънки, отколкото би трябвало. Нещо тогава го бе накарало да се промъкне тихо край нея, без да я събуди... Усмихна се при този спомен.

А също очите ѝ под гладките вежди! Изненадващо беше как образът на Ан го преследваше. Може би хората от къщата щяха да му кажат какво е станало с нея. Ако бяха добри хора, щяха да му позволят да се поразходи вътре. Щеше да им каже, че е живял тук по времето на Абнър Херик. Стаята, където те с Ан понякога прекарваха приятно един с друг, докато Абнър, преструвайки се, че чете, седеше и ги наблюдаваше с крайчеца на очите. Би искал да поседи там за момент, сам.

Забрави, че е ударил звънеца. Една съвсем млада прислужница бе отворила вратата и го гледаше. Той щеше да влезе, ако дребната прислужница не му бе препречила пътя. Това го накара да дойде на себе си.

— Моля за извинение — рече Матю, — но бихте ли ми казали, ако обичате, кой живее тук?

Дребната прислужница го изгледа от горе до долу с растящо подозрение.

— Мис Кавана живее тук — отвърна тя. — Какво желаете? Изненадата му беше толкова голяма, че го остави без думи. Още само

миг и дребната прислужница щеше да затръшне вратата.

— Мис Ан Кавана? — попита той точно навреме.

— Това е името ѝ — призна дребната прислужница, вече не толкова подозрителна.

— Ще ѝ съобщите ли, моля, за мистър Поул, мистър Матю Поул? — помоли той.

— Първо ще видя дали е въкъци — каза дребната прислужница и затвори вратата.

За негова радост, това му даде няколко минути да се съвземе. Внезапно вратата отново се отвори.

— Заповядайте на горния етаж — прикани го прислужницата.

Беше дотолкова в духа на Ан, че той почти се почувства като у дома си. И тръгна след дребната прислужница по стълбите.

— Мистър Матю Поул — обяви тя високо и затвори вратата зад него.

Ан, която стоеше до прозореца, направи няколко крачки да го посрещне. Стана така, че си стиснаха ръцете точно пред празното кресло на Абнър.

— Значи си се върнала в старата къща — каза Матю.

— Да — отговори тя. — Нещата с нея не вървяха добре. Последните хора, които я наемаха, се отказаха на Коледа. Да се върна, изглеждаше най-доброто решение, дори от чисто икономическа гледна точка. А ти? Какво прави ти през всичките тези години? — попита.

— О, размотавах се насам-натам — отговори той. — Изкарвах си прехраната. — Любопитен бе да узнае първо какво мислеше тя за Матю.

— Изглежда, ти се е отразило добре — отвърна тя с поглед, който го обхвана целия, включително и дрехите.

— Да — отговори той. — Може би имах повече късмет, отколкото заслужавам.

— Радвам се да го чуя — каза Ан.

— Е, не си се променила чак толкова много — засмя се той. — Освен на външен вид.

— Това не е ли най-важното за една жена? — попита Ан.

— Да — отвърна той замислен, — предполагам. Със сигурност тя беше много красива.

— Колко дълго ще останеш в Ню Йорк? — попита тя.

— О, не много — отвърна той.

— Не изчезвай за още десет години, преди да ми разкажеш какво става с теб. Ние не се разбирахме много добре като деца; но не трябва да го оставяме да мисли, че не сме приятели. Това би го огорчило.

Тя говореше съвсем сериозно, сякаш очаквате пън всеки момент той да отвори вратата и да се присъедини към тях. Неволно Матю огледа стаята. Нищо не се бе променило — все същият изтърган килим, избелелите завеси, креслото на Абнър, неговата лула в ъгъла на полицата над камината, до вазата, пълна с ивици навита хартия за палене на лула.

— Изненадан съм да установя подобна проява на въображение, на нежност от теб — каза той. — Винаги съм те смятал за такава една практична, лишена от сантименталност млада дама.

— Може би никой от нас не познаваше другия достатъчно добре по онова време — отвърна тя.

Дребната прислужница влезе с чая.

— А ти какво направи със себе си? — попита той, като придърпа стола си до масата.

Тя почака, докато дребната прислужница се оттегли. — О, едно-друго — отговори тя. — Изкарвах си прехраната.

— Изглежда, ти се е отразило добре — повтори той нейните думи, като се усмихна.

— Сега вече всичко е наред — отвърна тя. — Беше малко трудно в началото.

— Да — съгласи се той. — Вятърът на живота все така брули човешкия агнец. Но нима си изпадала в нужда? Мислех, че...

— О, всичко замина — обясни тя. — Освен къщата.

— Съжалявам — каза Матю. — Не знаех.

— Е, ние бяхме две прасета — засмя се тя, отговаряйки на неговите мисли. — Пазех адреса, който ми даде и понякога си мислех да ти пиша. Не за помощ — исках да се справя със собствени сили. Но бях малко самотна.

— Защо не го стори? — попита той. Тя се поколеба за момент.

— Може би правя малко прибързан извод — каза после тя, — но ти ми се виждаш доста променен. Тонът ти е толкова различен... Но като момче... е, ти беше малко надут, не е ли така? Представях си как

ще ми дадеш добри съвети и ще ми изнесеш една чудесна малка проповед. А не от това имах нужда.

— Мисля, че разбирам — каза той. — Радвам се, че си се справила. С какво се занимаваш? С журналистика?

— Не — отговори тя. — Това е твърде самомнително занимание.

Тя отвори своето някогашно бюро и му подаде една театрална програма. *Мис Ан Кавана, контралт* — бе обявено там като един от гвоздеите на спектакъла.

— Не знаех, че имаш глас — каза Матю.

— Ти обикновено се оплакваше от него — напомни му тя.

— От гласа, с който говориш — поправи я той. — И не срещу качеството му възразявах. А срещу количеството.

Тя се засмя.

— Да, ние бяхме доста заети да се дразним един друг — съгласи се тя.

Поговориха още малко — за Абнър и неговите любезни, малко старомодни маниери, за старите приятели, с повечето от които Ан бе загубила връзка. Що се отнася до нея, тя учила пеене в Брюксел, след това учителят ѝ се преместил в Лондон и тя го последвала. Съвсем наскоро се върнала в Ню Йорк.

Дребната прислужница влезе да разчисти масата. Каза, че ѝ се е сторило, че Ан е позвънила. Във всеки случай тонът ѝ някак внушаваше, че най-малкото е било време Ан да го направи. Матю стана и тя му протегна ръка.

— Ще дойда на концерта — каза той.

— Той е чак другата седмица — напомни му Ан.

— О, не бързам особено — рече Матю. — Вкъщи ли си обикновено следобед?

— Понякога — отговори Ан.

Докато я гледаше от мястото си в залата, той си мислеше, че тя е една от най-хубавите жени, които някога е виждал. Гласът ѝ не беше чак велик, но тя сама го беше предупредила да не очаква твърде много.

— Гласът ми няма да подпали Темза — бе казала тя, — макар отначало да мислех, че може да го направи. Но и такъв, какъвто е, благодаря на Бога за него.

И с право. Гласът ѝ бе сладък, чист и нежен.

Матю я изчака след представлението. В този момент тя се чувстваше разположена към всичко живо и прие неговото предложение за вечеря с милостиво благоволение.

Той се бе отбил при нея един-два пъти през изминалите дни. Казваше си, че ѝ го дължи, след като толкова дълго я бе пренебрегвал, и сега откриваше у нея множество подобрения. Но тази вечер тя явно изпитваше капризно удоволствие от това да му покаже, че много от старата Ан все още бе съхранила отявленото самомнение, учудващото ѝ упорство, нейните странности, своеволия, неразумност, желанието ѝ да се налага и да командва, склонността ѝ да спори и безпардонното ѝ нахалство, избухливият ѝ характер и острият език. Сякаш го предупреждаваше: „Виждаш ли, аз не съм се променила, освен, както ти казваш, на външен вид. Аз съм си още онази Ан със старите грешки и недостатъци, които някога направиха живота в една и съща къща с мен мъчение за теб. Просто сега същите тези мои недостатъци изглеждат очарователни черти. Ти погледна в слънцето — във великолепието на моето лице, в чудото на моите обятия и ръце. Очите ти са заслепени. Но това ще отmine. А отдолу аз съм си все още Ан. Просто Ан.“

Скараха се в таксито по пътя за вкъщи. Той забрави какъв беше поводът, но Ан каза някои доста груби неща и понеже в тъмнината лицето ѝ не се виждаше и не можеше да я извини, той много се ядоса. На стълбите пред дома тя се засмя и двамата си стиснаха ръцете. Но докато се приближаваше по тихите улици, той мислеше отново за Силвия.

Какви глупаци сме ние смъртните, и особено мъжете! Там някъде имаше една благородна жена — спокойна, разбираща и нежно любяща жена, толкова близо до съвършенството, колкото изобщо бе възможно. Тази чудесна жена го очакваше с протегнати ръце (защо трябваше да се съмнява в това?), но само защото природата най-сетне бе постигнала временен успех с кожата на Ан и бе закръглила плътта над нейните лопатки... Той се почувства много недоволен от себе си. Преди десет години тя беше грозновата и бледа. След десет години можеше да хване жълтеница и да загуби всичко това. В ума му изплуваха откъси от писмата на Силвия. Той си спомни онази далечна вечер в парижкия таван, когато тя се бе явила със своя благодарствен дар. Спомни си как нежната ѝ невидима ръка бе успокоила болката му.

Следващите два дни той прекара със Силвия. Препрочете всичките ѝ писма, върна се към местата и настроенията, в които ѝ бе отговарял.

Умът му все още отхвърляше усилията на неговото въображение, но накрая той успя да убеди себе си, че ще я познае, ако я види. Но като броеше жените по Пето авеню, към които се чувстваше инстинктивно привлечен, и установи, че броят им вече е достигнал единайсет, започна да се съмнява в интуицията си. Сутринта на третия ден в една книжарница той срещна случайно Ли. Тя стоеше обърната с гръб към него и разлистваше последната книга на Астън Роуънт.

— Това, което харесвам у него — каза жизнерадостната млада продавачка, приближила се до нея — е, че той разбира жените толкова добре.

— Това, което аз пък харесвам у него — отвърна Ан — е, че не претендира да ги разбира.

— Има нещо такова — съгласи се младата продавачка. — Говори се, че бил тук, в Ню Йорк.

Ан вдигна изненадано поглед към нея.

— Така ми казаха — поясни жизнерадостната млада дама.

— Чудя се как ли изглежда — пророни Ан.

— От дълго време пише под чуждо име — с готовност отвърна младата дама. — Всъщност е доста възрастен човек.

Това вече подразни Матю.

— Не, не е — намеси се той, без да мисли. — Напротив, доста е млад.

Дамите се обърнаха и го погледнаха.

— Познаваш ли го? — попита Ан. Беше видимо удивена и явно не му вярваше. Това го подразни още повече.

— Ако нямаш нищо против — отвърна той. — Мога да те запозная с него.

Ан не отговори. Той си купи една бройка от книгата и двамата излязоха заедно. Тръгнаха към парка. Ан изглеждаше замислена.

— Какво прави той тук в Ню Йорк? — попита тя.

— Търси една жена на име Силвия — отвърна Матю.

Смяташе, че е дошло времето да ѝ разкрие, че е прославен, известен човек. Тогава може би тя щеше да съжалява за нещата, които бе казала в таксито. Като се има предвид, че той беше решил

отношението му към нея за в бъдеще да бъде на привързан брат, нямаше вреда да ѝ разкаже за Силвия. Това също можеше да ѝ е от полза.

Отминаха две преки, преди Ан да отговори. Матю, който предчувстваше един приятен разговор, нямаше желание да ускорява нещата.

— Колко близки сте с него? — поиска да знае тя. — Не мисля, че той би казал това на обикновен познат.

— Аз не съм му обикновен познат — отвърна Матю. — Познавам го от много време.

— Никога не си ми казал — изрази известно недоволство Ан.

— Не знаех, че ще те интересува — отговори Матю. Той чакаше още въпроси, но такива не последваха.

Той я спаси да не я блъсне кола на Трийсет и четвърта улица, а после още веднъж — на Четирийсет и втора. Бяха чак в парка, когато тя рязко спря и протегна ръка.

— Предай му — каза тя, — че ако сериозно иска да намери Силвия, аз може — не казвам, че непременно ще стане, — но може и да успее да му помогна.

Той не пое ръката ѝ, а остана неподвижен в средата на пътеката, втренчил поглед в лицето ѝ.

— Ти! — възкликна. — Ти я познаваш?

Тя беше подготвена за неговата изненада. Беше готова също... е, не чак с лъжа, което загатва за лоши намерения. Единствената ѝ цел беше да поговори с този джентълмен и да види що за човек е той, преди да реши как да действа по-нататък. Нека кажем, че бе подготвила достоверна история.

— Пътувахме на един и същ кораб — каза тя. — Открихме, че има доста общо помежду ни. Тя... тя ми разказа някои неща.

Като се замисли човек, това почти беше истината.

— Какво представлява тя? — поиска да знае Матю.

— О, просто... е, не точно... — Беше странен въпрос. За нейно облекчение ѝ дойде наум, че всъщност няма нужда да отговаря. — Но какво общо има това с теб? — на свой ред попита тя.

— Аз съм Астън Роуънт — заяви Матю.

Сентрал Парк, заедно с цялата вселена, се разпадна и изчезна. Някъде от хаоса до нея достигаше един жаловит глас: „Какво

представлява тя? Не можеш ли да ми кажеш? Поне млада ли е или стара?“

Това сякаш продължи векове. Тя направи върховно, гигантско усилие на волята и накара Централ Парк да се появи отново — смътно, бледо, но той отново бе тук. Тя седеше на пейка. Матю — или Астън Роуънт, или който и да беше — седеше до нея.

— Виждала ли си я? Как изглежда?

— Не мога да ти кажа.

Той очевидно ѝ беше много ядосан. Беше толкова не-любезно от негова страна.

— Защо не можеш да ми кажеш? Или по-добре — защо не искаш да ми кажеш? Да не би тя да е грозна?

— Не, разбира се, че не... Всъщност...

— Тогава какво?

Тя почувства, че трябва да си тръгне или ще изпадне в истерия. Скочи и закрачи бързо към входа на парка. Той я последва.

— Ще ти пиша — рече Ан.

— Но защо?...

— Не мога — каза Ан. — Имам репетиция.

Един трамвай се приближаваше към тях. Тя се втурна към него и скочи вътре. Преди Матю да е решил какво да прави, трамваят набра скорост. Ан отключи, извика на дребната прислужница да не я безпокои, влезе в стаята си и заключи вратата.

Значи пред Матю бе изливала тя в продължение на шест години най-съкровените си мисли и чувства! На Матю бе разкривала най-нежните си, святи мечти! Значи през тези години тя бе стояла в краката на Матю, загледана нагоре с уважение и възхищение, с почти благоговейна преданост! Тя си спомни писмата си почти абзац по абзац, докато накрая скри в ръце пламналото си лице. Раздразнението ѝ, човек би могъл почти да каже гняв, продължи чак, докато стана време за чая.

Вечерта (тя му пишеше винаги вечер) я завари в по-разумно разположение на духа. В края на краищата той не бе виновен за нищо. Не можеше да знае коя е тя. И сега не знае. Тя бе поискала да му пише. И без съмнение той ѝ беше помогнал, бе утешил нейната самота; беше ѝ дарил своето очарователно приятелство, възхитително другарство. Много от неговите работи бяха написани за нея, към нея. Те бяха

чудесни творби и тя се гордееше с дела си в тях. Дори да допуснем, че той имаше недостатъци — раздразнителност, сприхавост, склонност към големеене, — под тях се криеше доблестен човек. Смелата борба, преодолените трудности, дългото страдание, високия кураж — четейки между редовете, тя бе отгатнала всичко за неговата житейска битка. Да, той беше мъж, когото тя бе обожавала. Но една жена не трябва да се срамува от това. Като Матю той й беше изглеждал самодоволен, надут; като Астън Роуънт той я караше да се учудва на неговата скромност и търпение.

И през всичките тези години той бе мечтал за нея; беше я последвал до Ню Йорк, беше...

Изведнъж я обзе толкова лудешко настроение, толкова абсурдно безразсъдно, че тя се засмя. Да, това беше истина и болеше. Той беше дошъл в Ню Йорк, мислейки за Силвия, копнеейки за Силвия. Беше дошъл в Ню Йорк с едно-единствено желание: да намери Силвия. И първата хубава жена, която бе срещнал, бе избила Силвия от главата му. Не можеше да има съмнение. Когато Ан Кавана му протегна ръка в същата тази стая преди две седмици, той стоеше пред нея заслепен, пленен. От този момент нататък Силвия беше отритната и забравена. Ан Кавана можеше да направи каквото си иска с него. Тя се беше скарала с него в онази вечер на концерта. Умишлено се бе скарала с него.

И едва тогава той си бе спомнил Силвия. Това беше нейната награда — на Силвия (тя мислеше сега от нейно лице) — за шест години предано приятелство; за помощта и вдъхновението, което му бе дала.

Като Силвия тя страдаше от съвсем искрен и обясним пристъп на раздразнителна ревност. Като Ан бе съгласна, че той не е трябвало да постъпва така, но признаваше, че той има известно извинение. Разпъната между двете, тя се страхуваше, че умът й накрая ще й изневери. Сутринта на по-следващия ден тя изпрати на Матю бележка, в която го молеше да се отбие следобед. Силвия можело да е там, а можело и да не е. Щяла да й съобщи.

Ан облече скромна тъмна рокля, която изглеждаше необвързваща и подходяща за случая. Пък и по случайност това беше цветът, който най-много й отиваше. Беше решила да не пали лампите.

Матю пристигна в тъмен костюм от шевиот и синя вратовръзка, тъй че цялостният ефект също бе по-скоро неназраплив. Ан го посрещна любезно и го настави с лице към малкото светлина, която влизаше в стаята. За себе си избра мястото до прозореца. Силвия я нямаше. Можело да позакъснее, ако изобщо дойдела.

Поговориха за времето. Матю беше на мнение, че скоро ще вали. Ан, която бе в настроение за спор, мислеше, че се задава същински мраз.

— Какво й каза? — попита той.

— На Силвия ли? О, това което ти ми каза — отговори Ан. — Че си дошъл до Ню Йорк да... да я потърсиш.

— А тя какво отговори? — попита той.

— Каза, че не си се разбързал — отвърна Ан. Матю вдигна поглед с наранено изражение.

— Идеята никога да не се срещаме беше нейна — обясни той.

— Хм — изсумтя Ан. — Каква е тя според теб? — продължи след малко. — Как си я представяш?

— Любопитно е — отвърна той, — че никога не съм успявал да извикам във въображението си някакъв образ за нея, чак досега.

— Защо „чак досега“? — попита Ан.

— Очаквах, че ще я намеря тук, когато отворя вратата — отговори той. — В този момент ти стоеше в сянката. Стори ми се точно това, което очаквах.

— Щеше ли да бъдеш доволен?

— Да — каза той.

За кратко настъпи мълчание.

— Чичо Аб направи грешка — добави той. — Трябваше да ме изпрати някъде. И да се връщам вкъщи от време на време.

— Искаш да кажеш — предположи Ан, — че ако ме беше виждал по-рядко, щеше да ме харесваш повече?

— Точно така — съгласи се той. — Никога не виждаме добре нещата, които са винаги пред нас.

— Кльоцаво, недодялано момиче с лош цвят на кожата — продължи тя. — Можеше ли това да ти хареса?

— Сигурно винаги си била чудесна с тези очи — отговори той. — А ръцете ти бяха много красиви още тогава.

— Като дете понякога плачех, когато се погледнех в огледалото — призна тя. — Ръцете ми бяха единственото нещо, което ме утешаваше.

— Веднъж ги целунах — каза той. — Ти спеше, свита на кълбо в креслото на чичо Аб.

— Не спях — отвърна Ан.

Седеше, подвила под себе си единия си крак. Не изглеждаше много пораснала.

— Ти винаги си ме смятала за глупак — каза той.

— Много ме ядосваше това, че даваше вид на човек без енергия, без амбиции — отговори Ан. — Исках да се събудиш, да направиш нещо. Ако знаех, че си зараждащ се гений...

— Намекнах ти го — каза той.

— О, разбира се, че вината бе изцяло моя — отвърна Ан. Той стана.

— Мислиш ли, че тя смята да дойде? — попита той.

— Толкова ли е възхитителна? — попита на свой ред Ан, която също се бе изправила.

— Може би преувеличавам — отговори той, — но не съм сигурен, че мога да продължа работата си без нея — вече не.

— Ти я беше забравил — припламна Ан, — докато не се скарахме в таксито.

— Често ми се случва — призна той. — Докато нещо не се обърка. Тогава тя идва при мен, както направи в онази първа вечер преди шест години. Както виждаш, малко или повече аз живея с нея оттогава — добави той с усмивка.

— В страната на сънищата — поправи го Ан.

— Да, но за мен — отвърна той — най-добрата част от живота ми минава в страната на сънищата.

— А когато не си там? — попита тя. — Когато си просто раздражителният, избухлив, несигурен Матю Поул. Какво ще прави тя тогава с теб?

— Ще ме изтърпи — отговори Матю.

— Не, няма — каза Ан. — Ще ти откъсне главата. Повечето търпение ще трябва да бъде от твоя страна.

Той се опита да застане между нея и прозореца, но тя продължи да държи лицето си твърде близо до стъклото.

— Уморяваш ме с тази Силвия — добави. — Време е да разбереш каква е. Тя е просто обикновена, избухлива, неприятна, ако нещата не стават, както тя желае, неразумна жена. Само че повече от другите.

Той я откъсна от прозореца със сила.

— Значи ти си Силвия — каза той.

— Знаех си, че ще се сетиш — отвърна Ан.

Това изобщо не беше начинът, по който тя смяташе да му разкрие тайната. Според нейния план разговорът трябваше да бъде главно за Силвия. Тя имаше високо мнение за Силвия, много по-високо, отколкото за Ан Кавана. Ако той докажеше, че е достоен за нея — тоест за Силвия, — тогава със своенравната усмивка, за която чувстваше, че принадлежи на Силвия, тя би го попитала просто: „Е, какво имаш да й кажеш?“

Това, което обърка програмата, беше Ан Кавана. Изглежда, мнението ѝ за Матю Поул не беше чак толкова лошо, колкото се предполагаше. Едва след като той отплава за Европа, малката Ан бе го установила. Ако той само беше показал малко повече интерес към нея, ако я беше ценил малко повече! Той можеше да бъде мил и умен по своя си покровителствен начин. Но дори това покровителствено и малко високомерно отношение не би имало значение, ако нещо можеше да го компенсира.

Ан Кавана, която трябваше да се оттегли на заден план в този случай, упорито бе излязла напред. Беше толкова характерно за нея.

— Е — подхвана Ан, — какво имаш да й кажеш?

Най-накрая бе успяла да вмъкне тази фраза в разговора.

— Щях да говоря с нея за литература и изкуство — отвърна Матю, — засягайки може би още няколко теми. Също така навярно щях да ѝ предложа да се срещнем още един-два пъти, просто за да се опознаем по-добре. Сетне щях да си отида.

— Защо щеше да си отидеш? — попита Ан.

— За да видя дали ще мога да те забравя.

Тя се обърна към него. Гаснещата светлина на деня падаше върху лицето ѝ.

— Не мисля, че би могъл — отново... — каза тя.

— Не — съгласи се той. — Страхувам се, че не бих могъл.

— Сигурен ли си, че няма някоя друга, в която да си влюбен? — попита Ан. — Само ние двете?

— Само вие двете — потвърди той.

Тя стоеше с ръка върху старото празно кресло на Абнър.

— Трябва да избираш — рече. Тя трепереше. Гласът ѝ звучеше едва-едва по-твърдо.

Той пристъпи към нея.

— Искам Ан — каза той. Тя му протегна ръка.

— Толкова се радвам, че каза Ан. — И се засмя.

БЕЖОВИТЕ РЪКАВИЦИ

Той винаги си я спомняше, каквато я видя за първи път: малкото одухотворено лице, малките кафяви обувки, насочени надолу, чиито върхове едва докосваха земята; и малките бежови ръкавици, сгънати в скута ѝ. Не ѝ беше обърнал някакво особено внимание — обикновено облечена девическа фигура, седнала сама на една пейка между него и залязващото слънце. Дори ако бе изпитал любопитство, срамежливостта щеше да го възпре да поеме риска умишлено да срещне погледа ѝ. Но веднага, след като я отмина, той я видя отново, съвсем ясно: кафявите обувки, бледното овално лице и между тях — малките бежови ръкавици, една върху друга. Навсякъде по Броуд Уок и през Примроуз Хил той виждаше силуета ѝ очертан на фона на залязващото слънце. Поне това от нея — замисленото ѝ лице, кокетните кафяви обувки и малките приборани в скута ѝ ръце. После слънцето се скри зад високите комини на пивоварната зад Суис Котидж^[1] и образът ѝ избледня.

Тя беше там и на следващата вечер, точно на същото място. Обикновено той се прибираше къщи по Хампстед Роуд. Само понякога, когато красотата на вечерта го изкушаваше, минаваше по подългия път по Риджънт Стрийт и после през парка. Но много често тихият парк му вдъхваше тъга, навявайки му мисли за собствената му самота.

Беше решил да се спусне до Грейт Вейс. Ако тя пак беше там — а най-вероятно нямаше да бъде, — той щеше да свие по Олбъни Стрийт. Вестникарските будки с техните евтини илюстрирани издания и продавачите на антикварни мебели с техните избелели гравюри и стари книги щяха да му предоставят нещо, което да разглежда, за да не мисли за самия себе си. Но когато я видя в далечината — почти в момента, в който влезе през портата на парка, — осъзна колко разочарован щеше да бъде, ако пейката пред алеята с червените лалета бе празна. На известно разстояние от нея той спря и се обърна да се полюбува на цветята. Мислеше, че докато чака удобния случай, би

могъл да я разгледа бегло, без да бъде забелязан. Веднъж за миг той успя да го направи, но като рискува за втори път, очите им се срещнаха или поне той си въобрази така и, силно изчервен, бързо я отмина. Но тя отново го следваше, или по-точно предшестваше го. Той я виждаше съвсем ясно на всяка празна пейка между себе си и залязващото слънце: кафявите обувки, бледното овално лице, и между тях — бежовите ръкавици, скътани една върху друга в скута ѝ.

Само че тази вечер по малката ѝ, чувствителна уста сякаш пробягваше един съвсем слабо доловим намек за плаха усмивка. Този път тя го съпровождаше в мислите му до Куийнс Кресънт и после по Мелдъп Роуд, чак докато зави по Карлтън Стрийт. В коридора беше тъмно и той трябваше да върви опипом по стълбището, но когато стигна до своята гарсонiera на третия етаж и сложи ръка на дръжката на вратата, вече не се страхуваше толкова от самотата, която щеше да стане да го посрещне.

През целия ден в тъмната канцелария на гърба на Абингдън Стрийт в Уестминстър, където седеше всеки ден от десет до шест и преписваше официални писма и петиции, той мислеше какво ще ѝ каже, какъв е тактичният начин, по който би могъл да завърже разговор с нея. До Портланд Плейс си повтаряше няколкото такива начина, които бе измислил. Но при Кеймбидж Гейт, когато видя малките бежови ръкавици, думите му избягаха, за да се върнат при него чак при входа на Честър Роуд, оставяйки го междуременно да мине покрай нея с твърди, забързани стъпки и очи, вперени право напред. Това можеше да продължи дълго, ако не бе станало така, че една вечер тя не беше на обичайната си пейка. Група шумни деца се беше струпала на нея и изведнъж на него му се стори, че дърветата и цветята са посивели. Обзе го ужас и той се забърза, по-скоро защото имаше нужда от движение, отколкото с някаква определена цел. И точно зад една леха със здравец, която я беше скрила от погледа му, той я видя, седнала на един стол, и като спря рязко точно пред нея, каза доста сърдито:

— О! Ето къде сте!

Което не беше ни най-малко речта, с която той смяташе да се представи, но постигна целта също толкова успешно — и може би дори по-успешно.

Тя не се разсърди на думите или тона му.

— Заради децата — обясни тя. — Те искаха да играят, затова реших да отида малко по-нататък.

При което, като нещо разбиращо се от само себе си, той седна до нея и на никой от тях не хрумна, че те не се познават още от самото начало на началата, когато между гората Сейнт Джон и Олбъни Стрийт Бог бе създал една градина.

Всяка вечер те се застояваха тук, попивайки умолителната страст на песента на коса или призива на дрозда за радост и надежда. Той харесваше нейните деликатни обноски. Винаги се бе отдръпвал объркан и с известна неловкост от дръзките предизвикателства, от лукавите канещи погледи, които падаха върху него на улицата или от някоя съседна маса в евтината закусвалня. Нейната срамежливост му даде увереност. Тя беше тази, която малко се страхуваше, чиито очи се свеждаха пред неговите, която трепваше при неговото докосване и така му позволяваше да изпитва удоволствието от мъжката доминираща роля, от нежната власт. Той беше този, който държеше на аристократичното уединение, което даваше личният стол; който, с безгрижното безразличие на човек, за когото пенитата нямаха значение, плащаше и за двамата. Веднъж, докато минаваше по площад „Пикади-ли“, той спря край фонтана, за да разгледа една голяма кошница с момини сълзи, поразен внезапно от мисълта колко странно малките бледи венчелистчета напомняха за нея.

— Заповядай, драги. Нейното любимо цвете — извика засмяно момичето, протягайки букетче към него.

— Колко? — попита той, като напразно се опитваше да не се изчерви.

Момичето се замисли за момент — грубо, пресметливо създание.

— Шест пенса — поиска тя. И той ги даде. Смятала бе да му поиска шилинг и знаеше, че той ще да плати. „Същински глупак“ — каза си тя, като прибираше парите в джоба си.

Той ѝ връчи цветята с изискан аристократичен жест и я наблюдаваше, докато тя забождаше едно от тях на блузата; имаше и друг зрител — една катерица бе спряла на средата на алеята и също я гледаше, с наклонена настрани глава, чудейки се какво им е толкова хубавото на момините сълзи, че тя се отнася към тях с такова внимание. Тя не му благодари с думи, но в очите ѝ имаше сълзи, когато обърна лице към него, а една от малките бежови ръкавици се

приплъзна и потърси дланта му. Той я пое в двете си ръце и би я задържал, но тя я отдръпна почти припряно.

Харесваха му нейните ръкавици, въпреки че бяха стари и много кърпени. Радваше се също, че бяха от ярешка кожа. Ако бяха от памук, каквито обикновено носеха момичетата от нейната класа, мисълта, че трябва да притисне устни до тях, би накарала зъбите му да изтръпнат. Той обичаше малките кафяви обувки, които трябва да са били скъпи, когато са били купени, понеже още запазваха формата си. Харесваше и воланите на фината фуста, винаги безупречно чиста, без петънце по нея, и стегнатите, гладки чорапи, които се подаваха изпод тясната ѝ рокля. Толкова често той беше виждал ярко, екстравагантно облечени момичета, но със зачервени голи ръце и кални обувки. Някои от тях бяха хубави, достатъчно привлекателни, ако не си много придирчив — човек, за когото подробностите бяха едва ли не по-важни от цялото.

Той обичаше гласа ѝ, толкова различен от острите тонове, които от време на време — например когато някоя разговаряща и смееща се двойка минаваше покрай тях — се стоварваха върху него почти като удар; нейните бързи, грациозни движения, които винаги възникваха в паметта му спомена за един хълм и поток. С нейните малки кафяви обувки, ръкавици и рокля, която също беше в нюанс на кафявото, макар и по-тъмен, тя по странен начин му напомняше сърничка. Мекият поглед, бързите и същевременно плавни движения, които сякаш възникваха, преди да бъдат забелязани; натрапчивото внушение за страх, никога непреодолян докрай, сякаш дребните ѝ напрегнати крайници бяха винаги готови да побягнат. Той я нарече така един ден. Никому от тях не бе хрумнало да попита за името на другия; това изглеждаше без особено значение.

— Моята кафява сърничка — беше прошепнал той, — аз почти очаквам във всеки миг да забиеш мъничките си копитца в земята и да припнеш надалеч.

Тя се засмя и се премести малко по-близо до него. И дори това беше точно като движение на сърна. Той ги познаваше добре, бе пълзял край тях по склоновете на хълмовете в детските си години.

Те откриха, че между тях има много общо. Въпреки че той можеше да посочи няколко далечни роднини, разпилени на север, те и двамата бяха, във всяко практическо отношение, сами в света. И за нея „у дома“ означаваше една гарсонiera — „ей там“, както тя посочи с

мах на бежовата ръкавица, обхващащ северозападния район на града като цяло; той не искаше да я притиска и не настоя за някакъв по-точен адрес.

Лесно можеше да си представи мястото: бедна, миришеща на мухъл улица някъде около Лисън Гроув или по-нататък към Хароу Роуд. Затова винаги предпочиташе да се сбoguва с нея някъде на Аутър Съркъл, с нейния спокоен изглед към красиви дървета и хубави къщи, и после наблюдаваше как нейната крехка снага, като тази на сърничка, се загубва в здрача.

Тя не бе имала друг приятел или роднина, освен майка си — бледна жена с момичешка фигура, която беше починала скоро, след като бяха дошли в Лондон. Възрастната хазайка ѝ беше позволила да остане, като ѝ помага в къщната работа; и когато била лишена от това последно убежище, добронамерени хора се заинтересували и ѝ намерили работа. Била лека и доста добре платена, но и нелишена от несгоди, както той се досещаше повече от нейното колебливо мълчание, отколкото от думите ѝ. Тя се бе опитвала известно време да намери нещо друго, но било толкова трудно без помощ или средства. В действителност нямала нищо, от което да се оплаква, освен... И тогава тя млъкваше, склучвайки облечените си в ръкавици длани, и виждайки тревожния поглед в очите ѝ, той сменяше темата.

Но нямаше значение, защото той щеше да я отърве от тази работа. Сладостна му беше мисълта да защитава това малко крехко създание, чиято слабост му даваше сила. Той нямаше вечно да бъде чиновник в канцелария. Щеше да пише поезия, книги, пиеси. Вече беше изкарал малко пари. Разказа ѝ за своите надежди и нейната голяма вяра в него им даде нова сила. Една вечер, като намериха пейка, край която минаваха малко хора, той ѝ прочете нещо свое. И тя го разбра. Несъзнателно тя се смееше тъкмо на подходящите места и когато неговият глас трепна и му стана трудно да продължи заради буцата в гърлото му, той видя сълзи в очите ѝ. За първи път усещаше нечие съчувствие.

Неусетно пролетта се превърна в лято. Тогава една вечер се случи нещо много важно. Отначало той не можа да разбере какво става с нея — лек допълнителен аромат, който се осезаваше по някакъв странен начин, докато в същото време тя изглеждаше с пораснало чувство за собствено достойнство. Чак когато пое ръката ѝ, за да ѝ

каже довиждане, той разбра за какво става дума. Имаше нещо различно на пипане в малката ѝ ръка и като погледна надолу, той откри причината. Тя имаше нови ръкавици. Те бяха със същия бежов цвят, но много гладки, меки и хладни. Прилепваха плътно без нито една гънчица, откроявайки колко тънки и изящни са ръцете отдолу. Здрачът почти се бе превърнал в нощ и като се изключи широкия гръб на един отдалечаващ се полицай, двамата бяха сами на Аутър Съркъл. Обзет от внезапен импулс, той падна на едно коляно — както правят в пиесите и книгите, но не само, — и притисна малките бежови ръкавици до устните си в дълга, страстна целувка. Звукът на приближаващи се стъпки го накара да се изправи бързо. Тя не помръдна, но цялото ѝ тяло трепереше и в очите ѝ имаше почти уплаха. Стъпките дойдоха по-близо, но една извивка на пътя все още ги скриваше. Бързо и мълчаливо тя обвини ръце около врата му и го целуна. Беше странна, хладна и същевременно почти страстна целувка. После, без да каже нищо, тя се обърна и си тръгна. Той я гледа до ъгъла на Хановър Гейт, но тя не се обърна.

Тази целувка сякаш издигна бариера между тях. На следващата вечер тя дойде на срещата с него усмихната както обикновено, но в очите ѝ той съзря някакъв странен, мержелеещ се страх; и когато, седнал до нея, сложи ръка върху нейната, стори му се, че тялото ѝ се сви и отдръпна от него. Беше несъзнателен порив. Той му напомни онзи настоятелен спомен за хълма и потока, когато някоя сърна с меки очи, отклонила се от другите, го оставяше да се приближи съвсем близо до нея, но щом той протегнеше ръка да я погали, избягваше с бързи, трептящи движения.

— Винаги ли носиш ръкавици? — попита я той една вечер малко по-късно.

— Да — отговори тя тихо, — винаги, когато съм на открито.

— Но тук не сме на открито — възрази той. — В градината сме. Няма ли да ги свалиш?

Тя го погледна изпод извитите си вежди, сякаш се опитваше да прочете мислите му. За момента не отговори нищо, но на излизане седна на последната пейка преди изхода и му кимна да дойде до нея. После разкопча бавно бежовите ръкавици, изтегли ги една по една и ги сложи настрана. Тогавя за пръв път той видя ръцете ѝ.

Ако беше вдигнал поглед, ако бе видял как слабата ѝ надежда умира, как няма агония завладява кротките ѝ очи, той би се опитал да скрие погнусата, чисто физическото отвращение, което пролича толкова ясно и на лицето му, и в неволното движение, с което се отдръпна от нея. Ръцете ѝ бяха малки и добре оформени, със закръглени извивки, но груби и обгорели сякаш с нажежена ютия, покрити с яркочервени брадавици, и с проядени нокти.

— Трябваше да ти ги покажа още преди — каза тя простичко, като си сложи отново ръкавиците. — Беше глупаво от моя страна. Трябваше да се досетя.

Той се опита да я успокои, но думите му изглеждаха безсмислени и колебливи.

Било заради работата, обясни тя, докато вървяха през парка. След известно време тя правела ръцете такива. Да би успяла да се измъкне оттам по-рано! Но сега вече!... Вече нямало смисъл да се тревожи за това.

Разделиха се близо до Хановер Гейт, но тази вечер той не остана да я проследи с поглед — както винаги правеше, — докато тя му махне за последен път, малко преди да изчезне в тъмнината; дали тогава тя се бе обърнала или не, той така и никога не разбра.

На следващата вечер не отиде на срещата с нея. Няколко пъти краката му го водеха несъзнателно почти до входа на парка. Тогава той отново бързо се отдалечаваше, крачеше по бедняшките улици наоколо и се блъскаше безразсъдно в минавачите. Бледното, красиво лице, малката фигура на нимфа, малките кафяви обувки продължаваха да го притеглят към себе си. Ако само можеше да преодолее ужаса от тези ръце! Човекът на изкуството в него потръпваше при спомена за тях. Той винаги си ги бе представял под тесните, гладки ръкавици съзвучни с всичко останало в нея, мечтал бе за времето, когато щеше да ги вземе в своите ръце, да ги гали и целува. Можеше ли да ги забрави, да се примири с тях? Трябваше да помисли, трябваше да се махне от тези претъпкани улици, където лицата сякаш го зяпаха със зловещи усмивки. Спомни си, че парламентът тъкмо бе сформиран, че работата в канцеларията беше малко. Още следващия ден щеше да подаде молба за отпуска... Получи съгласие.

Той сложи няколко неща в раницата си и тръгна. Гласовете на хълмовете и потоците щяха да му дадат добър съвет.

Не го беше грижа къде точно ще скита. След известно време, в една самотна странноприемница, той се запозна с млад доктор. Жената на собственика очакваше да роди тази вечер и докторът седеше на долния етаж, докато бъде повикан. Както разговаряха, изведнъж му дойде наум да го попита. Как не се беше сетил?! Преодолявайки срамежливостта си, той му зададе въпросите си. Каква можеше да е тази работа, която предизвиква подобни увреждания? Той ги описа, виждайки ги пред себе си в сенките на слабо осветената стая — тези бедни, изстрадали малки ръце.

О, дузина неща можели да ги причинят — каза докторът някак коравосърдечно. Например обработката на лен, при определени условия дори работата с ленени артикули. В днешно време химикалите се употребяват толкова много във всякакви видове процеси и производства. Цялата тази нова фотография, евтиният цветен печат, боядисването и почистването, изработката на метални изделия. Всичко това можело да бъде избегнато, ако работодателите осигурят гумени ръкавици, което просто трябвало да стане задължително. Докторът изглеждаше склонен да продължи в тази посока, затова той го прекъсна:

— Може ли това да бъде излекувано? Има ли някаква надежда?

Излекувано? Надежда? Разбира се, че може да бъде излекувано. Заболяването е само локално — фактът, че ефектът му е ограничен само до ръцете, го доказва. Отравяне на кожата, към което се прибавя обща слабост на организма. Махнете я оттам, осигурете ѝ чист въздух и добър хранителен режим, също и някое от онези прости мазила, които всеки аптекар, като види ръцете ѝ, би ѝ предписал; най-много до три-четири месеца те ще се възстановят.

Той едва се застави да остане, колкото да благодари на младия доктор. Искаше да отиде някъде сам, да вика, да маха с ръце, да скача. Ако беше възможно, щеше да се върне още същата нощ. Прокле се за глупостта си, която му бе попречила да я попита за точния ѝ адрес. Тогава би могъл дори да ѝ прати телеграма. Без изобщо да се опитва да заспи, той тръгна още призори, измина пеш десетте мили до най-близката гара и зачака влака. Той сякаш цял ден се влачи из безкрайната провинция. Но най-сетне пристигнаха в Лондон.

Беше още ранен следобед, но той не се прибра в квартирата си, а остави раницата си на гарата и тръгна направо за Уестминстър.

Искаше нищо да не се е променило, тъй че между тяхната последна среща и тази вечер всичко да изглежда като отминал лош сън. И съобразявайки се с времето, той пристигна на тяхното място в парка точно в обичайния час.

Чака, докато заключиха вратите, но тя не дойде. През целия ден в ъглите на ума му се бе таил този страх, но той се беше опитал да го прогони. Ала може би тя беше болна, имаше главоболие или просто беше уморена.

Каза си същото и на следващата вечер. Не смееше дори да си помисли нещо друго. И така отново и отново всяка следваща вечер. Не запомни колко бяха те. Известно време той седеше и наблюдаваше пътеката, по която тя обикновено идваше; а когато часът отдавна бе минал, той ставаше и отиваше до портата, оглеждаше се и после се връщаше. Една вечер спря пазача на парка и го попита. Да, човекът си я спомняше доста добре — младата дама с бежовите ръкавици. Беше идвала един-два пъти, може би повече — пазачът не бе сигурен, — и бе чакала. Не, нищо не сочеше, че е била за нещо разстроена. Просто седяла там известно време, сегиз-тогиз ставала и се разхождала, а после се връщала обратно — така до часа, в който затваряха, и тогава си отивала. Той остави адреса си на пазача, който обеща да му съобщи, ако отново я види.

Понякога вместо в парка, той обикаляше бедните улици (и около Лисън Гроув и далеч отвъд Еджуеър Роуд, кръстосваше ги до падането на нощта. Но така и не я намери.

Чудеше се, мятайки се в клетката на своята бедност, дали парите биха помогнали. Но суровият, безкраен град, криещ милионите си тайни, сякаш се надсмиваше над тази мисъл. Няколкото лири, които бе спестил, изхарчи за обявления; но не очакваше отговор, и наистина такъв не дойде. Не изглеждаше вероятно тя да ги види.

И така след време паркът и дори улиците около него му станаха омразни; той се премести в друга част на Лондон, надявайки се да забрави. Но така и не успя докрай. Образът често се връщаше в паметта му, когато не мислеше за друго: широката, спокойна алея с нейните пристойни дървета и весели лехи с цветя; и нея — винаги я виждаше седнала там, в рамката на гаснещата светлина. Дребното одухотворено лице, кафявите обувки, сочещи надолу, и по средата — малките бежови ръкавици, сгънати в скута ѝ.

---

[1] Първо мандра, после кръчма в Лондон. Сега така се нарича целият околен квартал. — Б.пр. ↑

ПАСТИРКАТА ОТ ЕГРЕЦИТЕ

Ловуването на диви северни елени едва ли е толкова вълнуващо приключение, колкото би се сторило на доверчивия пътешественик, ако съди единствено по историите, които се разказват вечер по хотелските веранди в Норвегия. Строени от водача — млад мъж със замечтани и изпълнени с копнеж очи, тъй обичайни за хората от долините, — поемате от хотела в ранния преди обед и по залез слънце пристигате в отдалечена хижа, която ще ви служи за главна база по време на целия престой в планината — една доста унила и безрадостна база.

Събуждат ви на зазоряване, навън е студено и мъгливо, закуствате кафе и сушена риба, мятате на рамо ремингтона и неохотно излизате в мразовитата влажна утрин; водачът залоства вратата на хижата и ключът пристъргва в ръждясалата ключалка.

Часове наред се катерите по стръмни каменисти склонове и лъкатушите сред елите, разговаряте шепнешком, да не би с гласовете си да подплашите бързоногия дивеч, който винаги е надал едно ухо на вятъра. В долчинките и деретата са навети дебели преспи сняг, над които предпазливо подбирате къде да стъпите, вслушвате се в далечния грохот на планинската река, която си пробива път под нозете ви и се питате дали ледът върху нея навсякъде ще е достатъчно дебел, за да ви издържи. От време на време, докато се точите в индианска нишка по билото на острозьб хребет, на стотина метра под вас зървате буйната зеленина в долината, но няма как да се насладите на гледката, тъй като вниманието ви е съсредоточено изцяло върху следите на водача — само една погрешна стъпка вляво или вдясно, и веднага ще се намериш долу или, ако трябва да бъдем точни, някой друг ще те намери там.

Общо взето, това са единствените преживелици и макар да няма съмнение, че те са полезно и повдигащо духа упражнение, също толкова сигурно е, че див елен няма да срещнете и ако не преодолеете задръжките на английската си съвест и не отстреляте някоя лисица, по-

добре да сте си оставили пушката в хижата и вместо нея да сте взели здрава тояжка, от която ще имате много по-голяма полза при катеренето по върховете. Въпреки това водачът — на развален английски и с помощта на изразителни, енергични жестове — продължава да разправя кръвожадни истории за ужасните кланета, извършвани точно тук от други ловци под негово водачество, и за огромните стада, които обикновено обикалят наоколо, а когато накрая напълно загубите вяра в съществуването на елените, той изкусително зашепва за мечки.

Някой път може и да попаднете на диря, впускате се по нея със затаен дъх и я следвате часове наред, докато накрая тя ви извежда на ръба на огромна урва и тогава не ви остава нищо друго, освен обяснението за самоубийство или с вродената склонност на някои животни към грубиянски шеги. Налага се да изоставите преследването, а от мястото за почивка ви делят десетки мъчителни километри.

И тук говоря единствено от личен опит. Цял ден крачихме в безжалостния дъжд, само на обяд спряхме за около час, хапнахме еленова пастърма и запалихме лулите под навеса на една надвиснала скала. Малко след това Майкъл свали яребица с двуцевката си — дори и да те видят, че се приближаваш, тези птици едва ли ще си направят труда да се дръпнат от пътеката — и това леко ни поободри, а половин час по-късно повишеният ни дух бе допълнително окрилен от намирането на пресни еленови дири. Втурнахме се по тях и в обзелия ни ентузиазъм напълно забравихме увеличаващото се разстояние до хижата, приближаващата нощ и спускащата се мъгла. Следата ни водеше все по-нависоко и по-нависоко, все по-навътре в планините, но на ръба на една пропаст внезапно изчезна и на нас не ни оставаше нищо друго, освен да се спогледаме смаяно на скалната козирка. На всичкото отгоре в този миг заваля сняг.

Ако в близкия половин час не намерехме някакъв подслон, трябваше да прекараме нощта на открито. Обърнахме се очаквателно към водача и макар че той се преструваше на смел с обичайното норвежко спокойствие, беше ясно, че не е много по-подготвен от нас за падащата нощ. Без да губим повече време в приказки, ние поехме обратно по пътеката, като много добре знаехме, че най-близкото човешко обиталище е далеч в долината.

Спускахме се устремено надолу, без да обръщаме внимание на разкъсаните дрехи и разкъравените ръце, а мракът около нас бързо се сгъстяваше. Изведнъж стана тъмно като в рог, на една крачка човекът пред теб напълно изчезваше. Една погрешка стъпка можеше да ни прати в отвъдното. Протегнахме ръце и се хванахме един за друг. Разговаряхме шепнешком, не знам защо, може би се плашихме от собствените си гласове. Решихме, че ще е най-добре да спрем да изчакаме утрото и се разположихме на ниската трева. Нямам представа колко сме лежали така — няколко минути или няколко часа, — но в един момент понечих да се обърна, загубих опора и се претърколих. Опитах се да сграбча едно храстче и да се задържа, но наклонът бе твърде голям. Търкалях се надолу, докато накрая се блъснах в нещо. Докоснах го внимателно с крак и то не помръдна, така че се поизправих и го опипах. Изглеждаше здраво вбито в земята. Протегнах ръка надясно, после наляво и извиках от радост. Бях се спрял в някаква ограда.

Изправих се, поех опипом покрай оградата, намерих отвор, влязох и с протегнати напред ръце направих няколко крачки в мрака и достигнах до дървена стена; намерих вратата и почуках. Не последва отговор, почуках по-силно, бутнах навътре и тежката дървена врата се отвори със скърцане. Но тъмнината вътре бе още по-непрогледна. Другите бяха пропълзели надолу по склона и сега стояха край мен. Майкъл драсна клечка кибрит и я вдигна високо, за да огледаме помещението.

В този миг се случи нещо доста странно. Водачът ни се озърна сепнато, изкреця и изскочи навън в нощта. Ние стояхме на прага и го приканвахме да се върне, но от мрака ни отговори ужасен вик, от който се различаваха единствено думите „Пастирката от егреците, пастирката от егреците!“

— Сигурно някакво глупаво суеверие — предположи Майкъл. — В планината човек се чувства толкова самотен, че си измисля призраци за компания. Хайде, да запалим огън. Може би като види светлината, желанието за топла храна и подслон ще надделее над страховете му.

Обиколихме дворчето около хижата, събрахме хвойни и брезови клони и накладохме огън в огнището в ъгъла на стаята. За щастие, в раниците си имахме малко еленова пастърма и хляб и като прибавихме към тях яребицата и съдържанието на манерките ни се получи

поносима вечеря. След това, колкото да мине времето, се заехме да огледаме подробно странното място, където бяхме попаднали.

Беше стара дървена хижа. Някои от тези планински постройки са по-древни и от каменните руини в други страни. По почернелия таван бяха издълбани странни зверове и демони, а по гредите с рунически глифи пишеше: *Построена от Хунд в дните на Хаарфагер*^[1]. Хижата се състоеше от две големи стаи. В началото те са представлявали отделни колиби, построени една до друга, но сега ги свързваше коридорче с нисък таван. Повечето овехтели мебели бяха от времето на строежа, но към тях бяха прибавени доста по-нови вещи. Въпреки това сега всичко бе очукано и прогнило.

Последните обитатели на хижата като че ли бяха заминали внезапно. Домакинските съдове си стояха там, където са били оставени, покрити с прах и ръжда. Пожълтяла и изкорубена от влагата книга лежеше отворена на масата, а още няколко се въргаляха наоколо, заедно с купчини изписани с избледняло мастило листи. На прозорците висяха прогнили пердета, на пирон зад вратата бе закачено старо женско наметало. В дъбовата ракла намерихме връзка пожълтели писма, писани в продължение на четири месеца, а до тях лежеше голям плик, който очевидно бе предназначен за тях и на него бе посочен адрес в Лондон, който вече не съществуваше.

Силното любопитство надделя над слабите скрупули и ние ги прочетохме на трепкащата светлина от горящите хвойни; когато оставихме и последния лист, от дълбините на урвата се разнесе жален писък; цяла нощ той продължи да се извисява и заглъхва и само Господ би могъл да каже дали бе роден от въображението ни или бе вик на истинско човешко същество.

Ето ги и самите писма, леко редактирани и съкратени.

Откъс от първото писмо:

Не мога да ти опиша, скъпи Джойс, какво райско спокойно кътче е това след шума и хаоса на града. Вече почти напълно се възстанових и с всеки изминал ден силите ми се възраждат; о, радост на радостите, умът ми се възвърна, по-бодър и жизнен от всякога, вероятно заради ваканцията, която съм си взел. В тишината и самотата

мислите ми текат свободно и трудностите пред моето начинание изчезват като по магия. Кацнали сме на малко плато наред планинската снага, от едната страна скалите се издигат почти перпендикулярно и пронизват небето, от другата се спуска петстотин метрова пропаст, а долу се пени буйна река и малко по-нататък се влива в черните води на фиорда. Хижата се състои от две стаи — или по-точно, това са две колиби, свързани с коридорче. По-голямата използваме като всекидневна, а в другата е спалнята ни. Нямаме слуги, всичко си правим сами. Страхувам се, че понякога Мюриъл се чувства самотна. Най-близкото селище е на над десет километра от другата страна на планината и жива душа не се вясва насам. Опитвам се да прекарвам колкото се може повече време с нея, а с работата наваксам нощем, след като тя си легне, а когато я попитам дали не ѝ е скучно, тя само се смее и отговаря, че обича да ме има единствено за себе си. (Знам, че ще се усмихнеш цинично и ще си кажеш: „Ха, ще видим дали ще мисли така, след като от сватбата минат не шест месеца, а шест години.“) При скоростта, с която работя сега, до края на август ще съм свършил с първия том и тогава, скъпи ми приятелю, трябва да се опиташ да ни навестиш и двамата с теб ще обикаляме и разговаряме сред тези „раздирани от бури обиталища на боговете“. Откак сме пристигнали тук, съм нов човек. Не се налага да си изсмуквам от пръстите, както казваме у дома — тук идеите ми идват една подир друга. Вече съм сигурен, че тази книга ще прослави името ми.

Откъс от третото писмо, във второто има само подробности за книгата (явно някакво историческо изследване), която пише авторът:

Скъпи Джойс, вече съм ти написал две писма — това ще е третото, — но все още не съм ги изпратил. Всеки ден очаквах да се появи някой селянин или търговец, тъй като норвежците са любезни хора и се държат приветливо с

чужденците, а пък и едва ли биха изпуснали възможността за изгодна търговия. Така в напразно очакване минаха две седмици, въпросът с продоволствието стана сериозен и вчера реших да стана на зазоряване и да сляза в долината. Сега чети внимателно какво ще ти разкажа. Близко до селото срещнах една жена. За моя огромна изненада, вместо да отвърне на поздрава ми, тя ме зяпна, все едно бях някакъв див звяр и се отдръпна в другия край на широката пътека. В селото ме очакваше същото отношение. Децата бягаха от мен, възрастните ми даваха гръб. Накрая един побелял старец ме съжали и ми обясни загадката. Оказа се, че за хижата, в която живеем, имало старо поверие. Двамата носачи, които пренесоха вещите ни, бях наел още в Дронтием и затова те не са го знаели, но местните се страхували да я наближат и странят от всички, които са били в нея.

Говорело се, че хижата била построена от Хунд, „майстора на руните“ (вероятно някой от древните бардове, сътворили сагите), който живял там с младата си жена. Всичко вървяло добре, докато, за негово нещастие, някаква девойка от близкия егрек не се влюбила в него. Прости ми, може би ненужно обяснявам нещо, което вече знаеш, но „егрек“ е високопланинска кошара, където през лятото се изпращат стадата под надзора на една-две девойки. В продължение на три месеца те живеят в самотните си колиби напълно откъснати от света. Тук обичаите се променят бавно и до нашата хижа все още има две-три подобни кошари и за тях се грижат дъщерите на овчарите — също както в дните на Хунд, „майстора на руните“.

Всяка нощ девойката слизала по стръмните планински пътечки и тихо потрепвала на вратата на Хунд. Той бил построил две колиби една зад друга (ако не се лъжа, вече ти казах, че сега те са свързани с коридорче) в по-малката живеел със съпругата си, а в другата творял, така че докато младата съпруга спяла, „майсторът на руните“ и пастирката от егреците тихо си шепнели.

Една вечер обаче съпругата узнала всичко, но си замълчала. Тогава, също както сега, над пропастта отгатък дворчето имало малко дървено мостче и девойката от егреците минавала по него всяка нощ. Един ден, когато Хунд бил слязъл да лови риба във фиорда, съпругата му взела брадва и отсякла подпорите на моста, така че той пак си изглеждал здрав и стабилен, но дори перце да паднело на него, щял да се срути в бездната. Вечерта, докато Хунд седял и чакал в колибата си, до ушите му достигнал пронизителен вик, тропот от свличане на трупи и срутване на камъни сред далечния грохот на реката в пропастта.

Но пастирката от егреците не останала неотмъстена. През зимата един мъж, който бил тръгнал да пресича фиорда със ски, отдалеко забелязал в леда нещо странно, приближил се и видял два трупа, преплетени в смъртоносна прегръдка, вкопчени в гърлата си — това били телата на Хунд и младата му жена.

Хората тук вярват, че оттогава духът на девойката от егреците обикаля около хижата и ако види вътре светлина, потрепва на вратата и нищо не може да я задържи отвън. Мнозина са се опитвали да живеят тук и за тях се разказват странни истории. „Никой не живее в хижата на Хунд — каза побелелият старец накрая. — Там само се умира.“ Убедих най-смелите селяни да донесат храна и от каквото друго имахме нужда на билото на едно хълмче на около километър от вкъщи и да го оставят там, но повече не успях да постигна. Истински шок е да видиш как мъже и жени — повечето от тях сравнително начетени и интелигентни — се превръщат в роби на страховете, на които и дете би се присмяло. Но както знаеш, един от важните белези на суеверията е, че те не почиват на никаква логика.

Откъс от същото писмо, но от част, която явно е писана няколко дни по-късно:

У дома щях да забравя тази история само подир час, но планинската твърд тук сякаш е удачно място за последна крепост на свръхестественото. Мисълта за пастирката от егреците не ме напуска. Нощем, вместо да се съсредоточа над ръкописа, се хващам как се ослушвам за похлопването на вратата, а вчера се случи нещо, което ме кара да се страхувам за здравия си разум. Бях излязъл сам на дълга разходка и на връщане към хижата сумракът вече се сгъстяваше в тъма. Изведнъж се сепнах, нещо ме изтръгна от дълбокия размисъл, огледах се и видях на една канара от другата страна на пропастта фигура на жена. Качулката на главата скриваше лицето ѝ. Свалих шапка и поздравих, но тя не отговори, все едно изобщо не ме забеляза. И в този миг, един Господ знае защо, тъй като умът ми бе зает с други мисли, изведнъж ме скова лепкав студ, устата ми пресъхна и езикът ми застина. Не можех да помръдна, бях като вкаменен, вирах се в нея над зейналата бездна, която ни разделяше; след няколко минути жената бавно закрачи и изчезна в тъмнината, а аз продължих по пътя си. Не разказах случката на Мюриъл и не възнамерявам да го сторя. Влиянието на легендата върху мен самия е достатъчно основание да я запазя в тайна.

Откъс от писмо, датирано единайсет дни по-късно:

Тя се появи. Очаквах я всяка нощ, след като я видях онази вечер в планината и тя най-сетне се появи. Седяхме и се гледахме в очите. Разбира се, ще кажеш, че съм луд, че не съм се възстановил от треската, преуморил съм се, чул съм някаква глупава история и тя е изпълнила изтощеното ми съзнание с невероятни измислици — всичко това вече ми мина през ума. Но създанието дойде — създание от плът и кръв? въздушно създание? рожба на моето въображение? — няма значение, за мен то бе съвсем реално.

Появи се снощи, бях сам и работех. Всяка нощ я бях чакал, ослушвах се, копнеех за нея. Чух стъпките по моста, потропването по вратата — три пъти: чук, чук, чук. Слабините ми се вледениха, остра болка прониза главата ми, стиснах стола с две ръце, не смеех да мръдна. Похлопването се повтори: чук, чук, чук. Отворих тежката врата, отвън нахлу вятър и разпиля листовете ми, девойката влезе и аз затворих след нея. Тя отметна качулката на наметалото си, свали вързаната около шията кърпа и я остави на масата. След това се приближи и седна пред огъня, босите ѝ нозе бяха мокри от нощната роса.

Изправих се до нея, взирах се смаяно и тя ми се усмихна — странна, крива усмивка, но аз бях готов да падна в краката ѝ. Не проговори, не помръдна, аз също не усещах нуждата от слова, тъй като най-сетне разбирах смисъла на изреченото в планината: „Добре ни е да бъдем тук, нека построим дом.“^[2]

Не знам колко време сме стояли така, но изведнъж девойката вдигна ръка и наклони глава, откъм съседната стая се чуваше шум. Тя бързо нахлупи качулката над лицето си, излезе и тихо затвори, а аз махнах резето от вътрешната вратичка и се ослушах напрегнато, но не долових нищо повече. После седнах пред огъня и сигурно така съм заспал.

Щом се събудих, първата ми мисъл беше за кърпата, която девойката бе забравила; скочих от стола, за да я скрия. Но масата вече бе подредена за закуска, жена ми седеше, подпряла на юмручета сведената си глава, в очите ѝ пламтеше блясък, който не бях зървал до този момент.

Целуна ме, но устните ѝ бяха студени и аз напразно се опитвах да се убедя, че всичко с било сън. Малко по-късно, когато надникнах и съседната стая през отворената врата на коридорчето, я видях да отключва старата ракла и да вади кърпата от нея.

Казвах си, че кърпата може и да е нейна, че нощната случка е плод на въображението ми, в противен случай странната ми посетителка не е била дух, а истинска жена; а

доколкото едно човешко същество може да познае друго човешко същество, то аз бях сигурен, че не създание от кръв и плът бе седяло до мен през нощта. Откъде можеше да се вземе тази девойка? Най-близкият егрек е на три часа стръмно катерене, пътеките са опасни дори и денем: каква жена би се осмелила да поеме по тях нощем? Каква жена би вледенила сърцето ми с появата си и би накарала кръвта да се смръзне в жилите ми? Ако се появи отново, ще поговоря с нея. Ще протегна ръка да я докосна и ще видя дали е обикновена смъртна или само въздушен образ.

Пето писмо:

Скъпи Джойс, не знам дали очите ти ще видят някога тези писма, тъй като аз не ще ги изпратя оттук. На теб те биха прозвучали като бълнуванията на някой луд. Ако изобщо се завърна в Англия, някой ден може и да ти ги покажа, но само когато ще съм в състояние да им се надсмея заедно с теб. За момента ги пиша само, за да скрия думите — изписването им на хартията ми помага да се въздържа да не се разкрещя с цяло гърло.

Тя вече идва всяка нощ, сядва на същото място до огнището, впива поглед в мен, а в очите ѝ пламтят адските огньовете и прегарят душата ми. Понякога се усмихва и тогава напълно губя разсъдък и ставам неин роб. Дори не се опитвам да работя. Седя и се ослушвам за стъпките по скърцащото мостче, за шепота на нозете в тревата, за почукването на ръката ѝ по вратата. Не си говорим. Всеки ден си казвам: „Когато дойде отново, ще я заговоря. Ще протегна ръка и ще я докосна.“ Но щом тя се появи, забравям що съм се зарекъл и цялата ми воля ме напуска.

Снощи, както си седяхме така и душата ми се изпълваше с красотата ѝ, както езеро се изпълва с блясъка на луната, устните ѝ изведнъж се раздвижиха безмълвно и тя скочи. Аз се изправих, извърнах се и ми се стори, че зървам бяло лице, долепено о прозореца, но то изчезна в

същата секунда. След това тя спусна качулката и си тръгна. Махнах резето от вътрешната вратичка, която вече постоянно държа заключена, и се промъкнах в другата стая. Вдигнах лампата високо над леглото, но очите на Мюриъл бяха затворени, тя като че ли спеше.

Откъс от шестото писмо:

Страхувам се не от нощта, а от деня. Мразя жената, с която живея, тази, която наричам „съпруга“. Потръпвам от допира на студените ѝ устни, от проклятието на каменния ѝ поглед. Тя ни е видяла, тя знае — усещам го, сигурен съм. И въпреки това ме прегръща, нарича ме „скъпи“, поглажда косите ми с нежните си лъжовни длани. Разменяме си фалшиви любовни слова, но знам, че жестоките ѝ очи не се отделят от мен. Тя замисля отмъщението си... Мразя я, мразя я, мразя я!

Откъс от седмото писмо:

Тази сутрин ѝ казах, че ще сляза до фиорда и ще се върна вечерта. Тя излезе да ме изпрати и остана на прага, докато се превърнахме в малки точки един за друг и аз се скрих зад една издатина. Тогава кривнах от пътеката и се затичах обратно, препъвах се и падах по неравната повърхност, но заобиколих хълма. Изкачването беше бавно и уморително. На няколко пъти се налагаше да се отклонявам далеч встрани, за да избегна някоя пропаст, и на два пъти, малко преди да достигна пърха, трябваше отново да се спускам. Но накрая прекосих хребета по дължина и скришно пропълзях към собствения си дом. Тя-съпругата ми-стоеше до паянтовото мостче. В ръката си държеше голям сатър, като течи, дето ги използват месарите. Беше се подпряла на една ела, сложила ръка на

кръста — като уморен човек, който дълго време е бил приведен — и въпреки разстоянието виждах жестоката усмивка на лицето ѝ.

Върнах се обратно по билото, спуснах се долу, изчаках да се свечери и поех по пътеката към хижата. Щом се приближих, тя ме видя и развя шала си за поздрав, в отговор аз размахвах шапка и закрепях проклетия, които вятърът отвя и заглуши с грохота на реката. Тя ме посрещна с целувка и аз с нищо не показах, че съм я видял как осъществява пъкленото си дело. Нека дяволският ѝ капан остане, нека той покаже какво е това създание, дете е пленило душата ми. Ако е дух, то мостът ще го издържи с лекота, а ако е жена от плът и кръв...

Отхвърлих тази мисъл. Ако е човек или същество, защо само се взира в мен и никога не проговаря, защо езикът ми отказва да зададе напирещите в ума въпроси, защо всичките сили ме напускат в негово присъствие и аз витая като в сън? И все пак, ако е дух, защо чувам стъпките, защо нощният дъждец блещука в косите ѝ?

Едва се насилих да седна на масата, полунощ минава, аз съм сам, чакам, слушвам се. Ако е призрак, ще дойде; ако е жена, ще чуя вика ѝ — освен ако това не бъде подигравателният кикот на някой зъл демон.

Чух вика. Извиси се пронизително над грохота на реката, над трополенето от срутването и пропадането на мостчето, над свличането на трупите и съборените камъни. Чувам го и сега. Извисява се от дълбините на бездната и отеква в стаята, докато седя и пиша.

Пропълзях по корем върху остатъка от мостчето, докато ръцете ми не достигнаха остриите трески от разцепените трупи. Погледнах надолу. Пропастта тънеше в непрогледна тъма. Извиках с всички сили, но вятърът отвя гласа ми надалеч и ехото отвърна с подигравателен смях. Лежах там и немощно се борех с лудостта, която се прокрадваше все по-близо и по-близо към мен и заплашваше да ме погълне. Повтарях си, че всичко е плод на трескавото ми съзнание. Мостчето бе прогнило. Бурята

бе силна. В планината се чуват какви ли не шумове и писъци. И въпреки това, щом се ослушам, викът се извисява над стенанието на елите и над могъщото бумтене на водата, барабани по черепа ми като палка и аз знам, че тя не ще се появи никога повече.

Откъс от последното писмо:

Ще напиша адреса ти на плика и ще поставя писмата в него, така че ако не се върна, някой случаен пътник може да ги намери и да ти ги изпрати, за да знаеш какво се е случило.

Книгите и ръкописът стоят недокоснати. Вечер седим заедно — с тази жена, която наричам „съпруга“, — тя държи в ръцете си плетиво, което никога не нараства и с бримка, а аз книга, която всяка вечер отварям на една и съща страница. Денем и нощем се дебнем потайно, обикаляме из смълчаната хижа, а понякога, когато се извърна неочаквано, улавям усмивката, преди да изчезне от устните ѝ.

Говорим си като непознати за едно-друго, говорим, за да скрием мислите си. Преструваме се, че имаме работа навън, само и само да не сме заедно.

Понякога нощем, когато седя в сенките пред гаснещата жар в огнището, ми се струва, че долавям почукването на вратата и скачам от стола, отварям тихо вратата и надниквам навън. Но там ме посреща единствено тъмнина. След това пускам резето и тя — живата жена — ме пита с милото си гласче какво съм чул, като свежда глава над плетката, за да прикрие усмивката си; аз спокойно ѝ отговарям, приближавам се до нея, слагам ръка па раменете ѝ, усещам меката напрацяла плът и се питам, ако с едната ръка я притисна към себе си, а с другата бутна назад главата, кога ли ще чуя пукота на костите ѝ.

Тъй като тук, сред варварската самота, аз също съм станал варварин. В мен са се пробудили древните

примитивни страсти на любовта и омразата — силни, жестоки и свирепи, отвъд всичко онова, което, вие, хората от по-късните времена, бихте разбрали. Вековната култура на нашата цивилизация се свлече от плещите ми като мръсна дрипа, отвята от порива на планинския вятър и отдолу се оголиха старите варварски инстинкти на човешката раса. Някой ден ще обхвана с пръсти нежната бяла шия, очите ѝ бавно ще се облещят, устните ще се отворят, езикът ще провисне навън, аз ще я изблъскам назад, стъпка по стъпка, без да вдигам поглед от преbledнялото ѝ лице, и тогава ще дойде моят ред да се усмихна; ще я избутам назад през отворената врата, назад по пътеката в двора между хвойновите храсти, назад, докато петите ѝ не увиснат над бездната и тя не остане да се държи за живота единствено с мъничките пръстчета на краката. Сетне ще се наведе, ще целуна потъмнелите устни и надолу, надолу, надолу, покрай сепнатите морски птици, покрай бялата пяна на реката, покрай извисените на брега ели, надолу, надолу, надолу ще литнем заедно, докато не открием моята любима, заспала под водите на фиорда.

Така завършваше последното писмо, нямаше подпис, нито дата. При първите лъчи на зората ние излязохме от хижата и след дълго лутане успяхме да се спуснем в долината. Не намерихме водача. Дали бе останал в планината, или пък през нощта бе стъпил някъде накриво и бе загинал, и до ден днешен не знаем.

---

[1] Хаарфагер, известен още като Харолд Русокося (850–933), първият крал на обединена Норвегия. — Б.пр. ↑

[2] Перифраза на евангелското „Добре ни е да бъдем тук, да направим три сенника“ (Лука 9:33). — Б.пр. ↑

ПРИЗРАКЪТ НА МАРКИЗАТА НА АПЪЛФОРД

Тази история, освен на всички останали, е на келнера Хенри или, както той сам предпочита да се нарича сега — Анри. Той ми я разказа в дългата трапезария на хотел „Рифел Алп“, където бях отседнал за една меланхолична седмица в мъртвото време преди началото на сезона и споделях кънтящата празнота на мястото с две стари моми, които по цял ден си шепнеха изплашено. Още в самото начало се отказах от подхода на Хенри за предаване на събитийната последователност, тъй като бе изключително дилетантски — в общи линии той се състоеше в това да започне разказа от края и връщайки се назад към началото, да спре някъде по средата. Но във всички останали отношения съм се опитвал да запазя неговия метод, който е доста оригинален и по-долу следва историята така, както самият Хенри би ми я разказал, ако бе следвал нишката на събитията.

Ако трябва да бъда честен, първата ми работа бе в едно кафене на Майл Енд Роуд и аз не се срамувам от това. Все отнякъде трябва да се започне. „Лаврака“, както всички го наричахме — той си нямаше истинско име или поне не го знаеше, а прякорът му пасваше на сто процента, — си бе заплюл едно местенце точно отпред, между нашето кафене и мюзикхола на ъгъла, и понякога, когато бях в настроение и шефът не беше наоколо, си вземах вестник от него и в замяна му давах чаша кафе и остатъците от чиниите на клиентите — справедлива размяна, която и двамата ни устройваше. На Лаврака му сечеше пипето, дори и по стандартите на Майл Енд Роуд, а това би трябвало да ви говори много, а тъй като се мотаеше край когото трябва и си държеше очите и ушите отворени, от време на време ми носеше полезна информация и аз му се отблагодарявах с някоя монета. От малък си личеше, че е от този сорт хора, дето успяват в живота. Един ден се появи на вратата на кафенето, ама върви така, сякаш целият свят е в краката му, а на ръката му увиснало едно момиченце, ще речеш

същинско пакостливо духче, дето ги има по книгите, и двамата се разположиха на масата.

— Гарсон — вика той, — какво е минюту днес?

— „Минюту“ днес — отговарям аз — е да си обираш партакешите оттук, преди да съм ти издърпал ушите. И веднага да идеш да върнеш „това“ там, откъдето си го взел.

Естествено, имах предвид момичето.

Тя беше красавица още тогава, въпреки мръсотията, с големи като паници очи и червена коса. По онова време се казваше „морковен цвят“, а сега гледам, че е станал много модерен и всички се опитват да се докарат така, само дето му викат „медно рус“.

— Хенри — казва Лаврака, без окото му да трепне, — страхувам се, че забравяш къде се намиращ. Когато съм на улицата и крещя „Сенсащонно!“ и ти идваш при мен с монета в ръка, ти си господарят, а аз съм слугата. Но когато аз влизам в твоето заведение и искам да си поръчам нещо, което после ще си платя, аз съм шефът, нали? Донеси ми сега, моля те, бекон с две яйца и гледай да са пресни. А за младата дама една голяма треска на скара и чаша какао.

Думите му бяха самата истина, в това спор няма, той винаги си е бил умен. Така че аз взех поръчката му. Рядко съм виждал някой да омиа така скорострелно чинията си, както момичето. Личеше си, че от доста време не с хапвало като хората. Изгълта треска за девет пенса, с кожата и всичко останало, след това две парчета бекон за два пенса с шест филии хляб с масло — „темели“ им викахме — и половин литър какао, което, както го правехме там, бе напълно достатъчно да се нахрани човек. На Лаврака явно му се бе усмихнал късметът този ден, но дори и манджата да беше безплатна, той едва ли щеше да я подканва толкова настойчиво.

— Вземи си яйце — предложи той, след като беконът изчезна. — Едно яйце ще ти дойде таман за капак.

Тя като че ли се замисли за миг, но поклати глава:

— Май няма да успея да се спраия.

— Е, ти си знаеш възможностите — отвърна Лаврака. — Може би така ще ти е по-добре. Особено ако не си свикнала с толкоз храна.

Зарадвах се, че приключиха, тъй като бях започнал да се тревожа за сметката, но той плати веднага и дори ми остави половин пени бакшиш.

Така ги обслужих за първи път, но, както ще видите, той далеч нямаше да е последен. След това Лаврака често я водеше в кафенето. Не знаеше коя е и откъде е, но тя май също не знаеше и така си бяха дружина. Избягала от някаква старица в Лаймхауз, която я пребивала от бой. Само това можела да му каже. Той я настани при бабата на тавана на къщата, в която спеше — ако изобщо успееше да се прибере, — научи я да вика „Сенсацънно“ и й намери свободен ъгъл, дето да застане с вестниците в ръка. На Майл Енд Роуд няма деца — тук те или са бебета, или възрастни. Лаврака и Морковчето — така я нарекохме — се имаха за гаджета, макар че той едва ли беше на повече от петнайсет, а тя нямаше и дванайсет. Отдалеч си личеше, че я държи изкъсо, не беше мека Мария — такъв си му беше стилът. Строяваше я и тя трябваше да внимава, което пък според мен не беше лошо за нея, а когато се налагаше, дори я пошляпваше, и то без никакви угризения и разни там сантименти. Това си е в реда на нещата при тяхната класа. Там мъжът през вечер понатупва жената, също както ти или аз ругаем госпожата или я замеряме с ботуш, ама не го правим от лоши чувства и тя го знае.

Тогава аз напуснах кафенето, преместих се в Сити и за около пет години им изгубих следите. Следващата ни среща беше в ресторант на Оксфорд Стрийт — едно от тези аматьорски заведения, които се управляват от жени, дето не отбират нищо от работата и по цял ден само клюкарят и флиртуват — „любовни кафенета“ им викам аз. Управителката беше с жълта коса и никога не слушаше какво й говоря, тъй като все се напрягаше да чуе какво й шепне през тезгяха някой опърпан стар глупак. Представата на сервитьорките за обслужването се изчерпваше с един час разговори над чаша кафе, а ако някой наистина искаше нещо и посмееше да си го поръча, те се смятаха за длъжни да изглеждат високомерни и обидени. Накъдрената касиерка по цял ден флиртуваше в стаичката си с двете момчета от касата на мюзикхол „Оксфорд“, които постоянно киснеха при нея и понякога изобщо не си правеше труда да отвори прозорчето на гишето, за да прибере парите на клиентите. Бил съм на какви ли не места през живота си, а келнерът не е сляп бухал, както се предполага, но никога не съм виждал толкова флиртуване като в онова заведение. То беше западнала мрачна дупка, но влюбените двойки някак си го надушваха отдалеч и прекарваха там часове на чаша чай и пастички. Някои биха

казали: „Каква идилия!“, но мен ме потискаше да ги гледам. Имаше една девойка, любопитно създание със зачервени очи и дълги бели пръсти, която само като я видиш и тръпки те ползват. Тя идваше редовно с приятеля си, блед, притеснен на вид младеж, в три часа всеки следобед. Тяхното флиртуване бе най-странното, което съм виждал. Тя го щипеше под масата и го бодеше с фуркети-те си, а той стоеше и я гледаше сякаш е димяща пържола с лук, а той — умиращ от глад просяк. Тяхната история беше доста странна, както впоследствие разбрах, но ще я разкажа някой друг път.

Мен ме бяха взели за „тежката работа“, но тъй като „най-тежката“ поръчка там бе шунка и печено пиле, което взимах направо от съседната пекарна, вероятно допринесях най-вече за създаването на атмосфера.

Бях започнал преди не повече от две седмици, но вече се чувствах доста зле, и тогава се появи Лаврака. В първия момент не го познах, толкова се беше променил. Размахваше тънко бастунче с обкована със сребро дръжка, което беше писъкът на модата в онези дни, беше облечен в крещящ карирай костюм и носеше бяла шапка. Но най-много ме впечатлиха ръкавиците. Аз очевидно не се бях издигнал толкова, тъй като той веднага ме позна и протегна ръка.

— Хей, Хенри! — извика. — Преместил си се тук!

— Да — отвърнах аз, поех ръката му и я стиснах здраво, — но честно казано, бих се преместил отново с огромно удоволствие. А ти доста си се опаричил, като гледам.

— Долу-горе — отговори той. — Журналист съм.

— О! И какъв по-точно? — попитах, тъй като бях срещал какви ли не типове през шестте месеца, които изкарах в едно заведение на Флийт Стрийт, но на никой от тях работата му не бе пораснала толкова, ако мога така да се изразя, че да доведе до подобно видимо благосъстояние.

Успехът на Лаврака се измерваше с нелоша сума. На вратовръзката си носеше диамантена игла, която все на някого, ако не на него, бе струвала най-малкото петдесетачка.

— Нали знаеш, че макар да научавам много оттук-от-там, не разпространявам конфиденциална информация и мога да пазя тайна. Но от време на време намеквам туй-онуй, подшушвам каквото трябва и така си изкарвам хляба. Викат ми капитан Кит.

— Капитан Кит? — възкликнах аз смаяно, тъй като, естествено, бях чувал за него.

— По-тихо! — предупреди ме той. — Не е трудно. Някои от прогнозите ми се сбъдват и когато това стане, вестникът не спира да го изтъква. А ако сгреща... ами човек не може да си гледа името все на първа страница, нали?

Поръча си кафе. Каза, че чака някого, и продължихме да си бърбим за миналото.

— Как е Морковчето? — попитах аз.

— Госпожица Каролин Тревелиън е добре — отвърна той.

— А, значи си открил истинското ѝ име — рекох.

— Открихме едно-две неща за младата дама. Помниш ли как танцуваше?

— Виждал съм я как размята фусти пред кафенето на улицата, когато полицаят не беше наблизо, ако това имаш предвид.

— Точно така — кимна той. — Това е последният писък на модата, викат му „танц с фусти“. Утре излиза на сцената в мюзикхол „Оксфорд“. Нея чакам сега. Казвам ти, от нея ще излезе нещо.

— Не бих се учудил — отговорих аз. — То си ѝ беше в кръвта.

— И още нещо открихме за нея — рече той, надвеси се през масата и зашепна, сякаш се страхуваше някой да не чуе. — Тя има глас!

— Да — потвърдих аз, — жените са такива, доста са гласовити.

— Не — поклати глава Лаврака, — нейният глас е от онези, дето ти се иска да ги слушаш и никога да не спират.

— А, това му е особеното, така ли?

— Точно така, братле — отвърна той.

Тя дойде малко след това. Бих я познал навсякъде заради очите и червената коса, макар че сега бе толкова чиста, че човек направо можеше да яде от ръката ѝ. А дрехите ѝ! Имал съм си вземане-даване с какви ли не сноби и съм виждал херцогини с по-пищни и вероятно по-скъпи рокли, но нейните дрехи бяха така подбрани, че да изпъкват тя самата. Морковчето наистина беше красавица, от мен да го знаеш, и няма нищо чудно, че мъжете от голямото добрутро се въртяха край нея като мухи около отворено бурканче с мед.

За по-малко от три месеца тя яхна гребена на вълната в Лондон — поне на тая вълна, дето важи за мюзикхолите — снимката ѝ бе на

всички витрини, а в половината вестници имаше интервюта с нея. Била дъщеря на офицер, който загинал в Индия, когато тя била бебе, чичо ѝ бил епископ някъде в Австралия. Той обаче също бил мъртъв. Никой от роднините ѝ не бил останал жив, но всичките били от лъв нагоре. Учила при частни учители и от рано проявила склонност към танцуването, макар че в началото приятелите ѝ били против излизането ѝ на сцена. И всевъзможни подобни дивотии — знаете как стават тия работи. Естествено, била далечен роднина на един известен съдия — че кой от тях не е? — и се явявала на сцена само за да издържа баба си или болната си сестра, забравих коя точно. Някои от вестникарите имат невероятен талант да снасят подобни простотии!

Лаврака не докосна и пени от парите ѝ, но дори и да беше неин агент срещу четвърт от приходите, едва ли щеше да работи толкова усърдно. Той така поддържаше шумотевицата около нея, че накрая единственият шанс да не чуеш още нещо за Каролин Тревелиън бе да не ставаш от леглото и никога да не поглеждаш вестник. Каролин Тревелиън в Хоум, Каролин Тревелиън в Брайтън, Каролин Тревелиън и шахът на Персия, Каролин Тревелиън и старата продавачка на ябълки. Ако не е самата Каролин Тревелиън, то ще е нейното куче — изгубило се, удавило се, умряло, възкръснало, няма значение какво точно.

Същата година се преместих от Оксфорд Стрийт в новата „Подкова“, тъкмо я бяха ремонтирали и там ги виждах често, тъй като редовно идваха да обядват и вечерят. Лаврака — или „капитанът“, както всички го наричаха — разправяше, че ѝ бил полу-брат.

— Трябва да съм някакъв роднина — обясни ми той. — Щеше да е по-просто, ако ѝ бях обикновен брат, само че изобщо не си приличаме. И двамата сме красиви, ама по различен начин.

Точно така си и беше.

— А защо не се ожениш за нея и да решиш въпроса? — попитах аз.

Той ме погледна сериозно.

— Мислил съм си за това и много добре знам, че ако ѝ бях предложил, преди да стане звезда, тя щеше да се съгласи. Но сега не ми се струва много честно.

— Защо?

— Ами не е честно към нея — отвърна той. — Аз се справям доста добре, но ще си остана средна ръка човек, а тя може да избира от тия по върховете. Има един, за когото поразпитах. Ще стане херцог, ако някакво си там хлапе вземе, че наистина умре, както се говори, но дори и нещо да се обърка, той ще си е маркиз. Намеренията му са сериозни. Не е честно да заставам на пътя ѝ сега.

— То си е твоя работа — рекох аз, — но на мен ми се струва, че ако не беше ти, тя изобщо нямаше да се прояви.

— О, това не е проблем — отговори той. — Харесвам я, но няма да съм петимен за гроб с плоча и теменужки, ако тя откаже да стане госпожа Кит. Работата си е работа, няма да я прецаквам.

Често съм се питал какво ли щеше да каже Морковчето, ако той бе отишъл ѝ простичко ѝ бе обяснил нещата, тъй като тя бе добро момиче, но тогава, съвсем естествено, малко ѝ се бе замаяла главата, беше прочела толкова глупости за себе си по вестниците, че накрая бе започнала сама да вярва в някои от тях. Понякога мисълта за роднинската връзка с известния съдия като че ли я караше да се съдържа и тя не бе толкова фамилиарна с Лаврака, както в дните на Майл Енд Роуд, а той не бе от хората, които не биха го забелязали.

Един ден, докато обядваше сам, той вдигна чаша и рече:

— За твое здраве, Хенри. Известно време няма да се виждаме.

— О! — възкликнах аз. — А какво ще стане с...

— Всичко е точно — прекъсна ме той. — Погрижих се, всичко е уредено. И истината е, че точно затова заминавам.

В първия момент си помислих, че тя ще тръгне с него.

— Не — рече той, — тя ще стане херцогиня на Ридингшиър, стига онова хлапе да бъде така любезно да отиде на оня свят. Ако не, ще остане маркиза на Апълфорд. Той постъпи съвсем почтено. Утре сутрин ще има малка церемония, ще се разпишат в общината и аз заминавам.

— Но защо се налага да заминеш? — попитах аз.

— Не се налага — отвърна той. — Просто така реших. Нали разбираш, че като не съм наоколо, нищо няма да ѝ пречи да се установи мирно и спокойно и да се превърне в истинска достопочтена дама. Ако край нея постоянно се мотае някакъв полу-брат, който трябва да е нащрек за измисленото си родословие и имотите на

прадедите си, рано или късно ще настъпят усложнения. Ако мен ме няма, всичко само ще се нареди.

Е, точно така и стана. Разбира се, щом семейството научи, се вдигна страшна дандания, наеха дори някакъв адвокат, голяма клечка, да се опита да разтрогне брака. Не бяха пожалени средства, но без резултат. Нищо не успяха да намерят срещу нея. Тя просто стоеше гордо и отказваше да си отвори устата. Младоженците заминаха да поживеят мирно и тихо в имението, после отпътуваха за чужбина за година-две, хората позабравиха и съпрузите се върнаха в Лондон. Често виждах името ѝ по вестниците, винаги пишеха колко е чаровна, красива и грациозна и накрая вероятно семейството реши да се опита да свикне с нея.

Една вечер тя се появи в „Савой“. Жената ме беше накарала да почна работа там, а те плащат добре, стига да си знаеш занаята. Изобщо нямаше да се осмеля да кандидатствам, ако не беше жената. Тя е умница, това си е факт. Умно постъпих, дето се ожених за нея.

— Обръсни си мустаците, не те правят по-красив — рече тя — и рискувай. Не се опитвай да говориш френски, достатъчно е да се придържаш към развален английски и от време на време свивай рамене. Ще се справиш!

Последвах съвета ѝ. Естествено, управителят веднага се досети, но аз вмъквах по някое *Oui, monsieur* сегиз-тогиз, а тъй като тогава не им достигаха хора, не можеха да си позволят да бъдат прекалено придирчиви. Така или иначе, закачих се там, останах целия сезон и това ме направи човек.

Та както казах, Морковчето се появи в ресторанта, изглеждаше истинска аристократка с диамантите и кожите, а що се отнася до високомерието, едва ли имаше и една родена маркиза, която да не може да се поучи от нея. Дойде право на моята маса и седна. Съпругът ѝ беше с нея, но той като че ли нямаше думата, само повтори поръчката ѝ. Естествено, аз се преструвах, че никога преди не съм я виждал, макар че през цялото време, докато тя си гребваше от майонезата и отпиваше *Giessler*, си мислех за кафенето, голямата треска на скара и половината литър какао.

— Иди ми донеси палтото — кача му тя след малко. — Студено ми е.

Той стана и изчезна.

Морковчето не извърна глава, говореше сякаш ми поръчва нещо, а аз стоях зад стола ѝ и отговарях по същия начин.

— Да си чувал нещо за Лаврака? — попита тя.

— Получих едно-две писма от него, ваше благородие — отвърнах аз.

— О, я стига! — сряза ме тя. — Писна ми от това „ваше благородие“. Говори ми нормално, толкова рядко ми се случва. Как я кара той?

— Май е добре — отговорих аз. — Отворил е хотел и доколкото чувам, дори е на печалба.

— Искане ми се да съм с него на рецепцията! — възкликна тя.

— Защо? Нещата не потръгнаха ли?

— Все едно сме на погребение, само трупът липсва — отвърна тя. — Но си го заслужавам, задето бях такава глупачка.

В този момент маркизът се върна с палтото.

— *Certainement, madame* — рекох аз и се отдръпнах.

Често идваше там и когато имаше възможност, разговаряхме. За нея като че ли бе облекчение да си говори свободно, но пък аз се притеснявах някой да не я чуе.

Един ден получих писмо от Лаврака, пристигнал за няколко дни, щял да отседне в „Морлис“, да съм минел да го видя.

Не се бе променил много, само леко бе понапълнял и изглеждаше още по-богат. Естествено, говорихме за нейно благородие и аз му предадох думите ѝ.

Странни създания са жените — рече той. — Никога не знаят какво искат.

— А, много добре знаят, но само след като го опитат — отвърнах аз. — Откъде би могла да знае какво е да си маркиза, без да се пробва?

— Жалко — поклати глава той замислено. — Мислех, че е точно за нея. Дойдох само да я видя и да се уверя, че е добре. Явно щеше да е по-хубаво изобщо да не бях идвал.

— Не си ли мислил да се ожениш? — попитах.

— Мислил съм — отговори той. — Трудно е за един мъж над трийсетте без жена и деца, които да го ръчат, от мен да го знаеш, а аз не съм от типа Дон Жуан.

— Също и аз — рекох. — След работа една лула край камината у дома, с чехлите на краката. Ето това обичам. Сигурен съм, че не след

дълго и ти ще си намериш някоя.

— Няма — възрази той. — Срегнах няколко, които можеше да станат, ако не беше тя. То е същото като ей тия сноби наоколо. Израснали са с *ris de veau à la financière* и тем подобни и това така ги е разглезило, че за нищо на света няма да кусат гювеч със сланина.

Следващия път, като се видяхме с Морковчето, аз й дадох адреса му и те се срещнаха „случайно“ една сутрин в парка в Кензингтън. Не знам какво са си казали, но той отплава същата вечер и тъй като беше краят на сезона, за известно време изгубих следите на нейно благородие.

Последно се засякохме в хотел „Бристол“ в Париж и тя беше в траур, тъй като маркизът бе починал осем месеца по-рано. Той така и не доживя да стане херцог, детето се оказа по-здро, отколкото всички очакваха, и не умря, така че тя все още беше маркиза, а състоянието й, макар да си бе нейно, не бе кой знае колко голямо — поне според мерилото на нейната класа. Изпратиха ме да й сервирам по чист късмет, тя помолила за някой, който да говори английски. Морковчето явно се зарадва да ме види и да си поговорим.

— Е — казах аз, — вероятно не след дълго ще командваш онзи хотел в Кейптаун, а?

— Не говори глупости — отвърна тя. — Как може маркизата на Апълфорд да се омъжи за съдържател на хотел?

— Защо не, ако го харесва? — попитах аз. — Какъв е смисълът да си маркиза, след като не можеш да правиш, каквото си поискаш?

— Там е работата — извика тя, — че не можеш! Няма да е честно към семейството. Толкова години харчих парите им, харча ги и сега... Те не ме обичат, но няма да им позволя да кажат, че съм ги опозорила. Те също имат чувства — както всички останали хора.

— Защо не върнеш парите? — попитах, тъй като подозирах, че това е пречката. — Те ще се зарадват.

— Не може. Докато съм жива, ще ги получавам аз, а дотогава трябва да остана маркиза на Апълфорд.

Тя довърши супата и бутна настрана чинията.

— Докато съм жива... — повтори и изведнъж вдигна глава. — Боже Господи! Защо не?

— Защо не какво? — попитах аз.

— Нищо — отговори тя. — Донеси ми бланка за задгранична телеграма! Побързай!

Донесох я, тя написа нещо и още тогава я даде на портиера, а после седна и си довърши вечерята.

След това изглеждаше напрегната и замислена, та реших, че ще е най-добре да не я закачам. На сутринта получи отговор, който очевидно я развълнува, и същия следобед замина. Не я видях повече, но не след дълго във вестника излезе кратка статия със заглавие „Трагичната кончина на маркизата на Апълфорд“. Морковчето била излязла с лодка в някакво италианско езеро. Извила се буря и лодката потънала. Лодкарят доплувал до брега, по не успял да спаси пътничката си и тялото така и не било открито. Във вестника се припомняше, че преди да се омъжи, тя е била популярната актриса Каролин Тревелиън, дъщеря на известен съдия в Индия.

Новината ме натъжи за ден-два. Познавах я от дете, дето се вика, и я харесвах. Може и да ви прозвучи глупаво, но сега хотелите и ресторантите не ми изглеждаха толкова интересни, щом вече нямаше да я видя отново.

От Париж се преместих в за един по-малък хотел във Венеция. Жената реши, че няма да е зле да понауча малко италиански или пък просто искаше да поживее във Венеция. Това е едно от предимствата на моята професия. Можеш да обикаляш. Хотелът бе доста позападнал и една вечер, малко преди да дойде време да запаля лампите, вътре не беше останал никой. Посегнах към вестника, но в този миг вратата се отвори и аз се обърнах.

Видях я да върви към мен. Тя беше, никога не бих могъл да се припозная.

Бях като треснат от гръм, тя се приближи и аз прошепнах първото име, което ми дойде на ума:

— Морковче!

— Морковче, я! — отвърна тя, настани се срещу мен и се разсмя.

Не можех да си отворя устата, не можех да помръдна, а колкото по-уплашен изглеждах, толкова по-силно се смееше тя. После вътре влезе и Лаврака. Той изобщо не приличаше на привидение, никога не съм виждал по-щастлив на вид човек.

— Я, Хенри! — възкликна той и така ме шляпна по гърба, че се посъживих.

— Чух, че си умряла! — извиках аз, без да свалям погледа си от нея. — Прочетох го във вестника. „Трагичната кончина на маркизата на Апълфорд“!

— Точно така — кимна тя. — Маркизата на Апълфорд е мъртва, слава Богу! Моето име е госпожа Кит, но старите приятели ми викат Морковче.

— Нали каза, че не след дълго ще си намеря някоя — рече Лаврака, — и виж, оказа се прав! Сигурно щях да чакам още дълго, докато откроя втора като нейно благородие, ако не бях попаднал на тая тук.

И той я хвана подръка, също както първия път, когато я доведе в кафенето, а колко отдавна беше това, Боже Господи!

Ето тази история, наред с още доста други, ми разказа келнерът Хенри. По негова молба замених истинските имена с измислени. Хенри твърди, че в Кейптаун първокласният хотел на капитан Кит все още работи, а домакинята е все така красива дама с големи очи и червена коса, която на пръв поглед може да бъде взета за херцогиня — докато не си отвори устата, тъй като акцентът ѝ леко напомня за времето на Майл Енд Роуд.

СЛЯПАТА УЛИЧКА

От Еджугеър Роуд бях свърнал в една приятна тиха пресечка, която водеше на запад. От двете ѝ страни се редяха кокетни двуетажни къщи с малки градинки отпред. По измазаните колони на портите бяха изписани обичайните за района имена и макар че слънцето вече бе потънало зад хоризонта, те все още се виждаха в притъмняващия сумрак: „Златен дъжд“, „Кедрите“, „Кеърнгорм“. Последната се извисяваше на цели три етажа, със странна купичка на върха, увенчана с конусовиден покрив, приличен на магьосническа шапка. Изведнъж точно под стрехата светнаха две прозорчета и сякаш властни зли очи проблеснаха в мрака.

Уличката зави надясно и излезе на канал, над който минаваше нисък, извит като арка мост. Оттатък продължаваха кокетните къщи с малки градинки, но аз се спрях да погледам рибките, като постепенно в здрача откроих очертанията на канала, който над моста се разширяваше в езеро с островче в средата. След това сигурно съм се завъртял в кръг, понеже малко по-късно отново се озовах на същото място, като за цялото време едва ли бях срещнал повече от пет-шест човека, и тогава поех обратно към Падингтън.

Мислех, че съм намерил пътя, по който бях дошъл, но сигурно се бях заблудил в тъмнината. Не че беше от някакво значение. В тези тихи улички, които загатваха за приглушени движения зад спуснатите завеси, за шепнещи гласове зад тънките стени, се спотайваше нещо тайнствено и загадъчно. От време на време долиташе смях, който след тона сякаш изведнъж замираше, а веднъж ме сепна внезапен детски плач.

Вървах по една къса пряка, където къщите-близнаци се издигаха с лице към висок бял зид, когато вниманието ми бе привлечено от неочаквано движение. Наполовина се вдигна щора и в рамката на прозореца се мярна женско лице. Единственият газен фенер на улицата — точно отсреща. В първия момент ми се стори, че лицето е на момиче, но сетне погледнах отново — можеше да е и на старица.

Чертите не се различаваха ясно, ала па студената синкава светлина на фенера то изглеждаше смъртнобледо.

Но най-забележителни бяха очите. Естествено, може би единствено те улавяха светлината и я отразяваха и заради това ми се бяха сторили тъй големи и блестящи. Или пък просто лицето бе необичайно нежно и деликатно и в сравнение с него те изглеждаха огромни. Така или иначе, жената вероятно също ме видя, тъй като отново спусна щората и аз отминах.

Без никаква основателна причина случката се загнезди в съзнанието ми. Внезапното вдигане на щората бе като вдигане на завесата на някоя малка сцена — на заден план оскъдно обзаведената стая, а отпред жената, осветена от фенера сякаш от прожектор — така изглеждаше картината във въображението ми. И сетне още по-внезапното спускане на завесата, преди постановката изобщо да започне. На ъгъла се спрях и погледнах назад. Щората отново бе вдигната, а в рамката на еркерния прозорец се очертаваше нежен силует.

В този миг някакъв мъж се блъсна в мен. Не беше виновен. Бях спрял рязко, той не бе имал време да ме заобиколи. И двамата се извинихме, оправдавайки се с тъмнината. Сигурно си въобразявах, но имах чувството, че вместо да продължи по пътя си, той се е обърнал и сега ме следва по петите. На следващия ъгъл спрях и рязко се извъртях на пети. Улицата обаче беше пуста. Не след дълго се озовах обратно на Еджуеър Роуд.

На няколко пъти, когато се разхождах наоколо, отново потърсих сляпата уличка. Не я открих и цялата история вероятно щеше да избледнее в паметта ми, ако една вечер, на връщане от Падингтън, не срещнах жената на Хароу Роуд. Не бих могъл да я сбъркам. Тя почти се блъсна в мен при излизането си от рибарския магазин и съвсем несъзнателно — поне в началото — аз поех след нея. След не повече от пет минути се озовахме на уличката, като аз се опитах да запомня пътя. Сигурно неведнъж съм бил на стотина метра от нея. Спрях на ъгъла, макар жената да не ме бе забелязала. Когато стигна до къщата, откъм сенките край фенера се появи мъж и се приближи до нея.

Вечерта бях поканен на ергенско събиране и след гощавката разказах случката, която бе съвсем прясна в съзнанието ми. Не съм сигурен, но май разговорът се въртеше около Метерлинк. Внезапното

вдигане на щората ме бе запленило. Сякаш бях нахлул в празен театър и бях зърнал на сцената да се играе тайно представление. После заговорихме за друго, но когато си тръгнах, един от гостите ме попита в каква посока съм. Отговорих му и тъй като нощта бе топла и приятна, той предложи да повървим заедно. Щом излязохме на спокойната и тиха Харли Стрийт, той сподели, че търси не само наладата от моята компания.

— Странно — поде той, — днес в паметта ми най неочаквано изплува стар случай, за който единайсет години нито веднъж не съм се сещал. И сега, на всичкото отгоре, се появи и вашата история. Чудя се дали не е възможно да става дума за една и съща жена.

— Очите бяха пай-забележителното в нея — рекох.

— И аз си спомням най вече тях — кимна той. — Ще намерите ли отново улицата?

Повървахме и мълчание.

— Може и да ви се стори непонятно — казах накрая аз, — но мисълта, че макар и неволно, бих наранил тази жена, ми е изключително неприятна. Какъв е бил този ват случай?

— Няма за какво да се безпокоите — увери ме той. — Аз бях неин адвокат — ако става дума за същата жена. Как беше облечена?

Въпросът ми се стори изключително неуместен. Не можеше да очаква, че ще носи същите дрехи отпреди единайсет години.

— Не обърнах внимание — отвърнах. — Някаква блуза, предполагам. — В този миг си спомних. — А, да, имаше и нещо странно. Широко кадифено шалче около врата.

— Така и предполагах — кимна той. — Да, трябва да е същата.

Стигнахме до Мерилебън Роуд, където пътищата ни се разделяха.

— Ако не възразявате, ще ви потърся утре следобед — рече приятелят ми. — Може да се поразходим заедно.

Той дойде у дома към пет и половина и двамата поехме към сляпата уличка. Стигнахме там в мига, в който светна единственият фенер. Посочих на приятеля си къщата и той се приближи да погледне номера.

— Тя е — потвърди, след като се върна при мен. — Сутринта проверих. Преди шест седмици са я пуснали под гаранция. — Хвана ме подръка. — Няма смисъл да висим тук. Щората няма да се вдигне тази вечер. Добре е измислено да се избере къща точно срещу фенера.

Онази вечер той бе зает, но след няколко дни се видяхме и ми разказа историята — такава, каквата я знаеше.

В зората на бягството от градския център за строежа на едно от първите предградия били определени парцели отгатак Финчли Роуд. Работата още не била приключила и на новата уличка Лейлъм Гардънс имало не повече от пет-шест готови къщички, като само една от тях била обитавана. Мястото било доста изолирано и самотно, след последната къща пътят свършвал неочаквано и започвали полята. От края на недовършената улица теренът се спускал рязко към езерце, отвъд което се виждала горичка. Единствената обитавана къща била купена от младо семейство на име Хепуърт.

Мъжът бил добре сложен и приятен на вид. Ходел гладко избръснат и точната му възраст трудно можела да се определи. Съпругата му била почти дете. Все пак нещо у Хепуърт говорело, че му липсват характер и воля. Поне такава било впечатлението на агента, който им продал къщата. Един ден решавал едно, а на следващия — друго. Джетсън, агентът, почти бил загубил надежда, че някога ще сключат сделка. В крайна сметка госпожа Хепуърт взела нещата в своите ръце и се спряла на къщата в Лейлъм Гардънс. Младият Хепуърт не я харесвал, тъй като била изолирана. Той често отсъствал за по няколко дни, пътувал по работа и се страхувал, че съпругата му ще се притеснява, когато остане сама. В последвалия кратък разговор, проведен шепнешком в ъгъла, тя очевидно го успокоила и отхвърлила всичките му възражения. Къщичката била уютна, кокетна и очевидно много ѝ допадала. Освен това, добавила тя, цената отговаряла точно на възможностите им, за разлика от всички останали, които били огледали до този момент. Дори и Хепуъртови да разполагали с някакви препоръки, те не били уважени и фирмата им продала къщата при обичайните условия. Депозитът бил платен с чек, който веднага бил осребрен, а самата къща била ипотекирана за останалата сума. Адвокатът па компанията изготвил всички документи и действал като представител и на двете страни.

Младото семейство се нанесло в началото на юни. Обзавели само едната спалня, нямали прислуга, някаква жена идвала сутрин да помага с домакинската работа и си тръгвала към шест следобед. Едничкият им съсед бил Джетсън. Съпругата и дъщерите му се

запознали с новодомците и обявили, че ги харесват и двамата. Дори между най-малката дъщеря на Джетсън и госпожа Хепуърт се зародило искрено и дълбоко приятелство. Младият Хепуърт се държал очарователно и всеки път се стремял да угоди на гостите си. Но те имали усещането, че той никога не се отпуска напълно и че по природа си е неспокоен. Смятали — макар да го заявили чак след случилото се, — че поведението му е на преследван човек.

Това си проличало особено ясно веднъж, когато Джетсънови били на гости у семейство Хепуърт. Тъкмо се канели да си тръгват, когато на вратата внезапно се почукало. После се оказало, че посетителят е служител на Джетсън, който рано сутринта трябвало да замине и искал да поговори с началника си, но в първия миг на лицето на Хепуърт се изписал неподправен ужас. Той погледнал съпругата си отчаяно и на Джетсън му се сторило — тази идея може и да се е родила впоследствие, когато обсъждали случилото се у дома, — че в нейните очи проблясва презрение, което в следващия миг бързо угаснало и го заменила жалостива печал. Тя станала и направила няколко крачки към вратата, но младият Хепуърт я спрял и излязъл да отвори. Ала странното било това, че, както разказал по-късно служителят, Хепуърт не се появил на прага, а се прокрадвал към него откъм гърба, през двора. Вероятно бил излязъл през задната врата и заобиколил къщата.

Случилото се озадачило семейство Джетсън, те не могли да си обяснят неволната искра на презрение в очите на госпожа Хепуърт. На тях им се струвало, че тя обожава съпруга си и — ако това изобщо било възможно, че нейните чувства са по-силни от неговите. Дватама нямали други приятели и познати. Никой измежду съседите освен Джетсън не си бил направил труда да се отбие в дома им и доколкото се знаело, в къщата на Лейлъм Гардънс не стъпвал чужд крак.

До една вечер малко преди Коледа.

Джетсън се прибирал от кантората си на Финчли Роуд. През целия ден мъглата не се била вдигнала, а с падането на нощта отново се сгъстила и обвила всичко в бяла пелена. След като свърнал от Финчли Роуд, Джетсън зърнал пред себе си мъж с дълга жълта мушама и шапка. Приличал на моряк, вероятно заради мушамата. На ъгъла с Лейлъм Гардънс непознатият спрял да погледне табелката под фенера и така Джетсън успял да го огледа хубаво. Очевидно търсел точно тази

улица, а тъй като единствената обитавана къща тук била на семейство Хепуърт, у Джетсън заговорило любопитството и той също спрял. Естествено, къщата на Хепуърт била и единствената осветена. Мъжът се спрял пред портата и драснал клечка кибрит, за да види номера. После отворил портата и поел по пътеката.

Само че вместо да позвъни или да почука, той отчетливо ударил с бастуна си трикратно по вратата. Не последвал отговор и заинтригуваният Джетсън пресякъл от другата страна на улицата, за да наблюдава по-добре.

Мъжът повторил трите почуквания по вратата още два пъти, всеки път малко по-силно, и на третия тя се отворила. Не се видяло от кого, тъй като човекът останал вътре. Джетсън успял да зърне само едната стена на коридора и двете стари морски саби, кръстосани над окачената там картина, изобразяваща тримачтова шхуна. Непознатият се промушил през откренатата врата и тя бързо се захлопнала. Джетсън поел отново към дома си, но не бил направил и две крачки, когато нещо го накарало да се обърне. Къщата тънела в тъмнина, макар той да бил готов да се закълне, че преди малко прозорчето на приземния етаж светело.

Впоследствие всичко това се оказало много важно, но в онзи момент на Джетсън не му се сторило кой знае колко необичайно. Само защото повече от половин година никой не бил идвал у Хепуъртови, не означавало, че те нямат приятели и роднини. А и когато човек се озове в мрака и мъглата на непознато място, по-лесно е да почука с бастуна, отколкото да търси звънеца. Всекидневната на Хепуърт гледала към задния двор, така че светлината отпред може да е била угасена за икономии. Щом се прибрал у дома, Джетсън разказал случилото се, но не като нещо необичайно, а просто както човек споменава някоя клюка. Единствено най-малката му дъщеря, девойка на осемнайсет години, го изслушала внимателно. Задала няколко въпроса относно непознатия и след вечеря изтичала до къщата на Хепуърт. Тя изглеждала празна — във всеки случай никой не ѝ отворил — и зловещо притихнала.

На сутринта Джетсън минал оттам — безпокойството на дъщеря му се било предало и на него. Вратата му отворила госпожа Хепуърт. По време на процеса той заявил, че видът ѝ го изплашил. Тя като че ли очаквала въпросите му и веднага обяснила, че има неприятни новини и

цяла нощ не била мигнала от тревога. Съпругът ѝ бил извикан спешно в Америка и тя трябвало да го последва при първа възможност, по-късно щяла да мине през кантората му, за да уреди продажбата на къщата и мебелите.

Тази история поднасяла съвсем логично обяснение за посещението на непознатия, та Джетсън изразил съжаление за неприятностите, обещал да помогне с каквото може и продължил пътя си. Следобед госпожа Хепуърт се отбила при него и му дала ключовете, като оставила един за себе си. Пожелала мебелите да бъдат разпродадени на търг, а за къщата била готова да приеме първото щогоде приемливо предложение. Обещала да го потърси отново, преди да отплава, а ако не успеела, щяла да му пише и да му съобщи новия си адрес. Била овладяна и спокойна. Преди това била минала да се сбогува със съпругата и дъщерите му.

От кантората тя взела файтон и се върнала в Лейлъм Гардънс да прибере багажа си. Джетсън я видял отново чак в съда, когато тя била изправена на подсъдимата скамейка с обвинение в съучастие в убийството на съпруга си.

Тялото било открито в езерцето на стотина метра от края на недовършената улица Лейлъм Гардънс. В съседния парцел се строяла нова къща и един от работниците изтървал във водата часовника си, докато загребвал от езерото с кофата. Той намерил отнякъде градинско гребло, за да се опита да го извади на брега, но вместо часовника зъбците на греблото захванали парцалчета от дрехи. Това довело до повнимателно претърсване. Ако не бил изтърваният часовник, трупът никога нямало да бъде намерен.

Овързаното с тежести тяло — няколко метални блокчета от онези, които се нагряват и се поставят в ютията при гладене, прикрепени със заключена с катинар верига — било потънало надълбоко в меката тиня и при друго стечение на обстоятелствата щяло да остане там, докато изгние. На обичайното си място в джобчето бил златният часовник, за който веднъж младият Хепуърт бил споменал на Джетсън, че е подарък на баща му, а от тинята извадили и скъпоценния пръстен, който Хепуърт носел на средния си пръст. Очевидно убийството принадлежало към категорията

престъпления от страст. Според полицията извършителят бил любовник на госпожа Хепуърт отпреди брака.

Контрастът между изнесените доказателства и почти ангелски красивото лице на жената на подсъдимата скамейка шокирал всички. Оказало се, че на седемнайсет години тя била започнала работа в английска циркова трупа, заминала на гастрол в Холандия и в Ротердам се прехвърлила като „певица и танцьорка“ в долнопробен шантан, посещаван най-вече от моряци. Там се запознала с англичанина Чарли Мартин и двамата заживели в малка странноприемница на другия бряг на реката. След известно време напуснали Ротердам и се върнали в Лондон, където наели жилище в Поплар, близо до пристанището.

Именно този дом в Поплар обитавала, когато десет месеца преди убийството се омъжила за младия Хепуърт. Не било известно какво е станало с Мартин. Всеобщото мнение било, че той е останал без пари и се е върнал към първоначалното си занимание, макар че незнайно защо името му не било открито в списъка с моряците на нито един кораб.

Нямало никакво съмнение обаче, че именно него е видял Джетсън да се шумугва през вратата на къщата на Хепуърт. Той го обрисувал като едър и красив мъж с червеникава брада и мустаци. Порано през деня мъж, отговарящ на описанието, обядвал в малко кафене на Хай Стрийт. Момичето, което го обслужило, запомнило смелите пронизителни очи и къдравата червена брада. Било след натоварения час, между три и четири. Според сервитьорката той бил „приятен“ и „склонен към забавления“. Споменал, че е пристигнал в Англия преди три дни и че се надява вечерта да види любимата си. Сетно се разсмял и тя си помислила — разбира се, това може да ѝ е хрумнало и впоследствие, — че въпреки смеха очите му проблясват злобно.

Вероятно именно завръщането на този мъж вселявало страх в душата на младия Хепуърт. Полицията твърдяла, че трите почуквания са били предварително уговорен сигнал и че вратата е била отворена от жената. Не се знаело дали съпругът е бил в къщата или те са го причакали да се завърне. Той бил застрелян в тила — очевидно злодейт бил дошъл подготвен.

Тялото било намерено десет дни след убийството и тогава вече било късно да дирят следите на извършителя. Някакъв пощальон го

срещнал близо до Лейлъм Гардънс около девет и половина, като заради мъглата те едва не се сблъскали, но мъжът веднага извърнал лице.

Нямало нищо странно и необичайно в прихлупената мека шапка, но дългата жълта мушама привлякла вниманието на пощальона. Той зърнал само за миг лицето, но бил сигурен, че мъжът е бил гладко обръснат. Показанията на пощальона предизвикали сензация в съда, но мистерията се изяснила с призоваването на следващия свидетел. Онази сутрин домашната прислужница на Хепуърт не била допусната в къщата, госпожата я посрещнала на прага, платила ѝ за една седмица напред и обяснила, че вече не се нуждаят от услугите ѝ. Впоследствие обаче Джетсън решил, че вероятно ще е по-изгодно да даде къщата под наем обзаведена и повикал същата жена, за да почисти. Когато измела килима във всекидневната, тя намерила къси червеникави косъмчета. Очевидно мъжът се бил обръснал, преди да си тръгне.

Вероятно той е излязъл с дългата жълта мушама, за да насочи полицаите по погрешна следа. Сетне спокойно можел да се отърве от нея. Но с брадата щяло да е по-трудно. Никой не знаел къде е обикалял, но късно през нощта или рано сутринта той стигнал до кантората на младия Хепуърт па Фенчърч Стрийт. Явно госпожа Хепуърт му била дала ключ.

Там скрил шапката и мушамата и се преоблякъл в дрехи на покойника. Елънби, възрастният писар на Хепуърт — когото човек би описал като почтен джентълмен — бил свикнал с неочакваните пътувания на господаря си, свързани с делата му на корабен снабдител. Той винаги държал в кантората палто и куфар с дрехи. На сутринта Елънби открил, че куфара го няма, но решил, че господарят му е взел ранния влак. Така или иначе, ако не получил вест от него до няколко дни, щял да се разтревожи, но по-късно пристигнала телеграма, в която се съобщавало, че Хепуърт заминава за Ирландия. Не било необичайно той лично да наблюдава товаренето на някой кораб, което траело около десетина дни, и тогава Елънби оставал сам в кантората. Телеграмата била подадена на Чаринг Крос в пиков час и никой не си спомнял как е изглеждал изпращачът. Елънби веднага разпознал изваденото от езерото тяло и било очевидно, че е изпитвал силна привързаност към младия си господар. За госпожа Хепуърт не обелил нито дума. До началото на процеса се срещнал с нея веднъж-дваж по работа, но дотогава изобщо не я познавал.

Поведението на жената по време на процеса било напълно необяснимо. Освен че се обявила за невинна, тя изобщо не направила опит да се защити. Адвокатите ѝ били подпомогнати, макар и с малко, единствено от писаря на Хепуърт, който действал по-скоро заради паметта на покойния си господар, отколкото от състрадание към вдовицата. Самата тя изглеждала скована от безразличие, само веднъж се поддавала на емоциите, когато адвокатите ѝ, една ли не гневно, я умолявали да даде някакви подробности за обстоятелства, които се надявали да са от полза за защитата.

Той с мъртъв! Извикала тя триумфално. — Мъртъв! Мъртъв! Нищо друго няма значение! — Веднага след това се извинила за изблика си и добавила: — Вече нищо не може да се направи. Каквото с писано, то ще стане.

Точно това коравосърдечие настроило срещу нея съдията и съдебните заседатели. Бръсненето във всекидневната, край все още топлия труп! Убиецът вероятно е използвал бръснача на Хепуърт. Тя го е извадила, намерила е огледало, донесла е сапун, вода и кърпа, а после е заличила следите. С изключение на няколкото червени косъмче-та, полепнали по килима. Привързаните към тялото блокчета за ютия! Тя се е сетила за тях, на мъж никога не би му хрумнала подобна идея. Веригата и катинара, с които били прикрепени — само тя би знаела къде да ги намери. Тя е планирала преобличането в кантората на Хепуърт и пак тя е дала ключа на убиеца. Тя се е сетила за езерото, държала е вратата отворена, докато мъжът се е олюлявал под ужасния си товар, а после го е чакала да се върне, бдяла, слушвала се е да чуе пляска във водата.

Очевидно тя е възнамерявала да замине с убиеца, да заживее с него! Измислила е историята с пътуването до Америка. Ако всичко било минало по план, тя щяла да предостави чудесно обяснение. След като се изнесла от Лейлъм Гардънс, жената се настанила в малък пансион в Кентиш под името Хауърд, представила се за певица в хор и твърдяла, че съпругът ѝ е на турне. За по-голяма достоверност започнала работа в един театър. Нито за момент не загубила самообладание. Никой не идвал в стаята ѝ в пансиона, не получавала никакви писма. Знаело се къде е и какво прави във всеки час от деня. Очевидно била планирала всичко, до най-малката подробност още преди да е изстинало тялото на съпруга ѝ. Съдебните заседатели я

намерили за виновна в „съучастничество и укривателство“ и тя получила присъда от петнайсет години затвор.

Така приключила историята отпреди единайсет години. Моят приятел обаче не загубил интерес към нея и след процеса. От отговорите на изпратените в Ливърпул запитвания узнал, че бащата на Хепуърт, дребен корабопритежател, бил известен и уважаван човек. Бил починал три години преди убийството, като преди това се бил оттеглил от бизнеса. Съпругата му го надживяла само с няколко месеца. Освен убития Майкъл те имали още две деца — по-голям син, за когото се знаело, че е заминал някъде из колониите, и дъщеря, която се омъжила за френски офицер от флота. Те или не били чули за случилото се, или не желали да позорят името си. Младият Майкъл бил започнал кариерата си като архитект и се говорело, че се справя добре, но след смъртта на родителите си напуснал града и до процеса никой от познатите му на север не бил чувал нищо за него.

Някои от събраните факти доста озадачили приятеля ми. Оказало се, че писарят на Хепуърт, Елънби, е бил доверен помощник на бащата на Хепуърт. Постъпил на работа при него още като момче и когато Хепуърт старши се оттеглил, с негова помощ Елънби започнал свой собствен бизнес като корабен снабдител. За това изобщо не се разбрало по време на процеса. Елънби дори не бил подложен на кръстосан разпит. Нямало нужда. Но предвид обстоятелствата изглеждало странно, че той сам не е споделил тази информация. Разбира се, не било изключено да го е направил заради брата или сестрата — Хепуърт е често срещано име в тукашната част на страната и може той се е надявал, че семейството няма да бъде въввлечено в процеса.

Що се отнася до жената, приятелят ми не успял да научи нищо повече за нея освен факта, че в договора с музикалния агент в Ротердам тя се представила като дъщеря на английски музикант и упоменала, че и двамата ѝ родители са мъртви. Вероятно подписала договора, без да знае какво точно представлява заведението, та появата на Чарли Мартин, хубавеляк и с чаровни моряшки маниери, а най-малкото англичанин, ѝ се видяла като чудодейно спасение.

Несъмнено е била силно привързана към него, но докато той е отсъствал, младият Хепуърт — той е бил луд по нея, тя била

достатъчно красива, за да завърти главата на всеки мъж — я е излъгал, казал ѝ е, че съперникът му е мъртъв или един Господ знае какво, прелъстил я и се оженил за нея. В такъв случай не би било чудно, ако убийството ѝ се е струвало справедливо отмъщение.

Но дори и да е било така, хладнокръвното ѝ коравосърдечие било абсолютно противоестествено! Тя се била омъжила за него, живяла с него почти една година. Джетсън бил убеден, че е силно влюбена в съпруга си. Нямамо как да е било само игра, представление за пред съседите.

— Трябва да има още нещо. — Разговаряхме за случая в кабинета на моя приятел. Папката с документите отпреди единайсет години бе отворена пред него. Той крачеше напред-назад с ръце в джобовете и размишляваше на глас. — Нещо, което още не сме открили. Когато произнесоха присъдата, тя реагира много странно. Вместо това да я пречупи и сломи, тя изглеждаше така, сякаш току-що е удържала невероятна победа. Дали беше игра?

Ако се бе постарала малко по време на процеса, ако се бе престорила, че съжالياва, че изпитва жал и угризения, вероятно щях да я отърва само с пет години затвор. Но тя като че ли не можеше да прикрие физическото облекчение, което изпиташе при мисълта, че той е мъртъв, че ръката му никога повече няма да я докосне. Трябва да има нещо, което за миг е превърнало любовта ѝ в омраза... Същото се отнася и за мъжа. — Той се спря пред прозореца и погледна към реката. — Тя си е платила за стореното и вече е на свобода, но него полицията още го издирва. Той рискува главата си всяка вечер, когато чака щората да се вдигне и да отиде при нея.

Мисълта му изведнъж кривна в друга посока.

— И как така я е оставил десет години да бъде мъртва за света, докато той се е разхождал по улиците волен като птичка? Защо, когато по време на процеса всеки ден се трупаха все повече и повече доказателства срещу жената, той не излезе и не застана до нея? Сам да се качи на бесилото, та макар и само от приличие.

Седна, взе папката, но не я отвори.

— Или пък това е била отплатата, за която тя е мечтаела? Той да я чака, да пази жива едничката надежда, която би направила страданията ѝ поносими? Да — продължи той замислено, — мъж, който наистина я обича, би приел това за достатъчно тежко наказание.

Сега, когато случайно бях възродил интереса му към отдавна забравения случай, той като че ли не можеше да откъсне мислите си от него. След съвместната ни разходка бях минавал неколкократно по сляпата уличка и последния път отново бях видял щората да се вдига. Той бе завладян от желанието да зърне мъжа лице в лице. Представяше си го красив, смел, внушителен... Но трябваше да има още нещо, заради което една жена да е готова да продаде душата си, както биха казали хората.

Имахме само една възможност за успех. Мъжът се бе задавал винаги откъм Еджуеър Роуд. Ако се спотояхме в другия край на уличката и го изчакахме да завие от ъгъла, можеше да го пресрецнем точно когато минава покрай фенера. Той едва ли щеше да се спре и да се върне, тъй като така щете сам да се издаде. Вероятно щеше да се престори, че минава случайно оттам и на свой ред да изчака ние да се скрием от поглед.

Късметът като че ли бе на наша страна. По обичайното време щората се вдигна и не след дълго откъм ъгъла се зададе мъжка фигура. След няколко секунди ние поехме срещу нея и за момент изглеждаше сякаш ще се срещнем точно под фенера, както бяхме планирали, Мъжът вървеше към нас с приведена глава и леко полюшваща се походка. Очаквахме, че ще ни види и ще подмине къщата, но за наша изненада той се спря пред нея и отвори портичката. В следващия миг щеше да се скрие вътре и ние щяхме да видим единствено гърба му. Моят приятел направи няколко широки крачки и се озова зад него. Сложи ръка на рамото му и го обърна към себе си. Пред нас се откри старо набръчкано лице о благи, воднисти очи.

Бяхме толкова изненадани, че за миг изгубихме дар слово. Приятелят ми успя да измисли някакво извинение, че е сбъркал къщата, и се върна при мен. Свърнах ме зад ъгъла и почти едновременно избухнахме в смях. След това приятелят ми внезапно спря и се взря в мен.

— Това беше старият писар на Хепуърт! — възкликна той. — Елънби!

Виждаше му се чудовищно. Елънби не беше обикновен служител. Семейството го бе смятало за приятел. Бащата на Хепуърт му бе помогнал да започне самостоятелен бизнес. Той бе изпитвал

истинска привързаност към жертвата, в това всички бяха убедени. Какво означаваше появата му в дома на жената?

На полицата над камината имаше указател. Беше следващият ден следобед, в кантората му. Изведнъж ме връхлетя едно хрумване. Взех указателя, отворих го и открих: *Елънби и Сие, корабни доставки*, с адрес недалеч от Сити.

Може би ѝ помагаше заради покойния си господар, опитваше се да я задържи далеч от онзи мъж. Но защо? Жената безучастно бе гледала как убиват младия Хепуърт. Как можеше Елънби да се изправи отново пред нея?

Освен ако впоследствие не бе разбрал нещо, което оправдаваше чудовищното ѝ коравосърдечие.

Какво ли бе то? Всичко бе внимателно и хладнокръвно планирано. Бръсненето във всекидневната! Точно това като че ли най-вече не можеше да се преглътне. Във всекидневната нямаше огледало, тя трябва да му го е донесла. Защо той не се е качил горе в банята, където всяка сутрин се е бръснел Хепуърт, там всичко щяло да му е подръка?

Приятелят ми крачеше из стаята, редеше на глас несвързаните си мисли, но изведнъж спря и ме погледна.

— Защо се е обръснал във всекидневната? Чуваше се тихо дрънчене, той си играеше с връзката ключове в джоба. Това му беше навик при провеждане на кръстосан разпит и аз, сякаш знаех отговора, без да се замислям — или поне така ми се стори, — отвърнах:

— Може би защото е по-лесно да се смъкне бръснач от горния етаж, отколкото по стълбите да се качи мъртвец.

Той се подпря на писалището и се приведе напред, очите му блестяха развълнувано:

— Представи си сцената: малката претрупана всекидневна. Тримата стоят около масата, Хепуърт нервно стиска облегалката на стола. Обвиненията, укорите, заплахите. Младият Хепуърт — не забравяй, че всички са го смятали за слаб и безволев мъж, за страхливец — с преbledнял, заеква, навел е глава смутено. Погледът на жената се мести от единия към другия. В очите ѝ неволно проблясва презрение, последвано — още по-лошо — от съжаление. О, ако можеше да му се противопостави, да се държи като истински мъж, да отстоява своето! Само да не се страхуваше толкова много! И в

следващия миг фаталното извърщане настрани, придружено от груб подигравателен смях тона е бил мигът, единственият миг, в който Хепуърт не е усещал върху себе си сковаващата сила на арогантния, властен поглед на Мартин.

Точно така е станало. Ако си спомняте, куршумът е влязъл откъм тила. Вероятно Хепуърт неведнъж си е представял този сблъсък — почтените жители на предградията не носят със себе си зареден револвер, — преживявал го е отново и отново, докато накрая се е докарал до чудовищно състояние, обладан едновременно от неистова омраза и страх. Малодушните мъже често стигат до крайности. След като нямало друг изход, той щял да го убие.

Чувате ли тишината? Екотът на изстрела е заглъхнал. Двамата са на колене, опитват се да го свестят, долепят ухо до гърдите, търсят ударите на сърцето. Мартин трябва да се е строполил по лице, по килима нямало кръв. Къщата е отдалечена, изстрелът най-вероятно не е бил чул. Само ако могат да се отърват от тялото! Езерото — то е на не повече от стотина метра!

Приятелят ми посегна към захвърлената сред книжата на писалището папка и забързано заразгряща листите.

— Какво по-лесно от това? До езерото се строи нова къща. Не е проблем да се вземе ръчна количка за пренасянето на трупа. Строителите са прокарали пътека досами брега. Според полицията тялото е извадено от метър и половина дълбочина. Нищо работа, просто го закарваш дотам, обръщаш количката и трупът пада във водата.

Да помислим малко. Тялото може да изплува, така че е по-добре да го направим по-тежко, да потъне дълбоко в меката тиня и да изгние там.

Да помислим още. Не би на да пропускаме нито една възможност. Нека предположим, че въпреки всичко то все пак изплува. Да речем, че веригата се измъкне. Работниците постоянно гребат вода от езерото, може те да го намерят.

Нека не забравяме, че той лежи по гръб, те са го обърнали, за да проверят дали не бие сърцето му. Вероятно са затворили очите му, не са издържали на взора им.

Сигурно идеята е била на жената. Тя е виждала и двамата да лежат до нея със затворени очи. Не може да не си е давала сметка

колко си приличат. А ако в джоба му пъхнат часовника на Хепуърт и сложат неговия пръстен на ръката! Само да не беше брадата — тази ужасна къдрава, червена брада!

Прокрадват се към прозореца и надничат навън. Непрогледна мъгла. Не се чува нищо, цари пълно спокойствие. Разполагат с предостатъчно време.

След това, за всеки случай, той облича мушамата и излиза. Може някой да е видял в къщата да влиза мъж в жълта мушама, не може той да изчезне просто ей така. Мушамата ще бъде съблечена в някоя тъмна уличка или в празен вагон. После отиване до кантората. Там го чака Елънби. Верният Елънби, добрият стар приятел на семейството. Той ще го посъветва какво да правят.

Приятелят ми със смях захвърли папката.

— Нищо не липсва! — извика той. — И като си помисля, че никой от нас не се сети!

— Всичко съвпада — потвърдих аз, — с изключение на младия Хепуърт. Можете ли да си го представите, доколкото го познавате от описанията, как седи и хладнокръвно обмисля планове за бягство, докато трупът лежи на килима в краката му?

— Не — отвърна той. — Но съвсем ясно виждам нея, жената, която седмици наред остана безмълвна пред нашите молби и заплахи, жената, която като същинска статуя не помръдна три часа, докато старият Кътбиш се опитваше да убеди претъпканата съдебна зала, че тя е днешната Попиел, и която след произнасянето на присъдата от петнайсет години затвор слезе от подсъдимата скамейка с тържествуващ поглед и напусна съдебната зала с наперената крачка на момиче, което отива на среща с любимия си. Обзалагам се — добави той, — че именно тя го е обръснала. Хепуърт щеше да го пореже дори и със самобръсначка!

— В такъв случай тя е мразила другия, Чарли Мартин — рекох аз. — Затова е бил онзи триумф при мисълта, че той е мъртъв.

— Да — кимна той. — Тя изобщо не се опита да го прикрие. Странно, че двамата толкова много са си приличали. — Погледна часовника си. — Искате ли да дойдете с мен?

— Къде?

— В „Елънби и Сие“. Все още може да е там.

Кантората се помещаваше на последния етаж на стара сграда в задънена уличка недалеч от Сити. Височко слабо момче ни уведоми, че господин Елънби го няма, но ще се върне всеки момент, така че ние седяхме пред слабия огън в камината, докато навън падна мрак и чухме стъпки по скърцащите стълби.

Той се поспря на прага, веднага ни разпозна, но като че ли не се изненада. Извини се, задето ни е накарал да го чакаме, и ни покани в кабинета си.

— Едва ли ме помните — поде приятелят ми, щом влязохме и затворихме вратата. — Предполагам, че до снощи не сте ме виждали без перука и тога, а те променят човека. Аз бях главният адвокат на госпожа Хепуърт.

В старите уморени очи проблясна недвусмислено облекчение. Очевидно случилото се предишната вечер го бе изплашило и той се страхувате, че си има работа не с приятели, а с врагове.

— Вие бяхте много добър — прошепна той. — В онзи момент госпожа Хепуърт бе твърде сломена, за да ви благодари подобаващо, но аз знам, че тя ценеше високо усилията ви.

Стори ми се, че зърнах лека усмивка па устните на приятеля си.

— Длъжен съм да се извиня за грубостта си снощи — рече той. — Признавам си, че когато си позволих да ви спра, очаквах, че ще се изправа лице в лице с много по-млад мъж.

— Помислих ви за детектив — отвърна Елънби с тихия си благ глас. — Простете ми. Аз съм доста късоглед. Но ви уверявам, че госпожа Хепуърт не е виждала онзи мъж, Чарли Мартин от — той се поколеба за миг — деня на убийството.

— Съвсем естествено — съгласи се приятелят ми — предвид, че Чарли Мартин лежи в гробницата в Хайгейт.

Въпреки напредналата си възраст Елънби трескаво скочи на крака, пребледнял и разтреперан.

— Какво искате? — извика той.

— Към този случай изпитвам далеч не само професионален интерес — призна приятелят ми. — Преди десет години бях много по-млад. А тя бе толкова красива... И сега се опасявам, че като позволява на съпруга си да я посещава тук, на познатия на полицията адрес, госпожа Хепуърт излага мъжа си на огромен риск. Ако бъдете така

добър да ме запознаете с всички факти, вероятно бих се наел да предоставя на нейно разположение целия си опит и знания.

Старият Елънби бе успял да се овладее.

— Извинете ме за миг рече той, — ще пусна момчето да си върви.

След миг го чухме да заключва външната врата, той се върна, стъпки огъня и ни разказа началото на историята.

Оказа се, че положеният в гробницата в Хайгейт мъж все пак е Хепуърт, но не Майкъл, а Алекс, по-големият брат.

Още от момче той бил жесток, избухлив, безскрупулен. От разказа на Елънби ни бе трудно да си го представим като продукт на съвременната цивилизация. По-скоро той бил живото копие на някой прапрапрадядо авантюрист. Изобщо не възнамерявал да се захваща за работа, след като можел да се отдаде на разгул и порок на чужд гръб. На няколко пъти неговите родители изплащали дълговете му и накрая го пратили в колониите. За съжаление, нямало начин да го задържат там. Веднага, щом парите свършили, той се завърнал и се опитал да изкопчи още чрез заплахи и изнудване. Само че този път се сблъскал с неочаквано категоричен отказ и затова решил, че единствената алтернатива е кражбата и фалшифицирането. За да го спасят от сурово наказание и да избегнат опозоряването на името си, родителите му жертвали всичките си спестявания. Според Елънби мъката и срамът ги пратили в гроба само за няколко месеца.

Така Алекс останал без това, което смятал за законно полагащ му се източник на средства. Сестра му, за нейно щастие, била извън обсега му, та той се насочил към по-малкия си брат Майкъл. Слабохарактерен, мекушав вероятно все още изпитващ момчешка привързаност към силния красив по-голям брат, той глупаво се поддад на молбите за помощ. Естествено, исканите суми постоянно нараствали, докато накрая почти като облекчение била посрещната новината, че Алекс се е забъркал в ужасно престъпление. Той горял от нетърпение да напусне страната и Майкъл му дал почти всичките си спестявания, като двамата тържествено се договорили Алекс никога повече да не се връща в родината.

Но загубата на родителите и тези тревоги напълно пречупили Майкъл. Той вече не изпитвал радост от работата си, единственото му желание било да избяга от всичките си стари познати и да започне на

чисто нов живот. Елнби му предложил да се преместят в Лондон и да се захванат с корабни доставки, като малкото им средства щели да са достатъчни за начален капитал. Името Хепуърт щяло да е от полза в корабоплавателните среди, като Елнби настоял компанията да се нарича „Хепуърт и Сие“ с надеждата, че това ще пробуди у младия Майкъл по-голям хъс и ентузиазъм.

Не била изминала година от преместването в Лондон, когато Алекс се завърнал и поискал още пари. По съвет на Елнби Майкъл отказал и дал на по-големия си брат да разбере, че този път номерът му няма да мине. След време пристигнало жалостиво писмо, Алекс бил болен и умираше от глад. Дали Майкъл нямало да се смили над младата му съпруга и да отиде да ги посети?

Едва тогава те разбрали, че Алекс се е оженил. Майкъл, против волята на Елнби, решил да отиде да провери дали все пак бракът не го е променил към добро. В жалкия пансион в Ийст Енд той открил младата жена, а брат му се появил чак когато той вече си тръгнал. Междувременно момичето разказало историята си на Майкъл.

Тя била певица, работела в мюзикхол в Амстердам. Там се запознала с Алекс Хепуърт, който тогава се наричал Чарли Мартин и твърдял, че е влюбен в нея. Когато пожелаел, той можел да бъде изключително чаровен, а младостта и красотата ѝ придавали на твърденията му — поне за момента — истинска нотка па възхита и копнеж. Тя се съгласила да се омъжи за него, най-вече за да избяга от мюзикхола Била още дете, всичко ѝ се виждало за предпочитане пред ужасите, които животът ѝ предлагал.

Той всъщност не се оженил за нея. Поне тя така смятала. Веднъж, в изблик на пиянско откровение, ѝ заявил, че церемонията била мнима. За нещастие било лъжа. Алекс открай време бил хладнокръвно пресметлив и се погрижил бракът да е абсолютно законен, вероятно с идеята, че това е сигурна инвестиция.

Той бързо ѝ се наситил и животът ѝ с него се превърнал в ад. Шалчето около шията прикривало ужасен белег, понеже когато тя отказала да излезе на улицата да изкарва прехраната и за двамата, в пристъп на гняв той се опитал да пререже гърлото ѝ. След като се върнали в Англия, тя възнамерявала да го напусне. Била готова на всичко, дори и да рискува после той да я намери и да я убие.

Заради нея младият Хепуърт предложил отново да помогне на брат си, при условие, че той ще замине в чужбина — сам. Алекс се съгласил. Престорил се, че съжالياва, че се чувства виновен. Вероятно по време на цялото представление едва се е сдържал да не се усмихне. Лукавият му мозък бил предвидил какво ще се случи. Несъмнено още от самото начало в съзнанието му се е била родила идеята за изнудване. Въоръжен с обвинението в двуженство, той можел да разчита на сигурен и нарастващ доход до края на живота си.

Майкъл го натоварил на кораб за Кейп. Разбира се, вероятността Алекс да спази думата си била малка, но винаги оставала надеждата, че при някое кръчмарско сбиване може да му прережат гърлото. Така или иначе, той щял да бъде извън страната поне половин година и това давало възможност на момичето, Лола, да започне нов живот. Месец по-късно тя се омъжила за Майкъл, а четири месеца след това пристигнало писмо от Алекс до госпожица Мартин, подписано *твой любящ съпруг Чарли*, който изразявал надежда, че скоро ще има удоволствието да я види отново.

Запитването чрез Британски съвет в Ротердам доказало, че този път заплахата не е блъф. Бракът бил напълно законен.

Случилото се в нощта на убийството било точно така, както си го представяше приятелят ми. Когато на следващата сутрин Елънби пристигнал в кантората, там вече го очаквал младият Хепуърт. Едва на другия ден излязъл навън, с боядисана коса и наболи мустачки.

При други обстоятелства Елънби щял да го посъветва да се предаде и да застане пред съда, както самият Майкъл желяел да стори; но предвид какво огромно облекчение представлявала смъртта на Алекс и за двама им, притежанието на револвера накланяло везните в полза на предумишлено убийство. Изолираната къща, близостта на езерото — всичко това изглеждало предварително нагласено. Дори и да успеел да убеди заседателите, че е действал при самозащита и така да избегне въжето, доживотният затвор не му мърдал.

А и не било сигурно, че в такъв случай жената ще остане на свобода. По ирония на съдбата убитият мъж пак щял да бъде неин съпруг, а убиецът — в очите на закона — неин любовник.

Нейната силна воля надделяла. Младият Хепуърт отплавал за Америка. Там лесно намерил работа — естествено, под друго име — и архитектурно бюро, а по-късно отворил самостоятелна кантора. От

нощта на убийството двамата не се били виждали до преди три седмици.

Никога повече не видях жената. Ако не се лъжа, приятелят ми я посети веднъж. Хепуърт вече се бил върнал в Америка и успял да издейства някакво полицейско разрешително, което практически я правеше свободна да замине при него.

Понякога вечер се улавям как нозете неволно ме отвеждат към сляпата уличка. И винаги ме връхлита усещането, че съм нахлул в празен театър, в който представлението отдавна е свършило.

Издание:

Джеръм К. Джеръм. Разговори след вечеря

ИК „Фама“, 2006

ISBN-10: 954-597-253-X

ISBN-13: 978-954-597-253-9

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.